

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΔ

ΕΤΟΣ Δ'

15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1904

Ε Γ Ω

ΜΕΤΑΞΥ ΔΕΚΑ ΧΙΛΙΑΔΩΝ ΖΩΩΝ

Ανέλαβα καὶ πάλιν τὰς πτέρυγάς μου στὸν αἶρα Κ' ἐπέταξα εἰς τὸν ἔσχατον τῆς Πανηγύρεως σταθμόν, στὰ ζῶα. Εἰς ἑκτασιν χιλιάδων μέτρων, πέραν τῆς Λαρίσης, πέραν τοῦ Ἀλκαζάρ, πέραν τοῦ Παζάρ, κατασκηνώνον δέκα χιλιάδες ζῶα μικρὰ μετὰ μεγάλων.

* *

Τί εὐμορφοὶ πολλῶν ἐκ τῶν κτηνῶν αὐτῶν αἱ στάσεις! Τί εὐμορφα τὰ χρώματά των. Ὡς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, εἶναι πολλὰ ἐξ αὐτῶν ποῦ σοῦ ἐπιβάλλονται. Ἡ μὲ τὴν καλλονήν. Ἡ μὲ τὸν νοῦν. Ἡ μὲ τὴν ἀλκὴν. Ἡ μὲ τὸ ἐνστικτον.

Ὡς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, πολλὰ ἐξ αὐτῶν σοῦ γεννοῦν τὸ αἰφνίδιον ἐκεῖνο αἶσθημα τῆς συμπαθείας ἢ τῆς ἀντιπαθείας. Ἀλλὰ ἐκ τῆς μορφῆς των. Ἀλλὰ ἐκ τοῦ ἥθους των. Ἀλλὰ ἐκ τοῦ σκοποῦ ἢ τοῦ προορισμοῦ των.

Ἀπ' ὅλα ὅμως, τὰ χρώματά των εἶναι ἐκεῖνα ποῦ σὲ γοητεύουν. Ποικίλα καὶ παράδοξα. Πολλὰ, δυνατὰ ἀπάνω των σὰν πινελιαῖς Ρεμπράν. Τὰ ὀνόματά των, μὲ τὰ ὁποῖα ἀκούουν ἢ μὲ τὰ ὁποῖα διακρίνονται τὰ μὲν τῶν δέ, ἐξ αὐτῶν ρυθμίζονται. Καὶ εἶναι τὰ ὀνόματα αὐτῶν, τὰ περισσότερα, αἰσθητὰ ὅπως ἡ ἀγρία μουσικὴ τῶν λαχῶν των. Ἡ Ποίησις μὲ τὴν Φύσιν ἀδελφωμένα ἀπάνω των...

Ὀνόματα πάλιν ἄλλα, αὐθαίρετα, ἐκπηδή-

σαντα ἀπὸ τραχέα χεῖλη ἄγνωστα. Ποῦ δὲν ἐξηγοῦνται. Ποῦ δὲν δικαιολογοῦνται ἀπὸ τὰ χρώματα. Ποῦ ἐρρίφθησαν ἔτσι στὴ μέση ἀπὸ κάποιου κάμωμα τοῦ ζωντανοῦ ἢ ἀπὸ κάποιου παιχνίδι τῆς Φύσεως στοὺς γόμφους των.

Τὰ μᾶλλον προσομιλοῦντα πρὸς ἡμᾶς εἶναι οἱ ἀροτῆρες βόες. Αὐτοὶ οἱ καθ' ἑκάστην σιωπηλοὶ ἀκούοντες εἰς τὸ γεωργικὸν ἀχούγιασμα καὶ χωροῦντες, χωροῦντες πάντοτε σιωπηλοὶ παρὰ τὸ ἄροτρον... Ἐνας κύκλος ἐξ αὐτῶν ἐκεῖ, ἔχει ρωμαίων συγκλητικῶν τὴν σοβαρότητα φαίνονται ὡς οἱ ἐκ τῆς Ρώμης ἐκεῖνοι βουλευφόροι, οἱ μὲ τὴν σύννοιάν των ἐκφοβίσαντες τοὺς ἐπιδρομεῖς τοῦ Βρεννου κ' ἐκληφθέντες εἰς τὰς ἑδρας των ἐκεῖ ὡς Θεοί.

Τί βαρύτης! Τί ἀξιοπρέπεια! Τί ὄγκος! Ὡς Ὑπατός τις, πρὸ αὐτῶν, ταῦρος ἐξαίσιος πυργοῦται εἰς ὕψη, ἀξιοματικώτατος, ταῦρος, ποῦ, εἰς ἓνα τοῦ μόνον μυκηθμόν, νομίζεις ὅτι τώρα νά! θὰ τρέψη εἰς ἄτακτον φυγὴν ὅλα τὰ ἄτακτα ἐκεῖνα σμήνη τῶν πανηγυριστῶν.

Ἦκουσα μυκωμένους ἐξ αὐτῶν πολλούς. Καὶ μαζή, βόας, βουβάλους, ταύρους, ἀγελάδας. Ἡ ἡχώ των διέσχισε τὴν ἑκτασιν καὶ ἔσεισε τὴν γῆν ὡς Ἐγροσίχθων. Τὴν ἀνεφαντάσθην ἐν σιωπῇ καὶ ἐρημίᾳ καὶ ὑπὸ σεληνόφως καὶ μέσα εἰς σπαρτοὺς ἀγρούς. Ἡ σάλπιγξ τῆς Δευτέρας Παρουσίας δὲν θὰ ἀντηχῇ βέλαια τρομερώτερον. Ἐνας ὄρατος φόβος σπεί-

ρεται τριγύρω σου. 'Ο ἐκ τῆς ἐκτάσεως καὶ τῆς σιγῆς... Φόβος μετὰ μεγαλείου... Φόβος μετὰ πένθους... Φόβος θεῖος!.

Καρᾶς, σούτω, τριγῶνι, μελίσσι, μπάλιω.
**Μονόγοφο, μονόπατο, γαλάνι, κατσοῦλι, μαν-
ρομάτα.** Νὰ τὰ δνόματα μὲ τὰ ὁποῖα διακρί-
νονται οἱ ἀροτῆρες. Τὰ μαῦρα εἶναι οἱ καρᾶ-
δες. Μελίσσια, τὰ ἔχοντα χρῶμα κυνελῶδες.
Μπάλιω, τὰ φέροντα λεύκωμα στὸ μέτωπον.
"Ολα εἶναι ἄρρενα. Καὶ ἄλλα ἐξ αὐτῶν **ἀστρι-
φτα** καὶ ἄλλα **στριμμένα**. Βόες ἡγουν σπά-
δωνες, θλιβίαι, ἐκτομίαι. Εὐνοῦχοι τῆς δουλειᾶς
ἀργῆιοι. Ποῦ τὸ δέμας των καὶ ἡ ἀντοχή των
καὶ οἱ μυῶνες των πληθύνονται, διότι εἶναι εὐ-
νοῦχοι...

Τί ἀγελάδες μεγαλοπρεπεῖς δίπλα των, μὲ
κάτι μαστοὺς ποῦ σύρονται στὴ γῆ ἀπὸ τὴν
θρέψιν καὶ τὸ γάλα! Ἀγελάδες μὲ κίτρινα καὶ
λευκὰ χρώματα ἐναλλάξ. Μ' ἐξωτικά τὰ σχή-
ματα. Αἱ γραμμαὶ τῶν χρωμάτων των παίρ-
νουν καμπύλας δόξης. Καὶ αἱ γραμμαὶ τῶν σω-
μάτων των, κυματώσεις φουρτουνιασμένης θά-
λασσης.

Αὐτὴ ἐκεῖ προσφωνεῖται **φλώρα**. Αὐτὴ ἐδῶ
εὐφημεῖται **κουντοκέρα**. Φεῦ! ἔχει τὸ ἓνα
τῆς κέρατο σπασμένο. Σὰν δεινὸν μονόπλευρο.
'Ο βούβαλος ἐκεῖνος ἐκεῖ κάτω, ὁ ὡς βουνὸ
πρόεχον, λέγεται **μπασοῦρκα**, ὡς ἔχων χρώ-
ματα λευκὰ εἰς τὴν κεφαλὴν, εἰς τ' ἄκρα τῆς
οὐρᾶς καὶ εἰς τοὺς πόδας.

"Οἷω καρά! μέσα καρά! "Οἷω τριγῶνι!
μέσα τριγῶνι! εἶναι αἱ τῶν γεωργῶν τρυφε-
ραὶ παρακελεύσεις, ὅταν ἀροῦν τὴν γῆν. "Οταν
πρόεπη νὰ στρίψουν δεξιᾷ ἢ ἀριστερᾷ ἢ τὰ
ὀρόσημα νὰ μὴν ὑπερπηδήσουν τοῦ ἀγροῦ.
Κρατῶν τὴν ἡσιόδειον **χερολάβαν** τοῦ ἀρότρου
οὗτος ὀπισθεν, — ἔπος, ὀλόκληρος, ὀπτασία ἐκεῖ,
χίμαιρα, κάτι φανταστικὸν ἀπὸ ἄνθρωπον καὶ
βοῦν, ἁγιασμένον ἀπὸ τὸν φωτεινὸν τῆς ἐρ-
γασίας στέφανον, — χωρεῖ ὑπομελίζων πάντοτε
στ' αὐτιά των, ὡς εἰς αὐτιά παιδιῶν τοῦ ἀγα-
πημένων, ὅξω καρά! μέσα καρά!

Πρῶτα τὴν ὀργῶνι μὲ τὸ σιδερένιο ἀλέτρι
ἢ τὸ **φραγκάλετρο**. Ἀφήνει ἔπειτα νὰ βρέξη.
Καὶ τὸ παίρνᾳ κατόπι μὲ τὸ ξύλινο. Ἡ γῆ
δὲν φέρεי τώρα ἀντίστασιν. Εἶναι νοτισμένη
ἀπ' ὅλα τὰ φιλήματα τοῦ Οὐρανοῦ, σὰν μά-
γουλα ἐρωμένης φιλημένης. Τὴν σπαίρνει ὕ-
στερα. Καὶ φαντάζει τότε τὸν καλὸν Σπορέα
τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸν εὐλογημένον ἀπὸ τὸν

Οὐράνιον Πατέρα, οὗ ὁ σπóρος πέφτει εἰς γῆν
εὐλογημένην... Καὶ ὕστερα, ἅμα τῇ σπορᾷ,
γὰ νὰ τὴν σκεπάσῃ, ἔτσι, σὰν καλοῦπνωτο
παιδί, ἄλλο ἓνα ἀκόμη ὄργωμα, τὸ τελευταῖο.
Ἡ ἐποποιῖα ἐτελείωσε. Ἡ Δήμητρα τελεῖ μέσα
εἰς τὴν γῆν ἐκείνην τὰ Ἑλευσινία της... Καὶ
τὸ ψωμὶ ἀνατέλλει. Τὸ ψωμὶ τὸ ἄφθονον.

Μαζῇ μὲ τὸ κρασί, ὁ σίτος μὲ τὴν σταφυ-
λὴν μαζῇ, πληροῖ, κατὰ θεῖαν οἰκονομίαν, τὴν
ἀτέρμονα ἔκτασιν ἐν ἀφθονίᾳ ἐκλάμπρω διὰ
τὸν ἄνθρωπον, καὶ ζεσταίνει τὸ σῶμά του ὡς
μὲ ἰχῶρα αἰώνιον τῶν Ἀθανάτων...

Μὲ τὴ βουκέντρα, δι' ἧς ὑποβοηθεῖ τὰ κε-
λεύσματά του ὁ γεωργός, μ' αὐτὴν μετράει τὴν
πορείαν τοῦ Ἥλιου στὰ Οὐράνια. Μ' αὐτὴν,
δι' ἧς ὑποβοηθεῖ τὰ κελεύσματά του: ὅξω
καρά! μέσα καρά! ὅταν ὀργῶνῃ. Δύο, τρεῖς,
πέντε, δέκα βουκέντρας, **φκέντρας**, λέγει, ἀνέ-
βηκεν ὁ Ἥλιος. Κι' ὅλῳ ἔμπρὸς, ὅσῳ ἔμπρὸς
χωρεῖ Αὐτὸς εἰς τὸν ὀρίζοντα! Ὡς ὁ ναυτίλος,
καὶ αὐτός, Ἄνω τηράει. Πρὸς τὸ Φῶς... Τὸ
φῶς τὸ Οὐράνιον...

Νυχτώνει. Τὰ βώδια, τὰ **καματερά** εἶναι
γεμάτα ἴδρωτα. Ἡ Δύσις στέλλει τὴν τελευ-
ταίαν εὐλογίαν της. Καὶ ἡ ἐργασία παύει. Νὰ
ζωὴ ἀρωματισμένη ἀπὸ οἷστρους θεῖους, καὶ νὰ
ζωὴ ζηλεμένη ὡς ἡ ἀγάπη, ποῦ θὰ ζῇ αἰώ-
νια ὅσον ὁ κόσμος. Καί, ὡς ὁ Μέγας Ἀλέξαν-
δρος, θὰ ἔλεγα εἰς τὰς γοητείας της: Ἐὰν δὲν
ἦμην πολιτισμένος, τί! — θὰ ἤθελα νὰ ἦμαι
ἄγριος. Ὡς ὁ γεωργὸς αὐτός...

Ἀπὸ τὸ **ζευγαλατιό**, στὰ πρόβατα. Στῆς
στάνας, στὰ στανοτόπια, στῆς στρουγκαις, στὰ
κοπάδια. Ἐκεῖ μέσα εἰς τὴν ὁμήρειον συνέ-
λευσιν ἐκείνην χαιρετᾶται ὁ κάμπος τὸ βουνὸ
ἐρωτυλώτατα... Πρόβατα, πληθὸς! Γίδια, πλη-
θος! Δίπλα σὲ θεόρατο ταῦρο ἐπιβήτορα, ποῦ
ἀναμένει τῆς γλυκασμένης ὥρας του, σταλιά-
ζει προβατάκι ἡμερο, ἀθῶο. Δίπλα εἰς ἵππον
φριμάσσοντα ἐκ γονῆς καὶ ποδοβολοῦντα ἀνυ-
πομονώτατα τὸ ἔδαφος, χοροπηδαεῖ ἐρίφιον
ἄγριο, τρελλό.

Νὰ ὁ δίκαιος τοῦ Παραδείσου, ἐκεῖνο! Νὰ ὁ
τοῦ πυρὸς τοῦ ἔξωτέρου, αὐτὸ! Εἶδα πρόβατα
ποῦ ἔχον στὸ βλέμμα των **τὸ καὶ** ἐκ τοῦ
Εὐαγγελικοῦ Ἀμνοῦ... Ἐνόμισα ὅτι, μαζῇ μ'
αὐτόν, κ' ἐκεῖνα ἐκεῖ ἦσαν ὅσα ἦρον τὰς ἁμαρ-
τίας τοῦ κόσμου. Εἶδα ἐρίφους ποῦ ἔχον στὸ
βλέμμα των **τὸ καὶ** τῶν Εὐαγγελικῶν ἐρίφων.
Ἐνόμισα ὅτι, μαζῇ μ' αὐτοὺς, κ' ἐκεῖνοι ἐκεῖ

ἦσαν ὅσοι θὰ ἐξαπεστέλλοντο στὸ Διάβολο, εἰς
αἰῶνα...

Κανεῖς δὲν ἐπρόγγαιε τὰ πρόβατα. Κανεῖς
δὲν σαλάγαγε τὰ γίδια. Οὔτε βουνὰ ἦσαν.
Οὔτε θάμνοι. Οὔτε ρεμματιαῖς. Οὔτε χλόη. Τί-
ποτε! Καὶ ὅμως ὅλη, ὅλη ἡ ποιήσις ἐπέρασε,
ἡ ποιήσις τῆς στάνης, σὰν ἀστραπὴ στὸ νοῦ
μου, εἰς τὸ θέαμα.

Τὸ γάλα τὸ δαιμόνιον, μὲ ὅλας του τὰς λευ-
κότητας, ἔλουσε τὸν κόσμον γύρω μου, καὶ εἶδα
τὸν κόσμον, μετὰ τὸ φωτεινόν, τὸ παρθενικόν,
τὸ ἅγιον αὐτὸ λουτρόν, ν' ἀνασταίνεται ὅλος
ὡς ἐκ τάφου... Φαντασμαγορία ἀπὸ γάλα!...
Εἶδωλα ζωῆς καὶ ἀγνότητος καὶ παρθενίας,
ποῦ ἐπερνοῦσαν ἀπὸ ἔμπρὸς μου σὰν φαντά-
σματα... Νὰ βοσκαῖς! Νὰ πλαγιαῖς! Νὰ ρού-
γαις! Νὰ λειβάδια! Βόσχετε, βόσχετε καλὰ μου
πρόβατα, ἔλεγα ὡς ὁ Θεόκριτος τοῦ παλαιοῦ
καιροῦ, γιατί ἡ βοσκοπούλα τοῦ παραμυθιοῦ,
τοῦ θρύλλου, μὲ περιμένει ἐκεῖ, στὴ μαγεμένη
βρύση, τόσην ὥρα... Ὡ! βόσχετε! βόσχετε
καλὰ μου πρόβατα!...

Αὐτὴ ἡ γίδα ἐκεῖ λέγεται **κανούτα**. Αὐτὴ
ἡ γίδα ἐδῶ λέγεται **γκιόσσα**. Εἶναι εἰς τὸν γί-
δικο κόσμον τὸ ἀπαισιώτερον σύμβολο τῆς σκλη-
ρότητος καὶ τῆς κακοσμίας. Ἀλλοίμονον σ' ὁ-
ποιον τὴν φάει! Αἰσθάνεται ἐπὶ εἰκοσιτετράω-
ρον τὴ μάλα της. Ἡ γκιόσσα αὐτὴ ἔχει τὰ
μάτια κόκκινα. Καὶ ἔχει τὸ σῶμα ὅλο μαῦρο.
Κόκκινα μάτια! Φρίκη! Αὐτὴ ἐδῶ, **ψαριά**. Ἡ
ἄλλη, **ροῦσα**. Ἐκείνη, **ζάρκα**. Αὐτὴ ποῦ ἔχει
τὸ μαλλὶ κοντό. Νὰ ὁ γίδινος κύκλος εἰς τὰ
χρώματα.

Ἡ γίδα — τὸ ξέρετε — εἶναι διγενής. Θη-
λυκὴ καὶ ἀρσενικὴ. Ἡ ἀρσενικὴ εἶν' ὁ τράγος.
Ἀλλὰ δὲν βλέπω ἐδῶ μέσα μόνον ὅλων τῶν
χρωμάτων γίδια, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν ἡλικιῶν.
Νὰ **κατοῖκια**! Νὰ **βιτούλια**! Νὰ **μπλιόρια**!
Νὰ **στερφομπλιόρια**! Ἡ γίδα εἶναι ὁ γεροντι-
κώτερος σταθμὸς τοῦ εἴδους, ὁ χονδροπετσό-
τερος. Γίδα θηλυκὴ, γρηᾷ, καὶ τράγος γέρος,
εἶναι εἰς τὸ στόμα κάτι τι ἀπαισιώτερον ἀκόμη
καὶ — συγγνώμην! δὲν ὑπάρχει, ὄχι! συγκριτι-
κὸς βαθμὸς εἰς ὅλον τὸ ζωολογικὸν βασίλειον.
Νὰ καὶ ὁ γίδινος κύκλος εἰς τὰς ἡλικίας.

Κάπου ἐκεῖ, εἰς μέρος κάπως ἀνοικτόν, ἀ-
κούω κεράτων τρομερὰς συγκρούσεις. Προχωρῶ.
Καὶ βλέπω — ὦ τοῦ φοβεροῦ θεάματος! — μίαν

ἰλαρωτάτην μέχρις ἐξοντώσεως, φαίνεται, μονο-
μαχίαν δύο τράγων. Καὶ βλέπω κουτουλήματα,
ὥσπερ ἡρώων Μυρμιδόνων. Καὶ ἀκούω κτύ-
πους φοβερούς, κουφούς, ἀλλὰ βαρεῖς, ποῦ
νομίζεις σὰν νὰ σκάζουν μπόμπαις μέσα σ' ἄ-
χυρα... Τί ἀρειμανιότης! Φαντάζεσαι ὅτι ἔχει
φθάσῃ ἡ τελευταία ὥρα των... Παίρνουν φό-
ραν κατ' ἀλλήλων σὰν προαιώνιοι ἐχθροί. Κι'
ὀρμοῦν ὥσάν νὰ ἔφαγε τὸ πιρνοκόκκι ὁ ἓνας
τ' ἄλλου. Τηράω γύρω μου. Καὶ δὲν βλέπω ἢ
ἀτροφικὰ τινα ἄχυρα ὡς ἐπαθλον, ποῦ εἶχαν
ἀφήσῃ ἐκεῖ κάτι ἄλογα σπᾶσαντα πρὸ ὀλίγου
τὰ δεσμά των καὶ οἰχόμενα...

Ὁ τράγος! Εἴτε ὡς ἀρχὴ τῆς τραγωδίας,
εἴτε ὡς καταστροφὴς δεινὸς καὶ ἀνθίζοντος
στὸν κόσμον, εἴτε ὡς θῦμα καὶ θυσία ἀρχαία,
εἴτε ὡς τὸ πρωτότυπον τοῦ Πανὸς τὸ κλασι-
κόν, εἴτε ὡς δῶρον καὶ βραβεῖον, εἴτε ὡς δη-
μιουργὸς δορῶν, εἶναι θαυμαστός. ἔχει τόσην
κωμικότητα! Ἀλλὰ καὶ τόσην τραγικότητα!
Ἡ ἀγρία Φύσις, ἥς εἶναι σύμβολον, τόσον τὸν
θωπεύει!... Καὶ τόσον τὰ καμώματά του σοῦ
ἀναμνησκουν τὰ τσαλίμια τῶν παλληκαριῶν
τοῦ 21 μας!...

Ὡ! εἶναι θαυμαστός!

Μέσα εἰς δάσος, τράγος φαντάζει ὡς ἐνσαρ-
κωμένη ὀπτασία τῆς ψυχῆς του. Σὲ βλέπει, καὶ
νομίζεις ὅτι σὲ βλέπει ἐκεῖ ὅλον τὸ δάσος...
Σκουλαρηκάτο τὸν ἄκουσα ἐδῶ. Καὶ τὸν εἶδα
πολλάκις μὲ ὑπομύσιον. Αἱ τρίχες ἐκεῖναι αἱ
ὑπὸ τὸν πώγωνα, εἶναι ἓνας πάρα πάνω τόνος
τραγικὸς εἰς τὴν σοβαρότητά του. Καθηγητὴν
δοιᾷ τῶν Λατινικῶν. Καὶ αὐτὰ τὰ κέρατά
του, παθημάτων κωμικοτραγικῶν ἔγιναν σύμ-
βολα...

Αἱ τρίχες του, τραχύτεραι δὲν θὰ ἀναφα-
νοῦν, ἢ μόνον εἰς τὰ στήθη τῶν ἀνδρείων. Ἡ
εἰς τὰ κρανία τῶν σκληροτραχήλων, ὡς αὐτός.
Ἡ νοημοσύνη του εἶναι τῆς μεγίστης του, τῆς
ὕψλης του βλακειᾶς τὸ ἀπότοκον. Ἀλλεται
ὀλοένα Σάπφεια ἄλματα. Καὶ εἶναι διαρκῶς
ἐρωτευμένος. Τραγικὸς κυρίαρχος μὲ ὑψηλο-
φροσύνην! Συγκεφαλαιώνει, τέλος, κάθε τρα-
γικότητα τοῦ κόσμου, εἰς τὰ βάθη τῆς ὁποίας
ὑπάρχει πάντοτε ἡ αἰωνία κωμωδία τῶν ἐγκο-
σμίων...

Τί ποιητικὰ εἶναι τῶν ἀρνιῶν τὰ ὀνόματα!
Μετὰ τὸ εἶδος τῶν αἰγῶν καὶ αὐτῶν ὑ-
πάρχει ἓνα εἶδος ἀδιαφορίας, ποῦ δὲν φαίνε-
ται. Γίδια καὶ πρόβατα ἐδῶ εἶναι μαζῇ. Καὶ

ὅμως τὰ πρῶτα καὶ ὅμως τὰ δεύτερα οὐ συγχρῶνται ἀλλήλοις, ὥς οὐ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρίταις. Ἐκεῖνα εἶναι λύρα. Αὐτά, ὅλα τὰ εἶδη τῆς ποιήσεως συγκερασμένα.

Βλέπω κάτι ἄρνας μελαγχροινούς καὶ με μαῦρα μάτια καὶ με μαῦρα φρύδια. Ἄλλα, με κόκκινα τὰ ματοσίνορα. Ἄλλα, λευκότετα. Ἄλλα, μαῦρα. Ἄλλα, εὐμορφότετα. Ἄλλα, με δύο τρία χρώματα. Πρόβατον ἀπὸ τὰ πρῶτα τὸ λένε **κάλλιοσσα**. Ἀπὸ τὰ δεύτερα, **κάτσιννα**. Ἀπὸ τὰ τρίτα, **φλώρα**. Ἀπὸ τὰ τέταρτα, **λάγια**. Ἀπὸ τὰ πέμπτα, **μπέλλα**. Καὶ εἶναι ὅλα ἄκακα, ἥσυχα, ἥμερα, εἰρηνικά, ἀθῶα. Ὅλα τὰ μακάρια ἐπίθετα αὐτὰ εἶναι ἀπάνω των. Ἀλλοίμονον, ἐὰν οἱ ἄνθρωποι ὁμοιάσωμεν καὶ τοῦ ζωηροτέρου ἐξ αὐτῶν. Θὰ κατακλύσῃ τότε τὸν κόσμον ἡ καλωσύνη, εἴν' ἀληθές, ἀλλὰ καὶ ἡ βλακεία.

Τί μαλακότητα ἔχουν ἡθους! Πέφτει ὁ λύκος μέσα των καὶ τὰ ροκανίζει, νὰ αὐτό, νὰ κ' ἐκεῖνο, ἡσυχώτατα! Τὸ ἔνστικτον τῆς αὐτοσυντηρησίας εἶναι ἐντὸς των ἀδρανέστατον. Μόλις κινεῖται... Καὶ μόλις φεύγουν... Ὁ θάνατος περνάει ἀπὸ μπροστά των ἀόρατος, σὰν ἀεράκι πόντου... Τὰ βλέπει καὶ τὸν βλέπουν με μίαν κτηνωδίαν ποῦ σὲ ἐκπλήσσει με τὴν ἡσυχίαν της!

Ὡ! οὐδέποτε θὰ ἤθελα νὰ ἦμαι ὁ Ποιμὴν ὁ Καλὸς ἐκεῖνος τῶν προβάτων. Ἀνθρώποι προβατοειδεῖς ἢ προβατόχνοτοι, ἴσως κληρονομοῦν τὴν Αἰώνιον Ζωήν. Δὲν δύνανται ὅμως νὰ κληρονομήσουν τὴν Γῆν τῆς Ἐπαγγελίας, ἥτις εἶναι ἡ Γῆ αὐτὴ με τὰς χαράς της. Καὶ δὲν δύνανται νὰ ζήσουν ἐδῶ οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ὥς ἄνθρωποι. Τί κρίμα! Αὐτὰ εἶναι, ὅχι μόνον τὰ ἐν ἀνθρώποις συμβολικά, ἀλλὰ καὶ τὰ πραγματικά ἀπολωλότα πρόβατα. Πῶς χάνονται ἔ! Παραπλανῶνται ἀπὸ κάθε ἄλλο κτῆνος, περισσότερον. Καὶ παραπλανῶνται ἀπὸ τὴν πλέον ἀσυνείδητον μακαριότητα καὶ τὴν πλέον ἡλιθίαν, ποῦ μπορεῖ νὰ γείνη. Τὸ γίδι βλέπει τὸ ντουνιά. Τὸ ἄρνι ὄχι. Καμμίαν δὲν δέχεται ἐντύπωσιν ἐκ τῆς ὁράσεως. Καὶ δέχεται μόνον ἐκ τῆς ἀκοῆς Ἐκ τοῦ θορύβου. Ἐκ τοῦ κρότου.

Εἰς εἶχα πρόβατα ἑκατὸν καὶ ἑξήντα ἕνα ἔτσι, ὅπως χάνονται, θὰ ἔτρεχα τάχα, ἐγκαταλείπων τὰ ἑκατὸν, νὰ εὕρω τό 'να; Τὸ Εὐαγγέλιον λέγει ναί! Καὶ λέγει, ἐντεῦθεν, τὴν χαρὰν μεγάλην... Ὁ νοῦς μου λέγει, ὄχι! Θὰ ἐβαρυνόμην, ἀπλούστατα. Ἀχ! πόσον ἀμαρτωλὸς ποῦ εἶμαι, ἄχ! πόσον!

Ἀλλ' ὄχι! Νὰ ἕνα σημεῖον νοημοσύνης.

Νταηλικιοῦ ἤθελα νὰ εἶπω. Ὁ κριός. Παλληκαρεύεται κάποτε ὥς ὁ τράγος. Ἀλλὰ τὸ βλέμμα, ἐκεῖνο τὸ βλέμμα παραμένει αἰώνιον. Βλέμμα ἁρνιοῦ...

Ἐρμῆς καὶ Χριστός, φέροντες ἐπὶ τοὺς ὤμους πρόβατα εἰκονίζονται. Ὁ ἕνας εἶναι μετασχηματισμὸς τοῦ ἄλλου. Κριοφόροι μετὰ τοῦ Λόγου καὶ οἱ δύο. Λόγιοι, ὑπὸ τὴν μεταφυσικωτέραν ἔννοιαν τῆς λέξεως. Δὲν τοὺς βαρύνουν. Εἶναι οἱ Καλοὶ Ποιμένες. Ἀλλὰ διατὶ τάχα μ' ἀρέσουν τὰ πρόβατα αὐτά, καὶ τ' ἀγαπῶ πλείοτερον ἀκόμη, ὅταν ἦναι ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν στιβαρῶν βοσκοῦ, ἐπάνω ὄρους; Νὰ ζωγραφιὰ ἐκ τῆς Φύσεως! Διατὶ τάχα μ' ἀρέσει ξεχωριστὰ αὐτὴ, γιατί;...

Ἄρνι, ξυγοῦρι, μηλιόρι, στερφομπλιόρι, κριάρι. Εἶναι αἱ κατὰ κλίμακα ἡλικίαι τῶν προβάτων. Ἀπὸ τὰ πρόβατα, ὅπως ἀπὸ τὰ γίδια, καθὼς ἀπὸ τὰ βώδια, τὰ **στερφα** μου ὑπενθυμίζουν πάντοτε τὴν Σάρραν τὴν Ἑβραίαν, ὅταν δὲν γεννοῦσε. Παχαίνουν, παχαίνουν σὰν νεόπλουτοι. Καὶ παίρνει ἡ οὐρά των πάντοτε, κ' ὅταν δὲν ἦναι, τὴν φόρμαν καραμάνικου. Ἀχρηστα εἶναι Ἀφοῦ δὲν κάνουν γάλα. Ἀφοῦ δὲν γεννοβολοῦν. Καὶ χρησιμεύουν πολλάκις γιὰ στολίδια μόνον, ἂν ἦναι μάλιστα ὁμορφα. Ὅπως εἰς τὸν κόσμον μας πολλὰ εἶναι μόνον γιὰ στολισμὸ αἰθουσῶν καὶ φαντασία... Ὁραῖαις τοῦ ντουνιά, ποῦ χρησιμεύουν, μόνον διότι εἶναι ὁραῖαις... Δὲν προσθέτουν τίποτε εἰς τὸ ζωϊκὸν βασίλειον... Ὅμως λατρεύονται... Ἀχ! ἀνάθεμά την γιὰ ὁμορφιά!

Ὡ! τὰ λάγια ἐκεῖνα! Τὰ ἐπιβόητα! Τὰ τραγουδιζόμενα γλυκὰ καὶ παθητικὰ καὶ ὁμορφα, ἀφ' ἧς ἀνέτειλεν Ἑλλήν εἰς τὸν κόσμον. Με φτερά στὰ πόδια. Με Παρθενῶνα ἀντὶ μετώπου. Με ὥς δασὺς κρημνὸς τὰ στήθη του. Με βλέμμα αἰετοῦ. Μ' ἀσβελοσύνην λέοντος. Καὶ μ' ἕνα μειδίαμα αἰώνιον στὰ χεῖλη ἐρωτυλώτατον. Τὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ μας Οὐρανοῦ μειδίαμα.

Ἐπὶ τὴν Φύσιν τὴν Ἑλληνικὴν, τὴν ἀπὸ ἀγρίαν χάριν, γεμάτην καὶ ἀπὸ φῶς, τὰ λάγια ἐκεῖνα φέρονται ὥς οἱστρὸς ἀκόλαστος ποιήσεως, ἀνὰ τὰ ἐρυμνά της πλάτη. Πρόβατον, ἀρὴν, ὅς, ἀμνός, κριός, ἁρνίον, ἐπάνω των, ἐπὶ τῆς φωτεινῆς των λάχνης, γλυκαπλώνονται ὥς συγκεφαλαίωσις λευκὴ κάθε εἰδυλλίου καὶ κάθε μαγευμένου κόσμου τῶν ὁρέων μας.

Τὸ **λαγιαρνί** εἶναι δύναμις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴν, ποῦ τὴν ἐμπνέει ἀπὸ αἰώνων. Εἶναι μαῦρο; Εἶναι λευκό; Εἶναι χρυσοχρουν; Εἶναι σὰν ἄγριο δάσος λάσιον; Ὅτι καὶ ἂν ἦναι, γίνεται ἔπος καὶ γίνεται περιπάθειά καὶ γίνεται ζωὴ ἀπέραντος με πάθη καὶ με τρικυμίας, με γαλήνην καὶ μ' εὐδίαν καὶ με ἄσμα, ὅταν ὥς τὸ ἰδανικὸν ἐκεῖνο λαγιαρνί φαντάξῃ εἰς τὴν φαντασίαν, τὸ με χρυσὸ μαλλί, τὸ μ' ἀσημένιο κέρατο, τὸ μ' ἀσημένιο χαιμαλί, τὸ λαγιαρνί τὸ ἀξετίμητο, τὸ αἰώνιο τῆς Δημώδους Μούσης μας.

Καὶ φαντάζομαι τὸ λαγιαρνί αὐτὸ ὥς τὸ ἀτίμητον Ἰδεῶδες τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ποῦ ἐκζητεῖ ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ δι' ὅλων τῶν αἰώνων, καὶ θὰ τὸ ζητῇ, ἐφ' ὅσον λάμπουν ἄστρα εἰς τὸ στερέωμα. Τὸ χρυσοῦν δέρας τῆς Κολχίδος εἶναι τὸ Ἰδεῶδες μας αὐτὸ τὸ ἀσύλληπτον. Καὶ εἶναι ἡ Μήδεια του, ὅλος ὁ μετὰ ρώμης ἔρως του. Ὅλος ὁ μετ' αὐταπαρνήσεως καὶ μετὰ θυσιῶν κάθε φιλότατου εἰς τὸν κόσμον ἔρως κάθε Ἰάσωνος τῆς φυλῆς μας ἀποτόλμου, κάθε Ἰάσωνος ποῦ ἐλαχτάρισε κάποιον ἰδανικὸν στὸν κόσμον.

Ἐπὶ τῶν δειράδων ὄρους, ἰδοὺ βοσκὸς λεβέντης! Νερὰ χρυστάλλινα ἀπὸ 'πάνω του. Νεράιδες γύρω του. Μακράν, βουνὰ κατὰφυτα. Ὑπὸ τοὺς πόδας του, ἀνθὴ ἄγρια, καὶ κάτω, εἰς ὅλα τὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ, ὥς τῆς ρίζης του, κοπάδια πλήθος. Κουδούνια στριγγὰ καὶ δλόγλυκα. Τραχεῖα καὶ δλόπικρα καὶ ὑψηλά. Σὰν τραγωδία. Σὰν μελωδία. Σὰν θάλασσα ποῦ μαίνεται. Σὰν λίμνη ποῦ χαμογελά. Κ' ἐπάνω, ὕψηλ, ἕως τὸν ἥλιον, ἐφ' ὅλα τὰ πλάτη καὶ τὰ ὕψη, ἕνα Κυανοῦν ἀτέλειωτο...

Ἐ!—χωρὶς τὸ λαγιαρνί ἐκεῖνο τῆς Παραδόσεως καὶ τοῦ Θρύλου δίπλα στὸν βοσκὸ, θεῶμορφο, χωρὶς τὸ φῶς του, τὸ λαγιαρνί, ποῦ θὰ συμβολίσῃ ἐκεῖ καὶ Ἐρωμένην καὶ Πατρίδα καὶ Ἰδανικὰ καὶ Δόξαν, — φαντάζεσθε τάχα τὴ σκοτεινιά τοῦ κόσμου καὶ φαντάζεσθε τάχα τὰ πένθη, τὰς σκιὰς κάθε ποιήσεως καὶ μέθης καὶ χαρίτων! Εἰς ἡγήσῃ ὁ αὐλὸς καὶ

ἀπηχήσῃ ἡ Ἠχώ τὸ μέλος του, χωρὶς τὸ λαγιαρνί, θὰ ἦναι καὶ μέλος καὶ αὐλὸς γεμάτα σκότῃ... Ἐὰν ὅλα, ὅλα τὰ εἰδυλλία τὰ εὐμορφα ἀναφαντασθῇ καὶ ὅλας τὰς θυσίας καὶ ὅλους τοὺς ἡρωϊσμοὺς καὶ ὅλας τὰς Νύμφας τὰς ὁραίας τῶν δρυμῶν τριγύρω του, χωρὶς τὸ λαγιαρνί, θὰ ἦναι καὶ εἰδυλλία καὶ θυσία καὶ ἡρωϊσμοὶ καὶ Νύμφαι, ἄψυχοι, νεκρὰ φαντάσματα, χωρὶς ρυθμὸν καὶ χωρὶς κάλλος.

Γι' αὐτό, γιὰ τὸ λαγιαρνί αὐτό, ἡ ροδοπλασμένη βοσκοπούλα χάνεται στὴν ἐρημιὰ καὶ τὸ γυρεύει καὶ κλαίει καὶ θρηνεῖ καὶ ὀδυρεται. Γι' αὐτό, γιὰ τὸ λαγιαρνί αὐτό, ὁ βοσκὸς τρυφεραίνει λυπητερὰ τὸ ἄσμα του, καὶ τὸ χαῦμό του κλαίει καὶ δέρνεται καὶ τὸ ζητάει παντοῦ με κωκυτόν.

Τὰ δάση παίρνει ἡ βοσκοπούλα καὶ τάζει χρυσὸ κεράκι ἂν τὸ 'βρῇ. Σὰν Ἑλληνοπούλα, ποῦ ράγισε τὴν καρδιά της ἡ θρησκεία μας. Τοὺς λόγγους παίρνει ὁ βοσκὸς καὶ τάζει ψημάρνι τὴ Λαμπρὴν ἂν τὸ 'βρῇ. Σὰν Ἑλληνόπουλο, ποῦ κλόνισε τὰ στήθια του ἡ θρησκεία μας. Ἐκεῖνη μ' ὀδύνας Ἀντιγόνης κλαίει στὸ τραγοῦδί μας. Ἐκεῖνος, μ' ὀδύνας Ἀχιλλέως. Ἀλλὰ καὶ Ἀχιλλέως καὶ Ἀντιγόνης, ποῦ ἀπέλειψεν αὐτοὺς ἡ τόλμη, ψυχῶν ἑλληνοχριστιανικῶν με δάκρυα, ποῦ μίαν μακραίωνα ἀπλώνουν ὑπὸ τὸ ἄσμά των δουλείαν, καὶ ἕνα ἐξ Οὐρανῶν αὐλοῦσι θρῆνον ἐπὶ τὰ πλάτη μας.

Τὸ λαγιαρνί! Ἰδοὺ τὸ εἰς τὴν Ποίησιν τὴν Ἑλληνικὴν ὅλων τῶν ἐποχῶν καὶ ὅλων τῶν αἰώνων, ἰδοὺ τὸ λευκόν, ἀγλαόν, χρυσοῦν, φωτεινόν, πραγματικόν, αἰθέριον, Ἑλληνικόν, Χριστιανικόν, ἰδοὺ τὸ ἰδανικὸν αὐτὸ κάθε ἱστορικῆς σελίδος τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ ἔθνους μας.

Μέσα εἰς τὴν ὁμήγουρον ἐκείνην οὐκ ὀλίγα ἀντίκρισα. Τραγουδιζόμενα στὰ βουνά. Κ' ἐδῶ, γιὰ πούλημα ἄχαρι. Με φτερά καὶ μέθην καὶ ὁραιότητος. Κ' ἐδῶ, γιὰ κέρματα χρυσᾶ, μέσα εἰς γλαοὴν χιλιάδων, μυριάδων. Πρόβατα καὶ αὐτὰ ὅπως ὅλα...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
Ο ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Φ Ω Ν Ε Σ

*Ἰδανικὲς φωνὲς κι ἀγαπημένες
ἐκείνων ποῦ πεθάναν, ἢ ἐκείνων ποῦ εἶναι
γιὰ μᾶς χαμένοι σὰν τοὺς πεθαμένους.*

*Κάποτε μὲς στὰ ὄνειρά μας ὁμιλοῦνε·
κάποτε μὲς στὴν σκέψι τέσ ἀκούει τὸ μυαλό.*

*Καὶ μὲ τὸν ἥχο των γιὰ μιὰ στιγμὴ ἐπιστρέφουν
ἡχοι ἀπὸ τὴν πρώτη ποίησι τῆς ζωῆς μας —
σὰ μουσική, τὴν νύχτα, μακρυνή, ποῦ σβύνει.*

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΕΘΝΙΚΑΙ ΜΑΣ ΣΗΜΑΙΑΙ

Η φοινικίς, ὁ αἰτός, τὸ λάβαρον μὲ τὸ μονό-
γραμμα τοῦ Χριστοῦ ἢ μὲ τὸν ἑλληνικὸν
Σταυρὸν παρέρχονται μὲν, ἀλλ' ἀφίνουσιν ἔχνη
ἀθανάτου δόξης καὶ κλέους. Ἐπὶ αἰῶνας δὲν
εἴχομεν ἱερὸν σύμβολον στρατιωτικῆς ἐθνικῆς
τιμῆς, ἐπὶ αἰῶνας ἐκνυμίζον εἰς τὰ φρούρια
τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν ἀλληλοδιαδόχως ξέναι
σημαῖαι, ἐπὶ αἰῶνας ὁ Ἕλλην ἐρρωμένως, ἡρωϊ-
κῶς ἐμάχετο ὑπὲρ τῆς τιμῆς ξένης σημαίας.

Ἐπὶ 346 ἔτη οὐδεὶς λόγος περὶ σημαίας ἑ-
λευθέρως ἑλληνικῆς πολιτείας.

Τῷ 1799 ἤρχισαν σκέψεις ἢ συζητήσεις περὶ
τοῦ χρώματος καὶ τῆς συμβολικῆς ἀπεικονί-
σεως μιᾶς ἐθνικῆς σημαίας.

Ἡ πρώτη αὐτὴ σκέψις ἔγινε εἰς τὴν
Ἐπτανήσον, εἰς τὴν μικρὰν ἐλευθέραν ἐν τῷ
Ἰονίῳ Πελάγει γωνίαν, ἢ ὅποια ἦτο χλοερὰ
ῥασις ἐν μέσῳ τῆς ἐρημίας τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος.

**

Οἱ δημοκρατικοὶ Γάλλοι κατέλαβον τὰς νή-
σους τοῦ Ἰονίου τῷ 1797 καταργηθείσης τῆς
ἐνετοκρατίας. Οἱ Γάλλοι ἐθεωροῦντο ἐλευθε-
ρωταὶ καὶ σωτῆρες. Ἀλλὰ τῷ 1799 ὁ ἠνω-
μένος στόλος τῆς Ρωσσίας καὶ Τουρκίας κατέ-
λαβε τὰς νήσους. Τῇ 21 Μαρτίου 1800 συνω-
μολογήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει συνθήκη, διὰ

τῆς ὁποίας αἱ Ἰόνιοι νῆσοι ἀπετέλουν ἐλευ-
θερον ἀνεξάρτητον πολιτείαν.

Μετὰ τὸς αἰῶνας ὑποταγῆς τοῦ ἑλλη-
νισμοῦ, ἀνεφάνη εἰς τὸν πολιτισμένον κόσμον
ἡ πρώτη Ἑλληνικὴ Πολιτεία, ἥτις συνηριθ-
μήθη μετὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν καὶ ἀνε-
γνωρίσθη. Ἐκλήθη *Ἐπτανήσος Πολιτεία*.

Μετὰ τὰς γενομένας ἐν Κωνσταντινουπόλει
διαπραγματεύσεις περὶ τοῦ ὀριστικοῦ τῶν νή-
σων πολιτεύματος, τὸ ὅποion ἔγινε δεκτὸν
καὶ ὑπὸ τῆς Πύλης ἔμενε μόνον νὰ λυθῇ τὸ
ζήτημα τῆς σημαίας ἢ ὅποια ἔμελλε νὰ εἶνε
καὶ τὸ ἐπίσημον σύμβολον τοῦ νέου κράτους.
Διάφοροι αἱ προτάσεις, παντοῖαι αἱ γνώμαι.
Οἱ ἐπτανήσιοι ἀντιπρόσωποι εὐρίσκοντο, ἐν-
νοεῖται, εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν καὶ ἔπρεπε
ἐπισήμως νὰ λύσουν τὸ ζήτημα.

Ὁ ὑπὸ τινων προταθεὶς *φοῖνιξ* ἀναγεννώ-
μενος ἐκ τῆς τέφρας ἀπερρίφθη ὡς σύμβολον
ἐπαναστατικόν. Ἡ Γερουσία ἔγραφε πρὸς τοὺς
ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀντιπροσώπους ν' ἀπο-
φύγουν ἐμβλήματα ἐνθυμίζοντα εἰς τὸν λαὸν
δυσσεύστους ἀναμνήσεις.

Τέλος ἐξέλεξαν ὡς ἐθνικὸν σύμβολον τὸν
κιτρινωπὸν ἐνετικὸν περσιτὸν λέοντα τοῦ Ἀ-
γίου Μάρκου. διὰ νὰ συνδέσῃ τὸ παρελθὸν
μετὰ τοῦ μέλλοντος.

Οὕτως ἀπεφασίσθη ἡ σημαία ἡ ἐθνικὴ νὰ
εἶνε κιανόχρουν βάθος, ἔχουσα ἐν τῷ μέσῳ
ὄρθιον τὸν περσιτὸν κιτρινωπὸν Λέοντα, βα-
στάζοντα διὰ τοῦ προσθίου ποδὸς κλειστὸν
Εὐαγγέλιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου Σταυρὸς καὶ κα-
θέτως δέσμη ἀκτινοειδῶς τεταγμένων ἐπτὰ
λογγῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ παρίσταν τὰς ἐπτὰ νή-
σους, ἐξ ὧν ἀπετελεῖτο ἡ ὁμόσπονδος Πολι-
τεία· εἰς δὲ τὸς συνδεούσας τὰς λόγγας ταινίας,
τὸ ἔτος 1800, πρῶτον ἔτος τῆς ιδρύσεως τοῦ
νεαροῦ Κράτους.

**

Λυθέντος τοῦ ζητήματος τούτου, ἐπεραιώθη
καὶ ἡ ἐντολὴ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπεσταλ-
μένων. Ἡ πρώτη Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1800
ἦτο ἡ ὀρισθεῖσα ἡμέρα τῆς ἐπισήμου παρου-
σίας εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν διὰ νὰ γίνῃ
ἐν ἐπισήμῳ τελετῇ ὁ ἐορτασμός τῆς νεαρᾶς
ἑλληνικῆς Πολιτείας.

Περὶ μεσημβρίαν τῆς ὀρισθείσης ἡμέρας ὁ
κόμης Ἀντώνιος Μαρίας Καποδίστριας καὶ ὁ
κόμης Νικόλαος Γραδενίγος Σηγοῦρος μετέβη-
σαν ἐφιπποὶ ἀπὸ τῆς ἐν Πέρᾳ κατοικίας των
εἰς Τὸπ-Χανὲ συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ γραμ-
ματέως τῆς πρεσβείας, τοῦ διερμηνέως καὶ
πλείστων οἰκετῶν ἐν στολῇ. Τῆς δὲ ὅλης συνο-
δείας προηγεῖτο τιμητικὸς λόγος γενιτσάρων.
Πολυτελὲς λέμβος, παρακολουθούμενη ὑπὸ ἄλ-
λων πολλῶν, μετέφερεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀπο-
βάθραν τοῦ Βαχρὲ ὅπου περιέμεναν χρουσῶ-
λινοι ἵπποι. Ὅταν ἔφθασαν εἰς τὰ ἀνάκτορα,
ὁ μέγας διερμηνεύς τῆς Πύλης, ὁ ὁποῖος ἀνέ-
μενε εἰς τὴν εἴσοδον, ὠδήγησεν αὐτοὺς πρῶ-
τον εἰς τὸν Κεχαγιᾶ-Βέην καὶ τὸν Ρεῖζ-Ἐ-
φέντην καὶ ἔπειτα εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς ἐπί-
σημον παρὰ τῷ Μεγάλῳ Βεζύρῳ ἀκρόασιν,
ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ὁ Καποδίστριας προσε-
φώνησε καὶ ἀμέσως ἀντεφώνησεν ὁ Μέγας Βε-
ζύρης. Ἐνας ζούμπας ἀκολουθῶς παρουσιά-
σθη ἐν τῷ μέσῳ φέρων τὴν ἐθνικὴν σημαίαν
τῆς νέας καὶ πρώτης ἑλληνικῆς Πολιτείας καὶ
ἐντὸς ἀργυροποικίλου σάκκου τὸ πολίτευμα
μετὰ τοῦ διπλώματος. Ὁ Βεζύρης ἔλαβε τὴν
σημαίαν καὶ τὸν σάκκον, τὰ ἡσπασθη καὶ θέσας
αὐτὰ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἔκλινε τὸ σῶμα μετὰ τῆς
ἀνατολικῆς σοβαρότητος καὶ παρέδωκε τῷ Κα-
ποδίστρια εὐχρηθεὶς τῇ Ἐπτανήσῳ Πολιτεία αἰῶ-
νίαν διάρκειαν καὶ εὐδαιμονίαν.

Μετὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην τελετὴν ὁ Βεζύ-
ρης, εἰς ἐνδειξιν τιμῆς καὶ εὐνοίας, ἔδωκε δῶρα
εἰς τοὺς Ἰονίους ἀπεσταλμένους, οἱ ὁποῖοι καὶ

μετέβησαν εἰς τὴν εὐρείαν τοῦ συμβουλίου
αἵθουσαν, ὅπου οἱ συνελθόντες Τοῦρκοι καὶ
Ἕλληνες ἐχαιρέτισαν τὴν νέαν σημαίαν ζητω-
κραυγάζοντες.

Ἀκολουθῶς ἐπορεύθησαν εἰς τὰ Πατριαρ-
χεῖα φέροντες ἀνεπεπταμένην καθ' ὁδὸν τὴν
ἐπτανήσιον σημαίαν καὶ ἀκολουθούμενοι ὑπὸ
πλήθους. Ἐκεῖ ἐξ ἀρχιερεῖς ἐν στολῇ καὶ τέσ-
σαρες ἱερεῖς κρατοῦντες τὸν Σταυρὸν, τὸ
Εὐαγγέλιον, τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς
Παναγίας ὑπεδέχθησαν αὐτοὺς παρὰ τὴν εἴσο-
δον τῆς ἐκκλησίας. Ὁ Πατριάρχης ὄρθιος παρὰ
τὸν δεσποτικὸν θρόνον, φέρων τὴν πατριαρχι-
κὴν στολὴν, περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῶν ἐπτὰ
συνδικῶν, ἠὺλόγησε τὴν εἰσελθοῦσαν ἐπα-
νησιακὴν πρεσβείαν καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι ἔλα-
βον τὴν ἀνωτέραν τιμητικὴν θέσιν. Μετὰ πομ-
πῶδη ἱεροτελεστείαν ἠὺλογήθη καὶ ἡ σημαία.
Ἡ πατριαρχικὴ αὐτὴ τελετὴ ἔληξε δι' ὁμιλίας
ἐπ' ἄμβωνος ὑπὲρ τῆς νέας Πολιτείας. Ἀκο-
λούθως οἱ ἀπεσταλμένοι μετέβησαν εἰς τὰ ἴδια.
Ἐνῷ διέπλεον τὸν Κεράτιον κόλπον, τὰ ἐν
τῷ λιμένι τουρκικά, ρωσσικά καὶ ἀγγλικά πλοῖα
καὶ τὸ φρούριον ἐχαιρέτιζον τὴν ἐθνικὴν ση-
μαίαν. Ὁ κόσμος μετὰ χαρᾶς ἐχαιρέτιζε τὴν
νέαν σημαίαν καθ' ὅλον τὸ διάστημα.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ Καποδίστριας καὶ ὁ
Σηγοῦρος διορισθέντες παρὰ τῆς Πύλης αὐτο-
κρατορικοὶ ἐπίτροποι ὅπως ἐφαρμοδῶσιν ἐν
Ἐπτανήσῳ τὸ ἐγκριθέν πολίτευμα, μετέβησαν
εἰς Κέρκυραν. Ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν ἀπεσταλμέ-
νων ἔμεινεν εἰς Κωνσταντινουπόλιν ὁ κόμης
Ἀ. Τ. Λευκόκιλος διορισθεὶς παρὰ τῆς Ἐπα-
νήσου Γερουσίας ὡς ἀντιπρόσωπος αὐτῆς παρὰ
τῇ Πύλῃ.

**

Ὁ Λευκόκιλος ἀνήγγειλε διὰ τοῦ διερμη-
νέως τῆς πρεσβείας τῇ Πύλῃ ὅτι, ὅπως δοθῇ
δημοσίᾳ δείγμα σεβασμοῦ πρὸς τὸν Σουλτὰ-
νόν, πλοῖον ἐπτανησιακὸν φέρον τὴν ἐθνικὴν
σημαίαν ἔμελλε νὰ διέλθῃ πρὸ τῶν σεραγίων,
ἔξῃται δὲ νὰ μάθῃ, ἐὰν τοῦτο ἐγκρίνεται παρὰ
τῆς Κυβερνήσεως τῆς Τουρκίας, καί, ἐν τοι-
αύτῃ περιπτώσει, νὰ ὀρισθῇ ἡ ἡμέρα καὶ ἡ
ὥρα. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἡ Πύλη ἀπήντησεν
ὅτι ἡ αἴτησις ἔγινε δεκτὴ καὶ ἡ ὀρισθεῖσα
ἡμέρα θὰ ἦτο ἡ πρώτη τῆς Παρασκευῆς 8
Μαρτίου 1801.

Τὸ ἐπτανησιακὸν πλοῖον *Ἀγία Τριάς*, τοῦ
ὁποίου ὁ πλοίαρχος ἦτο ὁ κεφαλλὴν Γεράσι-
μος Κοντογούρης, ἐκπλεύσεν ἀπὸ τῆς ἀποβά-

θρας Καράκιοι, διηυθύνθη άνευ σημαίας πρὸς τὰ ἀσιατικά παράλια πλησίον τῆς νήσου τῶν Πριγκήπων. Λέμβος φέρουσα τὸν Λευκόκilon καὶ παρακολουθουμένη παρ' ἄλλων λέμβων μετὰ Ἑπτανήσιων, μετέβη εἰς συνάντησιν τοῦ πλοίου.

Ἀνελθόντων ἀπάντων ἐπὶ τοῦ ἐμπορικοῦ τούτου πλοίου, ἐψάλη ὁ ἀγιασμός καὶ ἐπισήμως εὐλογηθεῖσα ἡ σημαία ὑψώθη ἐπὶ τοῦ ἱστοῦ ἐν μέσῳ τῶν κανονιοβολισμῶν τοῦ ἰδίου πλοίου. Ἀπὸ οὐρίου άνεμον ὠθούμενον τὸ πλοῖον ἔπλεε πλησίον καὶ ἐχαιρέτιζε δι' ἑνὸς καὶ εἴκοσι κανονιοβολισμῶν, καθ' ἣν στιγμὴν παρέκαμπε τὸ ἀρωτήριον ὅπου ἔκειντο τὰ ἀρχαῖα βυζαντινὰ ἀνάκτορα. Ἐπειτα στραφέν διηυθύνθη εἰς Τὸπ-Χανέ ὅπου ἐχαιρέτισε καὶ ἀντεχαιρετίσθη ὑπὸ τοῦ φρουρίου. Ὁ Σουλτάνος ἐκ τοῦ παραθύρου ἐθεώρει διὰ τηλεσκοπίου τὸ πλοῖον τὸ ὁποῖον ἔφερε τὴν ἐθνικὴν σημαίαν. Τὰ ἐκεῖ ἐλλιμενισμένα πλοῖα διαφόρων ἐθνῶν ὕψωσαν τὰς σημαίας των. Ἦσαν ἐκεῖ καὶ τέσσαρα ἐπτανήσια πλοῖα τὰ ὁποῖα ἀνεπέτασαν τὴν ἐθνικὴν σημαίαν των.

Ἀποβιβαζομένου τοῦ Λευκοκίλου, τὸ πλοῖον ἐκανονιοβόλησεν ἐπτάκις, οἱ δὲ ναῦται ἀναβάντες εἰς τὰς κεραίας ἐζητωκραύγασαν τρίς. Κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου τὸ πλοῖον κατεβίβασε τὴν σημαίαν κανονιοβολοῦν καὶ οὕτως ἔληξεν ἡ ἐθνικὴ ἐορτή¹.

Ἐπειτα ἀπὸ 347 χρόνια ἠθέλησεν ἡ Θεία Πρόνοια εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῶν βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων νὰ εὐλογηθῇ ὑπὸ τοῦ ἰδίου Πατριάρχου καὶ νὰ ἴδῃ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἡ σημαία τοῦ πρώτου ἑλληνικοῦ κράτους, χαιρετίζουμένη τὸ πρῶτον ἀπὸ βυζαντινὰ φρούρια καὶ κυματίζουσα εἰς βυζαντινὴν θάλασσαν.

* *

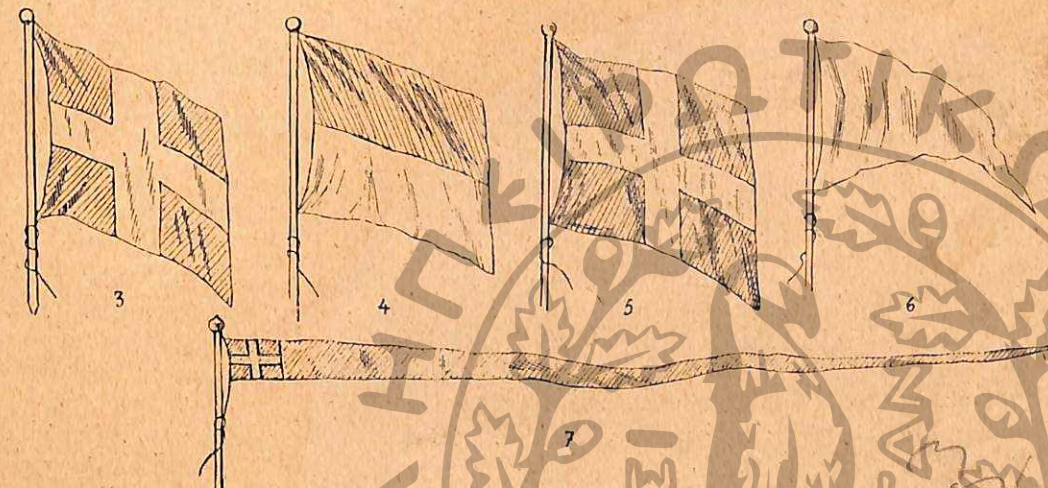
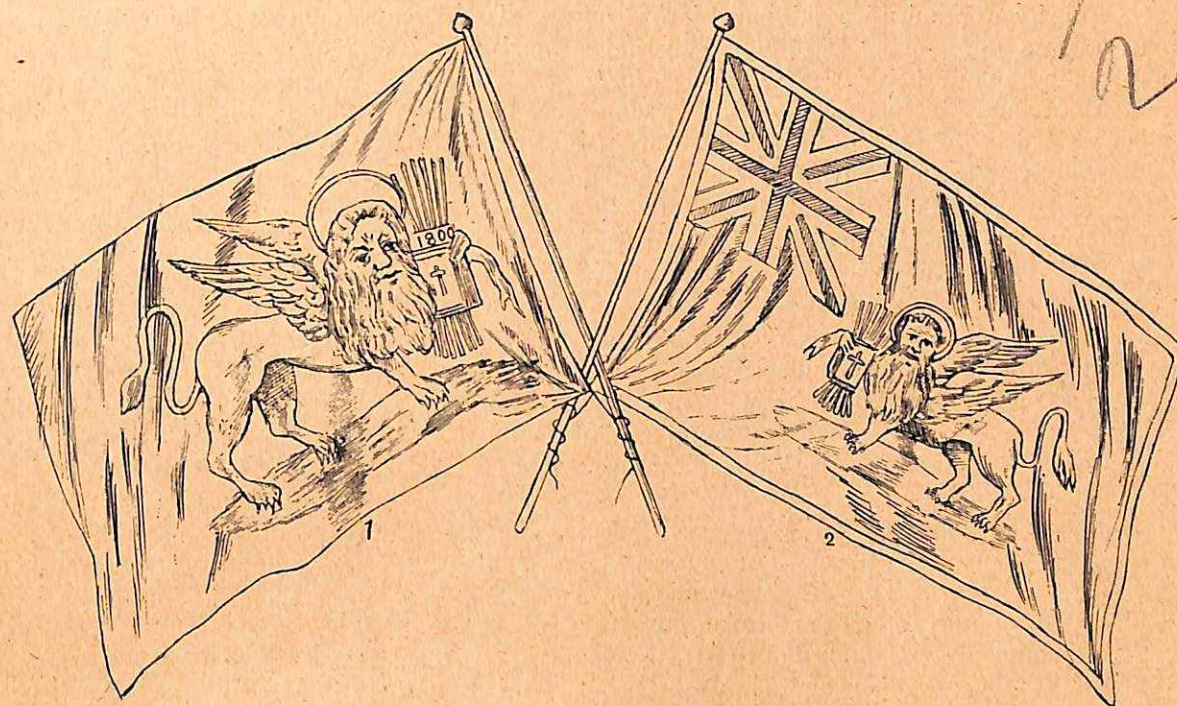
Ἡ Γερουσία ὥρισε τὴν 13 Ἰανουαρίου τοῦ 1801, πρώτην τοῦ ἔτους καὶ τοῦ αἰῶνος κατὰ τὸ γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον, ὅπως ἐγκαινισθῇ τὸ νέον κράτος καί, καταβιβαζομένων τῶν σημαιῶν τῶν συμμάχων Ρωσσίας καὶ Τουρκίας, ἀναπετασθῇ ἐπὶ τῆς κεκρυφαίνης ἀκροπόλεως ἡ ἐθνικὴ τῶν νήσων σημαία.

Ἴδου πῶς περιγράφει τὴν βαρυσήμαντον διὰ τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν ἐκείνην ἡμέραν, ἕνας σύγχρονος, ὁ κεκρυφαῖος Νικόλαος Ἀρλιώτης:

¹ Πρβλ. Ἐορμάννου Λούντζη Della Repubblica Settinsulare. Bologna 1863 σελ. 44-48. Π. Χιώτη Σειρὰς ἱστορικῶν ἀπομνημονευμάτων Κερκύρας 1863 σελ. 759-762. Γ. Ε. Ἱστορία τῶν Ἰονίων νήσων Ἀθήναις 1889, τόμος Α. σελ. 339-342.

«Τῇ 13, ἡμέρᾳ Κυριακῇ, ἐμελλε νὰ ἀναπετασθῇ ἡ νέα σημαία, καὶ τὰ πάντα εἶχον παρασκευασθῇ, ἀλλ' ἔνε α τοῦ σφοδροτάτου ἀνέμου ἡ τελετὴ ἀνεβλήθη διὰ τὴν ἐπιούσαν, καθ' ἣν, μολονότι ἐξηκολούθει ὁ αὐτὸς καιρὸς, συνήλθον ἐν τῷ πρώτῳ λατινικῷ ἀρχιεπισκοπεῖν τὰ μέλη τῆς γερουσίας. τῆς ἐγχωρίου κυβερνήσεως, ὁ μητροπολίτης μετὰ τοῦ κλήρου, οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ πρόξενοι τῆς Ἀγγλίας, Ρωσσίας καὶ Αὐστρίας. Μετ' ὀλίγον δ' ἀφίχθησαν οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ καὶ στόλου, ὁ ρώσος φρούραρχος καὶ πλοίαρχοι τινες ρώσσοι. Τότε ἀναστὰς ὁ μητροπολίτης ἠυλόγησε τὴν σημαίαν. καὶ μετὰ τινὰς εὐχὰς ἀπήγγειλε λόγον περαινῶν διὰ δεήσεως ὑπὲρ τῆς Πολιτείας καὶ τοῦ προέδρου αὐτῆς Θεοτόκη. Ἀφοῦ δὲ ἐξεφωνήθη ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς Πολιτείας ἕτερος λόγος, ἀντικείμενον ἔχων τὸν νέον τῆς Ἑπτανήσου πολιτικὸν διοργανισμόν, ἐδόθη ὁ ὅρκος πίστεως εἰς τὴν Πολιτείαν, πρῶτον μὲν ὑπὸ τοῦ προέδρου, ἀκολούθως ὑπὸ τῶν γερουσιαστῶν, τοῦ μητροπολίτου, τῶν ἐγγωρίων ἐπαγγελματικῶν καὶ τῶν ἀξιωματικῶν. Μετὰ ταῦτα ἡ σημαία, ἣν ἐπὶ ἀργυροῦ διέσκου ἐκράτει λοχίας τοῦ ἐγχωρίου στρατοῦ, μετεκομίσθη εἰς τὸ παλαιὸν φρούριον, ἐν μέσῳ πολλῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἀκολουθούντων τῶν στρατιωτῶν, τῶν ἐκατοντάρχων καὶ τῶν σημαιοφόρων τῶν προαστείων καὶ τινῶν προεστώτων τῆς ἐξοχῆς. Ἐν δὲ τῇ πλατείᾳ, ἀπὸ τῆς εἰσόδου τοῦ παλαιοῦ φρουρίου μέχρι τῆς ὁδοῦ τῶν ὑδάτων, ἦσαν ἐν διπλῇ γραμμῇ παρατεταγμένα ἐγγῶρια, ρωσσικὰ καὶ τουρκικὰ στρατεύματα, διὰ μέσον τῶν ὁποίων διήλθον οἱ κομίζοντες τὴν σημαίαν. Ὅτε δὲ ἀνυψώθη αὕτη ἐπὶ τοῦ ἱστοῦ τοῦ παλαιοῦ φρουρίου, ἐχαιρετίσθη διὰ πυροβολισμῶν ὑπὸ τοῦ φρουρίου, τοῦ στρατοῦ καὶ τῶν πλοίων. Τῇ δὲ ἐπομένῃ Κυριακῇ, 20 τοῦ αὐτοῦ μηνός, ὁ πρόεδρος, οἱ γερουσιασταὶ καὶ τὰ μέλη τῆς ἐγχωρίου κυβερνήσεως μετέβησαν εἰς τὴν μητρόπολιν τῶν Λατίνων, ὅπου ἀφοῦ ἐτελέσθη ἡ λειτουργία, ὁ λατινικὸς κληρὸς ὤμοσεν ἐπὶ τοῦ Εὐαγγελίου πίστιν εἰς τὴν Πολιτείαν καὶ μετὰ ταῦτα ἔψαλεν ὑπὲρ αὐτῆς δοξολογίαν. Τὸ ἀπόγευμα ἐδόθη εἰς τὴν πλατείαν τὸ δημοτικὸν γύμνασμα καλούμενον eucagna. τὸ δὲ ἑσπέρας ἐκάησαν πυροτεχνήματα καὶ ἡ πόλις ἐφωταγωγήθη»¹.

¹ Ν. Β. Μάνεση: Περὶ Νικολάου Ἀρλιώτου 1731.

1 Ἐθνικὴ σημαία τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας 1800 1807. — 2 Ἐθνικὴ σημαία τοῦ Ἡνωμένου Κράτους τῶν Ἰονίων νήσων 1817-1864. — 3 διὰ τὴν θαλαμηγὸν τοῦ Ἀρμοστοῦ. — 4 διὰ τὴν Ἰονικὴν Σκαμπαβίαν. — 5 διὰ τὸ Ἰονικὸν yacht. — 6 διὰ τὸ Ἰονικὸν αἰμόπλοιο. — 7 διὰ τὰ κυβερνητικὰ πλοῖα ὑψοῦτο δὲ ἐπὶ τοῦ ἱστοῦ. Οἱ ἀριθμοὶ 3, 4, 5, 6 διὰ τοὺς σημαφόρους ὅταν ἀνήγγελλον τὰ ἐπτανήσια πλοῖα.

Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ ταύτῃ διενεμήθησαν εἰς τὸν λαὸν μικραὶ σημαῖαι, φέρουσαι εἰς βάθος κυανόχρουν με ἐρυθρὰ γράμματα τὰς λέξεις: *Ζήτω ἡ Πολιτεία*.

Αἱ Μοῦσαι δὲν ἔμειναν σιωπηλαί, ἐγκωμιάζουσαι καὶ κολακεύουσαι ὑπὲρ τὸ δέον. Οἱ ποιεῖται τοῦ Ἰονίου ἔγιναν ἔξαλλοι. Οἱ μὲν συνέκρινον τὸν Σουλτάνον Σελίμ μετὰ τὸν Δία, τὸν Αὐτοκράτορα Παῦλον μετὰ τὸν Δημιουργόν, τοὺς ἀντιπροσώπους μετὰ τὸν Μωϋσῆν φέροντα τὰς ἐντολὰς εἰς τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν, καὶ ἀνέγραφον τὸν ῥῶσσον ἀντιπρόσωπον Ταμάραν ὡς πατέρα τοῦ ἑπτανησιακοῦ λαοῦ ὁ ὁποῖος εἶχε συνδέσει στενῶς τὴν Σελήνην μετὰ τοῦ Σταυροῦ· ἐκ δὲ τοῦ δεσμοῦ τούτου ἐγεννήθη ἡ παλαιὰ θεὰ τοῦ Ἰονίου φίλη, ἡ Ἐλευθερία.

Ὁ ζακύνθιος ποιητὴς Μαρτελάος δὲν ἐκολάκευσεν ἀνθρώπους, ἀλλ' ἔλεγεν ὅτι ὁ ἐνετικὸς λέων ἐγένετο ἑλληνικὸς καὶ ἄρπαξε τὴν ἑλευθερίαν καὶ τὴν ἔφερεν εἰς τὴν Κέρκυραν.

Ὅλα τὰ ποιήματα ἐγράφησαν ἰταλιστῇ.

Ἡ σημαία ἀνεγνωρίσθη ἀπὸ τὰ ἄλλα κράτη. Ὅταν ἔφθασε εἰς Βενετίαν τὸ πρῶτον ἑπτανησιακὸν πλοῖον, οἱ Βενετοὶ χαρούμενοι ἐφώναζον ἀνεστήθη ὁ λέων μας. Ναι, εἶπεν ἄλλος, πρῶτα εἶχε γυρίσει τὸ φύλλον, ἀλλὰ τώρα ἔκλεισε καὶ τὸ Εὐαγγέλιον¹.

Τῇ 8 Ἰουλίου 1807 διὰ τῆς ἐν Τίσιτ συνθήκης μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ρωσσίας τὰ πράγματα μετέλλαξαν, διότι ἡ ἑπτανησὸς παρεχωρήθη εἰς τὴν Γαλλίαν ὡς ἰδία κτήσεις καὶ οὕτως, ἔπειτα ἀπὸ ἑπτὰ ἔτη ζωῆς ἔπαυσεν ὑπάρχουσα ἡ πρώτη ἀνεξάρτητος ἑλληνικὴ πολιτεία.

Τὰ πράγματα πάλιν μεταβάλλονται διὰ τῶν ἐν Παρισίοις συνελθόντων συμμάχων. Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἐπρότεινε νὰ τεθῶσιν αἱ νῆσοι ὑπὸ τὴν ἀγγλικὴν προστασίαν καὶ νὰ γίνουν κράτος ἀνεξάρτητον ἐλεύθερον. Τοῦτο ἐγένετο διὰ τῆς ἐν Παρισίοις συνθήκης τῆς 5 Νοεμβρίου 1815 καὶ οὕτως ἐκ νέου μετὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ἐφάνησαν αἱ νῆσοι ἀνεξάρτητοι ὑπὸ τὸν τίτλον: *Κράτος τῶν Ἠνωμένων Ἰονίων Νήσων*.

1812 καὶ τῶν χειρογράφων αὐτοῦ. Κερκύρα 1873 σελ. 90-91.

¹ Ὡς γνωστὸν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον ἐκράτει ὁ Λέων τῆς Βενετίας ἦσαν γραμμέναι αἱ λέξεις: Pax tibi Marce, Evangelista meus. Ἀφοῦ οἱ δημοκρατικοὶ Γάλλοι μετέβησαν εἰς Βενετίαν, εἰς τὸ Εὐαγγέλιον ἐγράφησαν τὰς ἐξῆς λέξεις: Diritti e doveri dell'uomo e del cittadino ἤτοι δικαιώματα καὶ καθήκοντα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτου. Οἱ Βενετοὶ ἔλεγον τότε ὅτι ὁ Ἅγιος Μάρκος ἐγύρισε φύλλον.

Τὸ ἔβδομον ἄρθρον τῆς συνθήκης ταύτης διελάμβανε τὰ ἐξῆς:

« Ἡ ἐμπορικὴ σημαία τοῦ Ἠνωμένου Κράτους τῶν Ἰονίων νήσων, θὰ ἀναγνωρισθῇ ἀπὸ ὅλα τὰ συμβαλλόμενα μέρη ὡς σημαία ἐλευθέρου καὶ ἀνεξαρτήτου κράτους. Θὰ φέρῃ, μετὰ τῶν ἰδίων χρωμάτων καὶ τοῦ ἰδίου ἐμβλήματος τοῦ 1800, ἄλλο ἐμβλημα, τὸ ὁποῖον ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης θὰ νομίσῃ πρέπον νὰ παραχωρήσῃ ὡς δείγμα τῆς προστασίας ὑπὸ τὴν ὁποίαν τὸ ρηθὲν Ἰόνιον κράτος ἐτέθη. Καὶ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1817 θεσπίζει εἰς τὸ Κεφάλαιον VII, τμῆμα VI ἀρ. Α'. « Ἡ ἐμπορικὴ σημαία τοῦ Ἠνωμένου Κράτους τῶν Ἰονίων Νήσων κατὰ τὸ 7 ἄρθρον τῆς ἐν Παρισίοις συνθήκης θὰ ἦνε ἡ σημαία τοῦ κράτους τούτου μετὰ τῆς προσθήκης τῆς βρετανικῆς ἑνώσεως, τιθεμένης εἰς τὸ ἄκρον πλησίον τοῦ κοντοῦ ».

Οὕτω καὶ πάλιν τὸ κυανοῦν χρῶμα ἦτο τὸ ἐθνικὸν χρῶμα καὶ πάλιν ὁ λέων ὡς ἄλλοτε ἦτο τὸ ἑπτανησιακὸν ἐμβλημα, ἀφαιρουμένου μόνον τοῦ ἔτους 1800.

Διὰ προκηρξέως τοῦ 1817 Δεκεμβρίου 9 ὁ ταγματάρχης Ρόβινσον προσεκάλεσε τοὺς πλοιάρχους τῆς ἑπτανήσου διὰ νὰ λάβωσι γνῶσιν τοῦ σχεδίου τῆς σημαίας τῶν νήσων καὶ κατασκευάσωσιν αὐτήν.

Τὸ κυανοῦν, τὸ ἐθνικὸν τῆς ἑπτανήσου χρῶμα, τὸ χρῶμα τῆς πρώτης ἀνεξαρτήτου καὶ ἐλευθέρου ἑλληνικῆς Πολιτείας, ἦτο καὶ τὸ χρῶμα μιᾶς τῶν κυριωτέρων σημαιῶν τῶν ἀναπετασθεισῶν κατὰ τὸν Ἀγῶνα, τῆς τῶν Σπετσῶν. Τὸ αὐτὸ χρῶμα ἐπρόκειτο νὰ εἶνε καὶ ἐν τῶν χρωμάτων τῆς σημαίας τοῦ ἑλληνικοῦ Βασιλείου.

Ἐν ἑπτανήσῳ ἦσαν ἐν χρήσει καὶ αἱ ἐξῆς σημαῖαι, δι' ὧν ἠγγέλλοντο εἰς τοὺς σημαφόρους τῶν νήσων τὰ ἀφικνούμενα ἰονικὰ πλοῖα. Ἡ θαλαμηγός — ἡ ὡς ἐλέγετο ἡ σκοῦνα — πρὸς χρῆσιν τοῦ Ἀρμοστὺ ἐσημειοῦτο μετὰ σημαίαν ἔχουσαν βάθος κυανοῦν με λευκὸν σταυρὸν ἀπαράλλακτα ὡς τὴν ἑλληνικήν. Ἡ σκαμβία ἰονική, ἐσημειοῦτο μετὰ σημαίαν τετράγωνον ἧς τὸ ἄνω μέρος ἦτο κυανοῦν καὶ τὸ κάτω λευκόν. Τὸ ἰονικὸν ἀτμόπλοιο¹ μετὰ σημαίαν τρίγωνον κυανὴν. Τὸ ἰονικὸν yacht μετὰ σημαίαν ἐρυθρὰν με κόκκινον σταυρόν.

Αὗται ἦσαν αἱ πρῶται ἐθνικαὶ τῆς Ἑλλάδος σημαῖαι πρὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου.

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

¹ Τὸ πρῶτον ἰονικὸν ἀτμόπλοιο ἐκαλεῖτο Sir Frederick Adam ἀφίκετο δ' εἰς Κέρκυραν τῇ 6 Ἰανουαρίου 1826, εἰς Ζάκυνθον δὲ τῇ 14 τοῦ αὐτοῦ μηνός.

ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ

Α Μ Α Ρ Υ Λ Λ Ι Σ

Χαρισμένη τοῦ Ψυχάρη.

Ἀρχίζω τὸ τραγούδι μου γιὰ τὴν Ἀμαρυλλίδα,
Κ' οἱ αἶγες μου βόσκουν στὸ βουνὸ κιὸ Τίτυρος τὲς λάμνει.
Τίτυρε, φίλε μου καλέ, γιὰ βόσκει μου τὰ γίδια,
Κατὰ τὴ βρύσι πᾶρε τα καὶ τήρα τὸν προκέρα
Τὸν ξενικὸ τὸν ἀξαθιά, μὴν πάη καὶ σε κοντιόση.

Χαριτωμένη βοσκαροῦ, γιατί πιὰ δὲν προβάλλεις
Νὰ με καλέσης στὴ σπηλιά τὸ δόλιο; δὲ με θές;
Ἀπὸ κοντὰ σοῦ φαίνομαι μυτὰς κιὰγριομάλλης;

Θὰ κάνης τὸ στεφάνι εὐτὺς νὰ τὸ μαδήσω κιόλα,
Ποῦ σοῦ φυλάω ἀπὸ μυρτιά, βοσκοῦλλ', ἀπὸ τὰ χτές,
Κ' ἔπλεξα ρόδ' ἀκρόνοιχτα καὶ κρίνα μυροβόλα.

ὦ, συφορά, τί νὰ γενῶ ὁ καημένος; δὲν προβάλλει—
Νά, δέκα μῆλα σοῦκοφα ἀπὸ κείνη τὴ μηλιά,
Ποῦ μοῦ παράγγειλες ἐσὺ κιὰγριο σοῦ φέρνω πάλι

Τὰ βάσανά μου κοίταξε, ποῦ ἕνας θεὸς τὰ ξέρει—
Ἄς γείνω μέλισσα νὰ ρθῶ στὴν ὄρια σου σπηλιά,
Ἀφοῦ περάσω τὸν κισσὸ καὶ τὴν πυκνὴ τὴ φτέρη.

Τώρ' ἀνοιώσα τὸν ἔρωτα βαρὺς θεὸς ἀλήθεια.
Λύκαινας γάλα στὸ δορυμὸ θὰ βύζαζε πολὺ
Καὶ μὴ ἔκαψε ὡς τὸ κόκκαλο, μοῦ πυροπολεῖ τὰ στήθια.

Κόρη με μάτι καστανό, κόρη με φρύδι μαῦρο,
Ἀγκάλιασέ με τὸ βοσκὸ καὶ δός μου ἕνα φίλ',
Ἄς εἶναι καὶ μετὰ τὸ φίλ', παρηγοριὰ θὲ νὰ εἶμαι.

Βράζω τὰ ροῦχα νὰ ριχτῶ μες στοῦ γιалоῦ τὴ μέση,
Ἐκεῖ ποῦ πιάνει τοὺς σκορπιοὺς ὁ γέρος ὁ ψαράς,
Καὶ νὰ ποθάνω — ἐσένανε, τὸ ξέρω, θὰ σ' ἀρέσῃ.

Ἀπὸ καιρὸ γὰρ τῶμαθα, γιὰτ' εἶχα δοκιμάσει
Τὴν παπαροῦνα φούσκωσα νὰ δοῦμ' ἂν μ' ἀγαπᾷς,
Μὰ μάρανε σιὴ φύχτα μου καὶ πάει χωρὶς νὰ σκάσῃ.

Ὡς κ' ἡ γρηὰ ἡ κοσκινού ποῦ βότανα συνάζει,
Τὴν πᾶσ' ἀλήθεια μοῦχει πεῖ καθὼς ἔχει γενῆ,
Πῶς ἐγὼ χάνομαι γιὰ σέ, μὰ σένα δέ σε νοιάζει.

Μιὰν ἄσπρην αἶγα φύλαξα μὲ ρίφια νὰ σου δώσω,
Ὅπου κ' ἡ ὑφάντρα μοῦ ζητᾷ τοῦ θειοῦ ἡ μελαχροινῇ
Θὰ τῆς τὴ δώσω πιά ἀφοῦ μοῦ κάνεις νάζι τόσο.

Τὸ δεξι μάτι μου ἄλλεται θὰ τὴν ἰδῶ ; ἀγάμι
Θὰ γείρω δῶ νὰ τραγουδῶ στὸ πεῦκο κολλητά,
Καὶ τότε μπορεῖ νὰ μὲ δῇ· δὲν εἶναι πέτρα πάλι.

Ὁ Ἰππομένης ποῦθελε τὴν κορασιά Ἀταλάντα,
Μῆλα σιὰ χέρια του ἔπιασε καὶ τρέχει καὶ πετᾷ
Τὸν εἶδ' αὐτῇ, τρελλάθηκε, τὸν ἀγαπάει γιὰ πάντα.

Κοπάδι ὁ μάντις ἔφερε στὴν Πύλο ἀπὸ τὰ ὄρη
Καὶ τότε πιά τὰδέρφι του ἐπῆρε τὴν Πηρώ,
Τὴ σεμνὴ μάνα ποῦκαμε τὴ φρόνιμη τὴν κόρη.

Τὴν Ἀφροδίτη τὴ γλυκεῖα μὴν τάχα μὲς τὰ δάση
Δὲν τὴν κατάφερε, καλέ, βοσκοπόνιο μικρό,
Ποῦ ἀπὸ τὸν κόρφο καὶ νεκρὸ δὲν θέλει νὰ τὸ χάσῃ ;

Ζουλεύω ἐκεῖνον τὸ βοσκό, ποῦ ἀξύπνητα κοιμᾶται.
Ζουλεύω ἐκεῖνον ποῦ ἀγκαλιὰ τὴ Δήμητρα βαστᾷ,
Ποῦ τόσα γνώρισε, ἄπιστοι, ποῦ σεῖς δὲν τὰ τηρᾶτε.

Πῶς τὸ κεφάλι μου πονεῖ ! μὰ σένα δέ σε μέλει.
Σωπῶ καὶ πέφτω νὰ μὲ φάν οἱ λύκοι ἐδῶ μπροστά.
Τοῦτο τὸ φάγωμ', ἄπονη, θὰ σοῦ φανῇ σὰ μέλι.

ΣΙΜΟΣ ΜΕΝΑΡΔΟΣ

PIERRE LOUÏS

ΠΑΡΡΑΣΙΟΣ *

Γ'.

Κατόπιν κατεδέχθη νὰ μὲ διαφωτίσῃ :
« Προσπασαλευμένη ἐπάνω εἰς τὸν Καίκα-
σον, ἡ κόρη αὐτῇ θὰ παρουσίαζεν εὐμορφὸν
θέαμα. Ἐν τούτοις δὲν τὴν ἀγόρασα μὲ σκο-
πὸν νὰ συμπληρώσω δι' αὐτῆς τὸν Προμηθεά
περὶ τοῦ ὁποίου σοῦ ὁμίλησα. Θὰ μοῦ χρησι-
μεύσῃ ὡς μοντέλο διὰ κάποιους μικροὺς πίνα-
κας ἀκολάστους μὲ τοὺς ὁποίους ξεκουράζω τὸν
νοῦν μου κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς, καὶ οἱ
ὁποιοὶ, καθὼς γνωρίζεις, κάθε ἄλλο εἶνε παρὰ
τὸ ὀλιγώτερον εὐγενὲς μέρος τοῦ ἔργου
μου ».

Ἐπεριπατήσαμεν ἐπὶ πολὺ ἐνώπιον τῶν ἔξε-
δρῶν. Τὸ πλῆθος εἶχεν ὀγκωθῆ περισσότερον.
Ὁ ἥλιος ἐγίνετο ὅλον ἐν πλεον ἄνυπόφορος
εἰς τὴν μεγάλην ἐκείνην ἀσκίωτην πεδιάδα, ἐν
μέσῳ κοσμοπλημιύρας. Ἡ Ἀρτεμιδώρα εἶχε
φορέσῃ πρῶτα τὸν λευκὸν τῆς χιτῶνα, ἔπειτα
τὴν παρθενικὴν τῆς ζώνης, ἀνερχομένην μέχρι
τῶν μαστῶν, ἡ δὲ κόμη τῆς ἐχάνετο εἰς τὴν
κορυφὴν πέπλου κυανοῦ, ὁ ὁποῖος ἐσκέπαζεν
ὅλον τῆς τὸ σῶμα. Ἐστρέφετο συχνὰ διὰ νὰ
μᾶς βλέπῃ καὶ τότε παρετήρησα ὅτι, ἐνδυθεῖσα
τὰ φορέματά της, ἐνεδύθη ἔξαφνα καὶ νέαν
σχεδὸν ψυχὴν. Τὸ πρόσωπόν της εἶχε μεταμορ-
φωθῇ. Μᾶς παρετήρει μὲ ἀγωνίαν, ὡς ἐὰν
ἠθελε νὰ γνωρίσῃ ποῖος ἀπὸ ὅλους ἐκείνους
τοὺς ἄνδρας ἔμελλε νὰ τὴν προσβάλῃ, καὶ λη-
σμονοῦσα τώρα ὑπὸ ποίαν γυμνότητα εἶχαμεν
γνωρίσῃ τὸ σῶμά της, ἐτραβοῦσε πρὸς τὰ ὀ-
πίσω τὸν πτυχιστὸν τῆς πέπλου, μὲ τὸ κομψὸν
ἐκεῖνο κίνημα τοῦ ἀριστεροῦ ἀγκῶνος, τὸ ὁποῖον
ἔχει σκοπὸν νὰποκρύπτῃ τὰ ὀπίσθια σφαιρώ-
ματα.

Εἶχαμεν ἤδη διατρέξῃ τὸ ἥμισυ τῆς κεντρι-
κῆς ὁδοῦ, ὅταν ὁ Παρράσιος ἐσταμάτησεν :

« Ὁχι, μοῦ εἶπεν, αὐτὸ ποῦ ζητῶ δὲν εὐρί-
σκεται ἐδῶ. Ἡ νεότης τοῦ σώματος καὶ ἡ τε-
λειότης τῆς κεφαλῆς δὲν συνυπάρχουν. Διὰ
τοῦτο ὁ Προμηθεὺς δὲν εἶνε ἔφηβος. Ἀς
στρέψωμεν δεξιὰ καὶ ἂς πλανηθῶμεν κατὰ τύ-
χην ἔχω μεγαλητέραν πιθανότητα νὰ εὕρω

τὸν ἄνθρωπόν μου μεταξὺ δούλων κατωτέ-
ρας τιμῆς ».

Μόλις εἶχαμεν κάμῃ τρία βήματα εἰς τὴν
δευτέραν πρὸς τὰ δεξιὰ δίοδον, ὁ Παρράσιος
ἄπλωσε τὰ χέρια κ' ἐφώνησε :

« Νά τος » !

Ἐπλησίασα μὲ περιέργειαν.

Ὁ ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον μοῦ ἔδειχνε, θὰ
ἦτο πεντηκοντούτης. Ὑψηλοῦ ἀναστήματος, μὲ
τελείας ἀναλογίας, εἶχε μέτωπον εὐρύ, ὀφρυακὸν
τόξον ἔντονον καὶ σαρκώδες, ρίνα ἰσχυρὰν καὶ
εὐγραμμὸν, ῥώθωνας ἀνεπτυγμένους, ὧτα εἰσέ-
χοντα. Ἡ κόμη του ἦτο φαῖα, τὸ γένειόν του
μαῦρον ἀκόμη, βραχὺ καὶ συνεστραμμένον εἰς
βοστρύχους τόσον κανονικοὺς καὶ ἐκφραστικούς,
ὅσον καὶ τὰ χαρακτηριστικά του. Οἱ ἰσχυροὶ
τένοντες τοῦ λαιμοῦ του ἐσχημάτιζαν τρόπον
τινὰ ὑπόβαθρον, τὸ ὁποῖον προσέδιδε παρα-
δόξως περισσότερον μεγαλεῖον εἰς τὴν νοημο-
σύνην τῶν ὀφθαλμῶν του.

Ὁ Παρράσιος ἤρχισε νὰ τον ἀνακρίνῃ :

« Πῶς ὀνομάζεσαι ;

— Οὔτις.

— Ἀφίσε τώρα τὴν φιλολογίαν, καλέ μου
ἄνθρωπε, καὶ εἰπέ μου τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον
ἔλαβες ἀπὸ τὸν πατέρα σου. . . θὰ μου ἀπο-
κριθῇς ;

— Ἀπὸ ἐνὸς μηνὸς ὀνομάζομαι Οὔτις. Ἄν
εἶχα ἄλλοτε ὄνομα ἄλλο, δὲν ἔχω εὐχαρίστησιν
νὰ σοῦ το εἶπω.

— Διατί ;

— Οὔτε τὸ διατί θὰ σοῦ εἰπῶ, σκύλε ! »

Ὁ Παρράσιος, ἔξαλλος, ἐγένετο ἐρυθρότερος
τοῦ μανδύου του. Ὁ πωλητὴς, θορυβημένος,
ἐπροχώρησε μὲ βραχίονας ἱκετευτικούς.

« Μὴ τὸν ἀκούς, κύριέ μου, ὁμιλεῖ ὡς τρελ-
λός. Τὸ κάμνει ἀπὸ πονηρίαν, διότι ἔχει περισ-
σότερο μυαλὸ ἀπὸ ἐμέ. Εἶνε ἱατρός. Εἰς ὅλην
τὴν Ὀλυνθὸν δὲν ὑπῆρχεν ὁμοίος του κατὰ
τὴν γνῶσιν καὶ τὴν ἐμπειρίαν. Σοῦ λέγω ὅτι
ἐπαναλαμβάνει ὅλος ὁ κόσμος, διότι ἦτο διά-
σημος μέχρι Μακεδονίας. Μοῦ εἶπαν ὅτι μέσα
σὲ τριάντα χρόνια ἐθεράπευσε περισσοτέρους
Ὀλυνθίους, ἀφ' ὅσους ἠμπορέσαμεν νὰ φονεύ-

* « Παναθήναια » σελ. 198.

σωμεν ἡμεῖς τὴν ἡμέραν ποῦ ἐπήραμεν τὴν πόλιν. Θὰ γίνῃ δοῦλος πολῦτιμος ἅμα τοῦ βάλης τὴν ἀλυσίδα καὶ ἅμα αἰσθανθῇ τὴν μάστιγα κάμνει ἀκόμη τὸν ὑπερήφανον, ἀλλὰ θάλλῃ ὕψος σὰν τοὺς ἄλλους. Ἄν ξεύρης λοιπὸν νὰ τον μεταχειρισθῇς, δὲν θὰ γνωρίσης θάνατον, πρὶν ἔλθῃ ὁ ἑκατοστός σου χειμῶν. Δὲς μου τριάντα δραχμὰς, καὶ ὁ Νικόστρατος γίνεται κτῆμά σου διὰ παντός.

— Νικόστρατος; ἐπανέλαβεν ὁ Παρράσιος πρὸς ἐμέ. Τφόντι. Γνωρίζω αὐτὸ τὸ ὄνομα. Ἀδιαφορῶ ἐντελῶς διὰ τὴν ἱατρικὴν του σοφίαν. Ὅλα μου τὰ φάρμακα εὐρίσκονται εἰς τὸ ὑπόγειόν μου, καὶ τὸ ἓνα μὲ θεραπεύει κάλλιστα ὅπου τὴν δυσπεψίαν πού μου χαρίζει τὸ ἄλλο. Ὅταν κάποτε κρυολογῶ, δὲν βάζω ἄλλο κατάπλασμα, παρὰ ἓνα ὠραῖο κορίτσι μὲ φλογεροὺς μαστοὺς ἐπάνω εἰς τὸ ἐξαπλωμένον στῆθος μου, καὶ ἐλπίζω νὰ ζήσω ἑκατὸν χρόνια χωρὶς τὴν βοήθειαν αὐτοῦ τοῦ φαρμακοποιοῦ.

Στραφεὶς πρὸς τὸν πωλητὴν, διέταξε:

«Γδύσε τον!»

Ὁ Νικόστρατος ἐστάθη νὰ τὸν ἐκδύσουν, ἀνίσχυρος καὶ γεμάτος περιφρόνησιν.

Ὁ Παρράσιος ἐξηκολούθησε νὰ διατάσῃ:

«Γύρισέ τον ἀπ' ἐμπρός, μὲ τὰ χέρια κάτω. Καλά... Τώρα πλαγίως... Ἀπὸ πίσω... Τώρα δεξιᾷ... Πάλι ἀπ' ἐμπρός... Τὸν ἀγοράζω».

Ἐκτύπησεν ἐλαφρὰ μὲ τὸ χέρι του τὸν ὁμὸν μου καὶ μου εἶπε χαμηλοφώνως:

«Ἐξοχος, φίλε μου!»

Δέν του ἀπήντησα τίποτε, διότι μὲ κατέλαβε μία φρικίασις, ἡ ὁποία ἦτο σχεδὸν αἰσθημα φθόνου.

Ἐπέρασαν πενήντα χρόνια, ὁλόκληρη ἀνθρώπου ζωὴ. Εἶδα χιλιάδες μοντέλα· ἀλλὰ ποτὲ καὶ νὺν ποῦ νὰ ἐσυγκρίνετο μὲ τὸν Ὀλύνθιον ἐκεῖ τὸν Νικόστρατον.

Ἦτο τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀνθρώπου εἰς ὅλον του τὸ μεγαλεῖον, εἰς τὴν ἡλικίαν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ σωματικὴ ρώμη γίνεται ψυχικὴ δύναμις. Προμηθεὺς τὸν ἔλεγεν ὁ Παρράσιος ἀλλὰ καὶ οἰονδήποτε ἄλλο αἰώνιον ὄνομα δὲν θὰ ἦτο ὀλιγώτερον ἄξιον τοῦ νέου του δούλου. Νὰ εἶχα αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ ἐργαστήριόν μου μόνον ἓνα χρόνον, θὰ ἔκαμνα ὅσα σχέδια θὰ μου ἔφθαναν δι' ὅλον μου τὸ στάδιον, ἀπὸ Δίας, Πλούτωνα καὶ Ποσειδῶνα. Ἐκατέβαζε τὸν Ὀλυμπον εἰς τοὺς πόδας του. Ὅταν ἐξέτεινε τὸν βραχίονα, ἔβλεπε εἰς αὐτὸν τὴν Τρίαιναν, καὶ ὅταν τὸν ἀνύψωνεν, ἔβλεπε τὸν Κεραυνόν. Αἰγγραμμαὶ τῶν στέργων του ἡγοῦντο

εἰς τοὺς ὤμους μὲ μίαν μεγαλοπρέπειαν, ἡ ὁποία προσέδιδε θεϊότητα εἰς ὅλας τὰς κινήσεις.

Ἄ! ἐσυλλογίζομην, ὁ Παρράσιος μοῦ χαρίζει γυναῖκα, ὡς ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ περάσω τὰς νύκτας μου εἰς τὰς στήλας τοῦ Κεραμικοῦ, καὶ βέβαια δὲν ἐννοεῖ ὅτι θὰ ἡρνούμην νὰ δεχθῶ τὸν Ἔρωτα τὸν ἴδιον εἰς ἀντάλλαγμα τοῦ Νικοστράτου!

Ἀρά γε θὰ τὸν ἐφώτιζαν οἱ θεοὶ νὰ μοῦ τὸν στείλῃ ποτέ, ἔστω καὶ διὰ μίαν μόνον ἡμέραν;

Τοιοῦτον αἰσθημα ζηλοτυπίας ἐβασάνιζε τὴν καρδίαν μου· ἔπειτα ἐπαρηγορούμην κάπως συλλογίζόμενος ὅτι, ἂν ὅχι τὸ μάρμαρον, ὁ κηρὸς τοῦλάχιστον ἔμελλε νὰ ποτυπώσῃ μὲ τὴν ἐπίσης σχεδὸν ἀγνὴν ὕλην του ὅτι ἀθάνατον ἔλαμπεν ἐδῶ.

Τῷ ὄντι, ὁ Νικόστρατος ἐχάθη διὰ τὸ μάρμαρον. Οὐδέποτε τὸν ἔλαβα ὡς μοντέλο. Ὁ δυστυχὴς μόνον μίαν φορὰν ἐποζήρισε, καὶ θὰ μάθετε πῶς.

Δ'.

Ἐπέστρεψα μόνος εἰς τὰς Ἀθήνας μὲ τὸ ἄλογον. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς πενταετοῦς ἀπουσίας μου, οἱ δανεισταὶ εἶχαν πωλήσῃ τὰ ὀλίγα κτήματα ποῦ εἶχα, καὶ ἠναγκάσθην νὰ καταλύσω εἰς ἓν ἀθηναϊκὸν πανδοχεῖον, διὰ τὰς μακρὰς ἐβδομάδας ποῦ θὰ μου ἐχρειάζοντο πρὸς νέαν ἐγκατάστασιν.

Ὁ Παρράσιος μὲ ἠκολούθησε μετ' ὀλίγας ἡμέρας. Ὅταν ἔμαθε τὸ ταπεινόν μου κατάλυμα, δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῶ ἄλλην παρὰ τὴν ἰδικήν του φιλοξενίαν καὶ μοῦ ἐμήνυσεν ὅτι μὲ περιμένει.

Τὴν ἐπαύριον ἐπῆγα εἰς τὴν οἰκίαν του, χωρὶς ἀποσκευάς, διὰ νὰ ποφύγῃ τὴν προσφορὰν του.

Κατοικοῦσεν εἰς τὰ μέσα τοῦ δρόμου μεταξὺ Κεραμικοῦ καὶ Ἀκαδημίας, μέγαρον ἀπὸ μάρμαρον καὶ χαλκόν, πλησίον τοῦ οἰκίσκου ὅπου ἔζη ὁ Πλάτων. Οἱ κῆποι του κατήρχοντο πολὺ μακρὰν, μέχρι τῶν κυανῶν ὀχθῶν τοῦ Κυκλοβόρου, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἀνερχόμενοι πρὸς τὴν ὁδόν, περιέβαλλον τὸ λευκὸν οἰκοδόμημα μὲ δένδρα ἀνωφελῆ καὶ πομπώδη.

Ἀπὸ ἀδυναμίας πρωτάκουστον δι' ἄνθρωπον τῆς ἀξίας του, ὁ Παρράσιος ἠρέσκετο νὰ ἐπιδεικνύῃ τὰ πλούτη του. Ἡ περιουσία του ἦτο ἀνυπολόγιστος καὶ ἤθελε νὰ το γνωρίζουν ὅλοι. Ἄλλως τε ἡ πολυτέλεια παρεῖχεν ἡδονὴν καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον, καὶ ἤθελε πάντοτε

νὰ πολαμβάνῃ τὸ δροσερὸν μάρμαρον, τὴν ἀβρὰν μέταξαν, τὸ ἀκόμη ἀβρότερον δέρμα τῶν παρθένων, τὴν ἐκπαγλὸν πορφύραν, τὸν ἀναλλοίωτον καὶ ἡλιόχρωμον χρυσόν. Διὰ τοῦτο ὁ οἶκός του ὁμοίαζε μὲ τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀρταξέρξου.

Μ' ἐδέχθη εἰς τὴν εἴσοδον τῆς μεγάλης ἐσωτερικῆς αὐλῆς, ἡ ὁποία τῷ ἐχρησίμευεν ὡς ἐργαστήριον.

Ὁρῶντος, περιβεβλημένος πάντοτε ἐρυθρὰ μεταξωτά, μὲ τὸ ἀνάδημα εἰς τὸ μέτωπον ὡς θεὸς Ὀλύμπιος, μοῦ ἀνοιξε τὰς εὐρείας του ἀγκάλας. Ἐπειτα εἰσεχώρησα παρὰ τὸ πλευρόν του εἰς τὸν ἔνδοξον αἶθουσαν, τὴν γεννέτειραν τόσων ἀριστουργημάτων, τὴν ὁποίαν μετὰ συγκινήσεως ἐπανέβλεπα.

Τὸν Προμηθεὺς μου; ἀπήντησεν εἰς τὴν ἐρώτησίν μου. Ὅχι, δέν τον αἰσθάνομαι ἀκόμη ὄριμον. Αὐτὸς ὁ Νικόστρατος ἔχει ἀνάγκην νὰ μελετηθῇ ὀλίγον καιρὸν, καὶ βλέπω καλὰ ὅτι ἡ πρώτη μου σύλληψις θὰ γίνῃ κομμάτια, μόλις θελήσω νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὸν πίνακά μου τὴν μορφήν του. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας θὰ ἴδωμεν.

Τὸν ἠρώτησα ἂν ἀνεπαύετο, ἀλλ' ἦτο ὀλως-διόλου περιττόν. Ἡ ζωγραφικὴ ἦτο αὐτὴ ἡ ζωὴ του. Ἐπιστρέψας ἀπὸ ταξιδίου τὴν νύκτα, εἶχεν ἀρχίσῃ μίαν εἰκόνα τὸ πρωῒ.

«Ἐλα, μοῦ εἶπεν ἀποτόμως. Χαίρω πολὺ ποῦ εἴμφορῃς νὰ τὴν ἴδῃς: τὸ πραγματάκι αὐτὸ εἶνε θαυμάσιον. Ποτέ μου δὲν ἔκαμα ὠραιότερον».

Ἦτο ἴδιον τοῦ χαρακτῆρός του νὰ κρίνῃ τὰ ἔργα του ὡς ἀριστουργήματα καὶ νὰ ποδέχεται τὸν θαυμασμόν, τὸν ὁποῖον ὅλος ὁ ἑλληνισμὸς ἔτρεφε πρὸς τὸ μέγα του ὄνομα.

Ὁ ἡμιτελὴς πίναξ ἦτο τοποθετημένος πλαγίως ἐπὶ ὀκρίβαντος ἀπὸ ξύλον συκομορέας, τοῦ ὁποίου τὰ δύο σκέλη, πρὶν συνενωθῶν πρὸς τὰ ἐπάνω, ἔκαμπυλοῦντο ὡς λαίμοι κύκνου χρυσοῖ. Ἐσκυψα εὐλαβῶς καὶ εἶδα ἓνα παραξένον θέμα, τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν μ' ἐξέπληττε μέσα εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ Παρράσιου. Ἡ εἰκὼν του παρίστανε τοπίον δάσους καταπράσινον, ὅπου ἦτο ἐξαπλωμένη ἐπὶ τῆς γλῶσς μὲ τὸ πλευρὸν μία νύμφη ἀποκοιμισμένη καὶ κρατοῦσα ἀκόμη τὰ βέλη της. Ἐνας σάτυρος, σκυμμένος ἐμπρὸς της, τῆς ἐσέκονε τὸν χιτῶνα ἕως τὴν ζώνην μὲ μίαν ἐκφρασιν λαιμαργίας κτηνώδους. Ἀπὸ πίσω, δεύτερος σάτυρος γονατισμένος, ἐπετίθετο ἀμέσως κατὰ τῆς παρθέ-

νου, χωρὶς νὰ ταράττῃ τὸν νεανικόν της ὕπνον, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ ἦτο βαθύτατος. Αὐτὸ ἦτο ὅλον.

Ἀλλὰ καθὼς ἐσέκωσα τὰ μάτια, εἶδα εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων βημάτων, ἐξαπλωμένην ἐπὶ ἀνακλίντρων, τὴν Ἀρτεμιδώραν, ἐντροπισμένην, ἐν τῷ μέσῳ δύο βαρβάρων σαρματῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ποζάρῃ πρὸ ὀλίγου μαζί της κατὰ τὸ θέμα τοῦ ἐρωτικοῦ ἐκείνου σχεδιασματος.

Ὁ Παρράσιος ἐξηγήθη:

«Ναί. Ἀγαπῶ τὰς εἰκόνας αὐτὰς τῆς δυνατῆς ζωῆς, καὶ δὲν δείχνω τὸν Πόθον τοῦ Ἀνθρώπου, παρὰ εἰς τὴν στιγμὴν τοῦ παροξυσμοῦ του καὶ τῆς πραγματοποιήσεως. Ὁ Σώκράτης, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀρχίσῃ ὡς κακὸς γλύπτης πρὶν γίνῃ καλὸς φιλόσοφος, ἤθελε νὰ ζωγραφίσῃ τὸν Ἔρωτα μὲ βλέμματα καὶ μὲ σκέψεις. Μ' αὐτὸ θὰ ἦτο ἀνόητον. Ἡ ζωγραφικὴ εἶνε σχεδὸν καὶ χρώμα· ἡ γλῶσσά της δὲν ὀμιλεῖ παρὰ μὲ κινήσεις, καὶ ἡ ἐκφραστικωτέρα κινήσις εἶνε ἐκείνη διὰ τῆς ὁποίας θριαμβεύει. Ἐξωγράφισα τὸν Ἀχιλλέα τὴν στιγμὴν ποῦ φονεύει. Τὴν ἀκίνητον ὀργὴν του τὴν ἀφίνω εἰς τὸν ποιητὴν. Ἀλλ' ἀρκετὰ εἶπαμεν· συνεννοούμεθα».

Ἐκάθησε πρὸ τοῦ ὀκρίβαντος καὶ διέταξε:

«Ξαναπάρετε τὴν πόζα σας».

Τότε ἡ Ἀρτεμιδώρα ἐσέκωσε τὰ μαῦρά της μάτια πρὸς ἡμᾶς, καὶ μὲ φωνὴν ἡ ὁποία μὲ συνεκίνησεν, ἐψιθύρισε:

«Ἐμπρὸς του»;

Ἀλλ' ὁ Παρράσιος δὲν ἤκουσε τίποτε. Ὁ Παρράσιος ἤδη εἰργάζετο. Μὲ τὸν λεπτὸν του χρωστήρα, τοῦ ὁποίου ἡ λαβὴ ἦτο σωλὴν ἐξ ἐλέφαντος, προσέθεσε τὰς τελευταίας γραμμὰς, διὰ νὰ τονίσῃ ἀκόμη τὸ ἀμειπτον καὶ καθαρόγραμμον σχέδιον. Ἐπειτα δύο ἐκ τῶν νεαρῶν μαθητῶν του τῷ ἔφεραν τὰ ἐργαλεῖά του.

Καθὼς βλέπεis, μοῦ εἶπε μειδιῶν, ἔπαυσα νὰ ζωγραφίσῃ μὲ νεοχρώματα. Ἴδου κηρὸς καὶ σίδηρα κατὰ τὴν νέαν μέθοδον. Τοὺς νέους αὐτοὺς τῆς Σχολῆς τῆς Σικυῶνος θὰ τοὺς πολεμήσω μὲ τὰ ἴδια τῶν ὅπλα».

Θὰ ἔλγες τφόντι, ἂν τον ἔβλεπες, ὅτι ἀνέκαθεν μετεχειρίζετο καὶ αὐτὸς τὴν μέθοδον τοῦ Πολυγνώτου, ἡ ὁποία ἐσχάτως εἶχε γίνῃ τοῦ συρμού. Αἱ μικραὶ πυξίδες τῶν κηροχρωμάτων του ἦσαν τοποθετημέναι εἰς κιβώτιον, λερωμένον ἤδη ἀπὸ τὴν χοῆσιν. Ἐβύθιζεν εἰς αὐτὸ προσεκτικῶς τὸν λεπτὸν καυτήρα ἐρυθροπυρρῶμε-

νον, ανέσυρε σταγονίδιον ἑγχρώμου κηροῦ, τὸ ἔβαζεν εἰς τὴν θέσιν του ἐπὶ τοῦ πίνακος καὶ τὸ ἀνεμίγνυε μὲ τὰ ἄλλα, μὲ σταθερότητα χειρὸς, ἡ ὁποία μοῦ ἀπέσπα συχνὰ μειδίαμα ἐνθουσιασμοῦ.

Ζωγραφίζων δλονέν, μ' ἐδίδασκε πῶς παρ-
σκευάζεται τὸ κηρόχρωμα καὶ ποῖα ἦσαν ἐν γένει
τὰ καλλίτερα χρώματα. Τὸ λευκόν του τὸ ἔφε-
ρεν ἀπὸ τὴν Μῆλον· τὸ τῆς Σάμου ἦτο πολὺ παχύ.
Ἐπρωτιμοῦσε τὸ ἰνδικὸν κιννάβαρι, στερεώτε-
ρον ἀπὸ τὸ τῆς Ἐφέσου, τὸ ὁποῖον ἄλλως τε
ἦτο ἀκριβώτερον. Τὸ φλογῶδες σανδάρακον
καὶ τὸ ὠχροκύανον ἀρμένιον ἦσαν κατάλληλα
διὰ γυναικεῖα φορέματα. Ἐξέτιμα τὸ ἐξ ἐλέ-
φαντος μαῦρον, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἐπινοήσῃ ἐσχά-
τως ὁ νεαρὸς Ἀπελλῆς, ἀλλ' ἐπρωτιμοῦσε τὸ
εὐχρηστότερον εἰς τὰς ἀναμίξεις μαῦρον, τὸ
ὁποῖον κατασκευάζεται (ὅταν ἡμπορῇ κανεῖς
νὰ ἔχῃ), ἀπὸ ὁστὰ ἀπανθρακωμένα νεκρῶν,
κλεμμένα ἀπὸ τάφους ἀρχαίους.

Οὕτω παρήλθεν ἡ ἡμέρα, χωρὶς νὰ ἐννοῶ
τὴν πάροδον τῶν ὥρων, παρὰ μόνον ὅταν ὁ
Παρράσιος διέτασσε: «Ἀνάπαυσις!» καὶ ἡ
Ἀρτεμιδώρα, ἐπὶ μᾶλλον ἐρυθριῶσα, ἔκρυπτε
τὸ πρόσωπόν της μὲ τὰ χέρια της.

Περὶ τὸ τέλος τῆς ἡμέρας, ὁ Παρράσιος
ἠγέρθη φωνάζων εἰς τοὺς μαθητάς του:

«Θεορμάνετε τὴν πλάκα!»

Καὶ στραφεὶς πρὸς ἐμέ, εἶπε:

«Ἐτελείωσεν».

Τῷ ἔφεραν τὴν ἐρυθρὰν πλάκα, ἡ ὁποία
ἐπινθηροβόλει. Τὴν ἔπιασεν ἀπὸ τὸν κρῖνον
διὰ λαβίδος μακρᾶς καὶ τὴν περιέφερε βραδύ-
τατα ἐνώπιον τοῦ κατακειμένου πίνακος, ὁπό-
θεν ὁ κηρὸς ἀνήρχετο εἰς ἀτμούς, ἀποτυπώνων
ἐπὶ τοῦ ξηροῦ ξύλου τὴν πολύχρωμον αὐτοῦ
ψυχὴν.

Καὶ ἰδοὺ πῶς ἐτελείωσεν ἀπὸ τὴν χαρὰν
ἕως τὴν δαίτην τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἡ «Κοιμω-
μένη Νύμφη» τοῦ Παρρασίου, ἡ ὁποία εὐρί-
σκεται τώρα εἰς τὰς Συρακούσας.

Ὁ Παρράσιος ἐκύτταζε τὸ ἔργον του μὲ
ἀνεπιτήδευτον εὐαρέσκειαν, καὶ κινῶν τὴν ὤ-
ρειαν ἐκφραστικὴν του χειρὸς, ἐξεφώνησε δυ-
νατά:

«Ναί. Εἶνε γυμνάσια πρὸ τῆς μάχης».

Ἀφρημένος, ἠρώτησα:

«Ποίας μάχης»;

Ἐφάνη ἑκπληκτὸς ποῦ δὲν ἐνοοῦσα. Μὲ με-
γάλα βήματα διέσχισε τὴν αὐλὴν καὶ ἀνοίξε
μῖαν θύραν: Ὁ Νικόστρατος ἀλυσσοδεμένος
ἐσήκωσε τὰ μάτια του ἐπάνω μας. Ὁ Παρρά-

σιος ἀνεστύλωσε τὸ σῶμα ἐμπρὸς του, καί, μὲ
τὰ δάκτυλα περασμένα εἰς τὰ γένεια του, ἐψι-
θύρισεν ὥς νὰ ὠμιλοῦσε μόνος του:

«Τῆς μάχης μου ὡς θεοῦ κατὰ τοῦ ἀνθρω-
πίνου αὐτοῦ πλάσματος».

Ε'.

Ἐμείνα δλόκληρον μῆνα εἰς τὰς Ἀθήνας,
ἀπησχολημένος μὲ τὰς ὑποθέσεις μου, αἱ ὁ-
ποῖαι δὲν μοῦ ἐπέτρεπαν νὰ ἐπισκέπτομαι τὸν
Παρράσιον.

Αἱ Ἀθηναῖοι ἐπένθουν πραγματικῶς ἀπὸ τὴν
ἡμέραν τῆς πτώσεως τῆς Ὀλυνθοῦ. Ἡ ἀγορὰ
τῆς Χαλκίδος, ἡ πώλησις λαοῦ συμμάχου,—τὸ
σκάνδαλον τοῦτο καὶ ἡ ὕβρις πρὸ τῶν πυλῶν
αὐτῶν τῆς Ἀττικῆς,—ἦτο τὸ θέμα πάσης ὁμι-
λίας, τὸ ὄνειρον πάσης σιγῆς.

Ἐναντίον τοῦ Φιλίππου δὲν ἡμποροῦσαν νὰ
κάμουν τίποτε. Ὁ Κράτης δὲν ἤθελε τὸν πό-
λεμον, καὶ αὐτὸς ὁ Δημοσθένης δὲν τὸν ἐζη-
τοῦσε πλέον. Ἀλλ' ὁ Αἰσχίνης, ἐπιστρέφων
ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, εἶχε συναντήσῃ καθ'
ὁδὸν πλήθη Ὀλυνθίων ἀπαγομένων ὡς κτήνη,
καὶ τῷ ἤρκεσε νὰ διηγηθῇ τὴν παρέλασιν αὐ-
τῶν τῶν ἀνδραπόδων, διὰ νὰ ἐξεγείρῃ μὲ τὴν
φωνὴν του τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ λαοῦ κατὰ
τῶν ἐνόχων πόλεων.

Μίαν ἡμέραν ἔγινε κάτι χειρότερον: Ἐγνώ-
σθη ὅτι εἰς αὐτὰς τὰς Ἀθήνας πολίτης Ἀθη-
ναῖος μετεχειρίζετο ὡς δούλην μίαν δυστυχῆ
Ὀλυνθίαν. Ὁ ἄνθρωπος συνελήφθη, ἐδικάσθη
καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον ἀμέσως.

Ἀνήσυχος, ἔβλεπα ὅτι ὁ Παρράσιος ἀπει-
λεῖται ἀπὸ παρομοίαν τύχην, καὶ ἀφῆσας κατὰ
μέρος κάθε ἐργασίαν, ἐπήγα εἰς τὸ μέγαρόν
του, διὰ νὰ τον προειδοποιήσω, ἂν ἦτο ἀκόμη
καιρὸς.

Θύραι καὶ παραπετάσματα ἦσαν κλειστὰ ὅ-
ταν ἔφθασα εἰς τὸν περίβολον. Ὁ δούλος
δὲν ἤθελε νὰ με ἀφίσῃ νὰ περάσω τὸ κατῳφλι.
Ἐχρειάσθη νὰ ἐπιμείνω, νὰ ἐκφράσω τοὺς φό-
βους μου, νὰ τον βεβαιώσω ὅτι ἐπρόκειτο περὶ
τῆς ζωῆς τοῦ κυρίου του. Ἐπιτέλους ἐμβῆκα,
καὶ διασχίσας τρέχων τὴν μεγάλην στοάν, κε-
νὴν, ἐσήκωσα τὸ παραπέτασμα...

Δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ τὸ βραδὺ καὶ σο-
βαρὸν βλέμμα ποῦ μοῦ ἔρριπεν ὁ Παρράσιος,
ὅταν μὲ εἶδε νὰ ἐμβαίνω. Ἐξωγραφίζεν ὄρ-
θιος, πελώριος ἐνώπιον πίνακος ἀπὸ μαῦρον
ξύλον, ὁ ὁποῖος εἶχε σχεδὸν τὸ ὕψος του. Ὁ

ΙΣΠΑΝΙΣ — ΕΡΓΟΝ Σ. ΒΙΝΟΓΡΑΦΟΥ

οὐρανός, ἐλαφρὰ συννεφιασμένος, προσέειπεν εἰς τὸν κολοσσὸν ἐκείνον ὅψιν ὑπεράνθρωπον. Τόση ἦτο τοῦ προσώπου του ἡ ἡρεμία, ὥστε τὰ χαρακτηριστικά του δὲν διεκρίνοντο πλέον· καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἱ ρυτίδες εἶχαν ἐξαλειφθῇ, ὅπως συμβαίνει εἰς τὰ λείψανα τῶν ὑπεργήρων, τῶν κεκοιμημένων ἐν γαλήνῃ θανάτου.

Δὲν μου ὠμίλησε καθόλου. Δὲν μ' ἐκύτταξε πλέον. Κρατῶν τὴν ἐρυθροπυρωμένην ράβδον, μετέφερε δάκρυα κηροῦ ἀπὸ τὴν πυξίδα εἰς τὸν ὀρθιον πίνακα, μὲ χεῖρα τόσον σταθερὰν καὶ τόσον ἡρεμον, ὥς ἂν εἶχε δημιουργήσῃ τὸν κόσμον μὲ σταγόνas χρωμάτων.

Τότε μόνον, παρακολουθήσας τὸ βλέμμα του προσηλούμενον διαδοχικῶς ἐπὶ τοῦ ἔργου του καὶ ἐπὶ ἑνὸς σημείου τῆς μεγάλης αἰθούσης, διέκρινε, σπαράσσοντα καὶ γυμνόν, ἐξηρθρωμένον χειροπόδαρα ἐπὶ βράχου ἀληθινοῦ, τὸν Νικόστρατον, ὁ ὁποῖος ἐκρατεῖτο, ἐξογκόνων ὄλους του τοὺς μυῶνας, ἀπὸ τέσσαρα σχοινία δεμένα εἰς κάθε του ἄκρον.

Πολλὴν ὥραν ἔμεινε ἀκίνητος, συγκρατῶν τὴν ἀναπνοήν μου, μὴ γνωρίζων πλέον τί ἦλθα νὰ κάμω καὶ νὰ εἰπῶ. Ὁ νοῦς μου ἐβυθίσθη δλόκληρος εἰς τὴν γοητείαν τῆς ὁράσεως. Αἱ ἄλλαι μου αἰσθήσεις δὲν ἐλειτονεργοῦσαν πλέον καὶ ἔκαμνα ὀλιγωτέρας σκέψεις ἀπ' ὅσας κάμνει κανεὶς ἐν ὄνειρῳ.

.....
Ἐξαφνα, ὁ Παρράσιος ἐπρόφερε μίαν λέξιν... Τουλάλιστα μοῦ ἐφάνη ὅτι τὴν ἄκουσα.

Καὶ ἡ λέξις αὐτὴ ἦτο:

«Φώναξε»!

Καὶ ἡ φωνὴ του ἦτο ἡρεμὸς ὅπως αἱ κινήσεις του καὶ τὸ πρόσωπόν του.

«Φώναξε»! ἐπανέλαβεν ὁ Παρράσιος.

Ὁ Νικόστρατος ἐξεροράγῃ ζωηρῶς εἰς γέλωτα βεβιασμένον, ὁ ἦχος τοῦ ὁποῖου συνεκλόνησε τὴν αἶθουσαν. Καὶ εἶπεν ὅτι ὄχι, δὲν θέλει νὰ φωνάξῃ! ὅτι εἶνε κύριος τοῦ προσώπου του! ὅτι δὲν εἰμποροῦν νὰ δέσουν καὶ τὰ χαρακτηριστικά του ὅπως τὰ μέλη του μὲ σχοινία εἰς τὸν βράχον! ὅτι δὲν θάφινε καθόλου νὰ τελειώσῃ ἐκεῖνος ὁ πίναξ! Ἐπειτα ἐξήμεσε τὸν ἀφρὸν τῆς λύσεως του μὲ ὕβρεις καὶ βλασφημίας.

Τὸ πρόσωπον τοῦ Παρρασίου δὲν ἠλκωιώθη οὔτε κατὰ γραμμὴν· ἀφῆκε τὴν ἐρυθρὰν ράβδον, τὴν ὁποίαν ἐκρατοῦσεν, ἐπῆρε σιγὰ-σιγὰ μίαν ἄλλην τὴν ὁποίαν ἐλευκοπύρωσεν εἰς τὸ πλῆσιόν του πύραυνον, καὶ ὁ-

ρίσας ἀκριβῶς τὴν θέσιν ὅπου ὁ γυψ τῆς εἰκόνης του κατέτρωγε τὸ ἦπαρ τοῦ Προμηθέως, εἶπε πρὸς ἓνα δοῦλον σαρκάτην:

«Πάρε. Δεξιᾷ. Κάτω ἀπὸ τὴν τελευταίαν πλευράν. Νὰ ἐγγύξῃ ἐλαφρὰ, χωρὶς νὰ εἰσχωρήσῃ».

Ὁ Νικόστρατος εἶδε τὸν ἄνθρωπον ἐκείνον νὰ τὸν πλησιάσῃ. Διετῆρει μεδίαιμα ὠχρότατον, καὶ τὸ κρέας του ἐπῆλθε χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον τὰ μάτια του ἔσβυσαν· ἰδρὼς ἄφθονος ἔρρευσεν ἀπὸ τοὺς κροτάφους του. Ἦρχισε πρῶτα νὰ κραυγάζῃ, ἔπειτα νὰ ὀλολύξῃ μὲ φωνὴν σπασμωδικὴν ὥς τὸ κλάμμα μικροῦ παιδιοῦ.

Ὁ Παρράσιος, ἀπαθής, παρετῆρει τὸ πρόσωπόν του.

.....
Πόσον διήρκεσε τοῦτο; Δὲν εἰξεύρω. Ἐως τὸ βράδυ, νομίζω. Δὲν εἰξεύρω ἐπίσης ποίαν ὥραν κατώρθωσα νὰ συρθῶ ἔξω ἀπὸ ἐκείνην τὴν αἶθουσαν, διότι ἐλιποψυχοῦσα ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν. Τὴν στιγμὴν ποῦ ἐπερνοῦσα τὴν θύραν, ἔγινεν ἔξαφνα σιγὴ, καὶ ἔπειτα ἤκουσα μίαν φωνὴν ἀπὸ μακράν:

«Ὁ ἀνόητος! ἐφώναξεν ὁ Παρράσιος. Ἀπέθανε μίαν στιγμὴν ἐνωρίτερα ἀπ' ὅ,τι ἔπρεπε»!

* * *

Ὅταν ἔμαθαν τὴν ἐπαύριον εἰς τὰς Ἀθήνας πῶς ὁ Παρράσιος εἶχε ζωγραφίσῃ τὸν «Προμηθέα Δεσμώτην» τὸν ὁποῖον προώριζε διὰ τὸν Παρθενῶνα, κραυγὴ φρίκης ἀνεδόθη ἀπὸ ὅλην τὴν πόλιν.

Ὁ λαὸς διηυθύνθη σύσσωμος πρὸς τὸν Κυκλόβορον καὶ περιεκύκλωσε τὴν οἰκίαν τοῦ ζωγράφου, τῆς ὁποίας αἱ θύραι ἦσαν κλεισταί.

«Ἐνα Ὀλύνθιον! Ἐνα ἄνδρα ἐλεύθερον! Ἐνα ἡττημένον τοῦ Μακεδόνα».

Κώνειον εἰς τὸν φονέα του.

Ἀνεμύχθην μὲ τὸ παράφορον ἐκεῖνο πλῆθος, ὅχι διὰ νὰ σώσω τὸν φίλον μου, διότι κ' ἐγὼ ὁ ἴδιος ἐσκαπτόμην τότε ὅτι ἦτο ἄξιος κάθε τιμωρίας, καὶ αἱ κραυγαὶ τοῦ Νικοστράτου ἐβομβοῦσαν ἀκόμη εἰς ταυτιά μου Ἀλλ' ἐπήγαινα ἀκολουθῶν τὸ πλῆθος, ὠθούμενος ἀπὸ τὴν κίνησιν τοῦ λαοῦ, ἔως ὅτου ἔφθασα μὲ τὸν σурφетὸν ἀπέναντι ἀπὸ τὸν πολιορκούμενον περίβολον.

Τὸ πλῆθος ἐκραύγαζεν ὥραν πολλήν. Ἡ

οἰκία ἐφαίνετο νεκρά. Οὔτε ἓνας δοῦλος εἰς τὴν θύραν. Οὔτε μία φωνὴ ὀπίσω ἀπὸ τὰ παραπετάσματα, τὰ ὁποῖα ἐκρέμαντο μεταξὺ τῶν στηλῶν, ἀκίνητα καὶ κλειστά.

Τέλος ὁ Παρράσιος ὁ ἴδιος, μεταξὺ δύο παραπετασμάτων τὰ ὁποῖα ἄνοιξαν, ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸ ἰσόγειον, μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα εἰς τὴν βασιλικὴν του πορφύραν, καὶ τὸ μέτωπον δεμένον ἀκόμη μὲ τὸ ἱερὸν ἀνδράδιμα.

Θύελλα κραυγῶν ἀνῆλθε πρὸς αὐτόν:

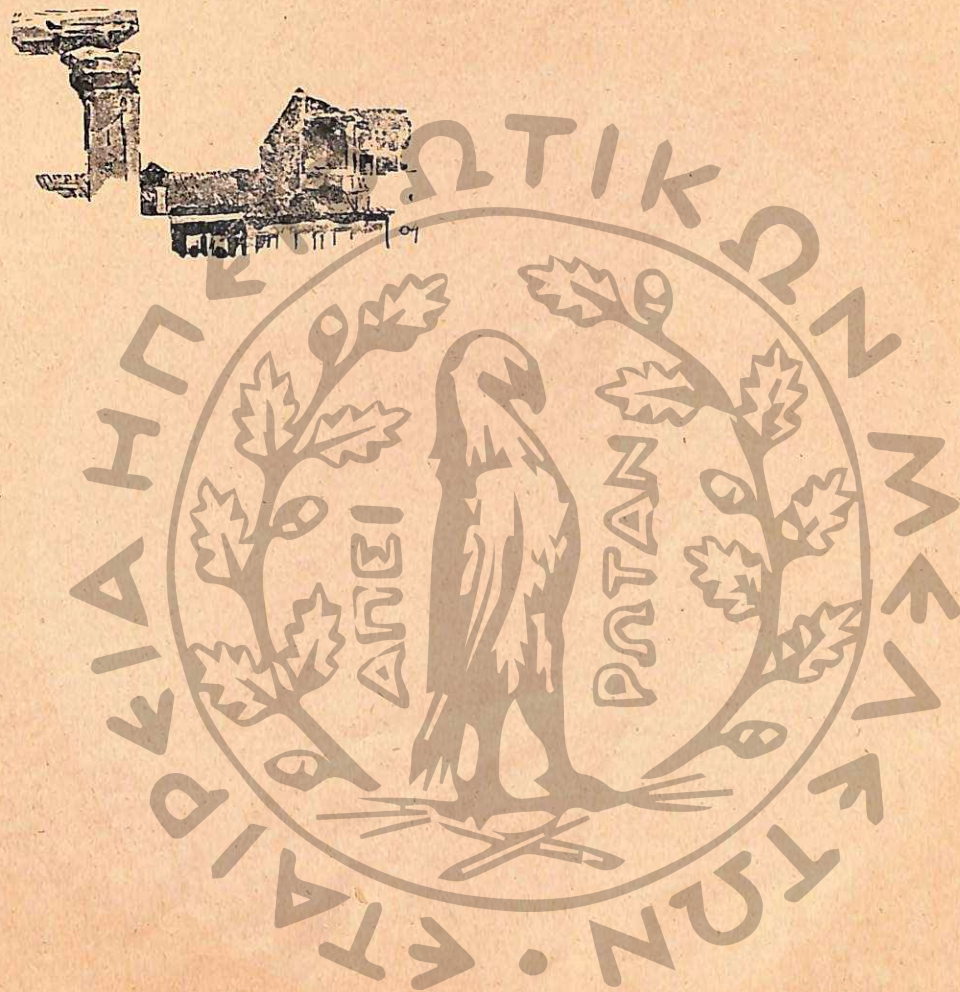
«Δολοφόνε! Βάρβαρε! Σύμμαχε τοῦ Φιλίππου! ὠρύετο τὸ πλῆθος. Ποῦ εἶνε ἐκεῖνος ὁ Ὀλύνθιος; Θὰ τὸν κηδεύσωμεν μὲ τιμὰς στρατηγοῦ νικηφόρου. Καὶ διὰ σέ τὸ κώνειον! διὰ σέ τὸ κώνειον!»

Ὁ Παρράσιος ἀφῆκε τὴν ἀγανάκτησιν αὐτὴν νὰ ξεθυμάνῃ καὶ νὰ καταπέσῃ. Ἐπειτα ἤρπασεν ἀπὸ κάτω, κρατῶν ἀπὸ τὰς δύο πλευρὰς

τοῦ πίνακος, τὸν «Προμηθέα» τὸν ὁποῖον εἶχε ζωγραφίσῃ, τὸν ἐσήκωσε βραδέως καὶ θρησκευτικῶς, πρῶτα ἔως ἐπάνω ἀπὸ τὸ κιγκλίδωμα, ἔπειτα ἔως ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του, οὕτως ὥστε ἐσκαπάσθη ἀπὸ αὐτόν, καὶ τὸ ἔργον ἐπεφάνη εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ἀνθρώπου.

Κλονισμὸς ἀπότομος διέσεισε τὸ πλῆθος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπλησίασε περισσότερον... Θαῦμα τῷ ἐπαρουσιάζετο: ἡ εἰκὼν τοῦ ἀνθρωπίνου Πόνου καὶ τῆς αἰωνίας Ἡττης διὰ τῆς ἀλγηδόνας καὶ τοῦ θανάτου, ἐσφάδαζεν ἄνωθεν τῶν κεφαλῶν του πρὸ τῶν ἀμετρήτων ὀφθαλμῶν του ἡ ὑψίστη κορυφὴ τοῦ τραγικοῦ μεγαλείου ἀπεκαλύπτετο ἐκεῖ διὰ πρώτην φορὰν. Ἀνατρίχιασε. Μερικοὶ ἔκλαυσαν. Σιγὴ ναοῦ διεχύθη μέχρι τῶν τελευταίων στομάτων τοῦ πλῆθους, καὶ ὅταν ἡ κατακραυγὴ ἐδοκίμασε νὰ ξαναρχίσῃ, ἐπευφημία παταγώδης τὴν κατέπνιξεν εἰς τὸν ἀλαλαγμὸν τῆς Δόξης.

[Μετάφρασις Γρ. Σ.]

ΤΟ ΔΕΚΔΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ

Ἀναστασίου Π. Σκιαδαρέση ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

Ἀπὸ τὴν σειράν τῶν περιπαθῶν καταδόρων, τῶν ὁποίων τὸ ἔσχατον ἀκούεται πρὸ ὀλίγου καιροῦ ἀπὸ τὰς στήλας μερικῶν ἐσπερινῶν ἐφημερίδων, αἱ ὁποῖαι, εὐσπλαχνικώτεροι ἀπὸ τὴν ἀστυνομίαν, ἀφίνουν τοὺς ἐρωτοκτυπημένους νὰ σταθοῦν μίαν στιγμὴν ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν καὶ νὰ χύσουν τὸν πόνον τῆς ψυχῆς των, ὁ κ. Σκιαδαρέσης εἶνε ὁμολογουμένως ἀπὸ τὰς «καλλιτέρας φωνάς». Τί τὸ παράξενον; Ἡ φωνὴ τοῦ Ἀποστόλου πρωτοακούσθηκε εἰς ἓνα ὄμιλον κανταδόρων...

Ὁ νέος ποιητὴς εἰς ὅλον τὸ πυκνοτυπωμένον βιβλιαράκι του, τὸ ὁποῖον ἐβιάσθη ὀλίγον νὰ μᾶς δώσῃ, ἐκτὸς ὀλίγων σελίδων μεταφράσεων, ψάλλει τὸν ἔρωτα. Ἡ μᾶλλον, διὰ νὰ εἶμαι ἀκριβέστερος, ψάλλει τὴν ἐρωμένην του. Ἐχει τὴν περιπάθειαν ὅλων τῶν ἐρωμένων, τὰ δάκρυά των, τὰς μελαγχολίας των. Τὰ λουλούδια, τὸ φεγγάρι, οἱ δροσιές, τὰ ὄνειρα, οἱ ἀχτίδες ὅλη ἡ ποιητικὴ ἀνθοδέσμη τῶν ἐρωτευμένων, ἐπανέρχονται πολὺ συχνὰ εἰς τὸ ἔσχατον τοῦ καὶ χορεύουν γύρω ἀπὸ τὸ ξανθὸν εἶδωλον—αἱ ποιητικαὶ ἐρωμέναι εἶνε ὅλαι ξανθαὶ—πρὸς τὸ ὁποῖον ἀνεβαίνει ὁ στεναγμὸς τῆς κιθάρας του. Ἐν τούτοις τὸ ἔσχατον αὐτὸ εἶνε πολὺ συχνὰ μελωδικόν, τονισμένον, εὐχάριστον εἰς τὴν σιωπὴν τῆς νυκτός, καὶ εἰμπορεῖ νανοῖξιν κανεῖς τὸ παράθυρόν του διὰ νὰ τὸ ἐνωτισθῇ, χωρὶς νὰ γανακτήσῃ καὶ ὀργισθῇ διὰ τὴν διακοπὴν τοῦ ὕπνου του.

Πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι ὁ νεαρὸς τραγουδιστής, ὁ ὁποῖος ψάλλει μὲ ἀρκετὴν μελωδίαν τὸν ἔρωτα καὶ τὴν ξανθοῦλάν του, μοῦ κινεῖ πολὺ τὴν συμπάθειαν. Καὶ ἂν ἡ σερενάδα του δὲν σιγήσῃ, ὅταν ἡ ὥραία του, μαλασσομένη ἀπὸ τὴν περιπάθειαν τῆς σερενάδας, συγκατανεύσῃ νανοῖξιν τὸ παράθυρον καὶ νὰ ρίψῃ ἓν ἄνθος εἰς τὸν ἐκλεκτόν της, ἂν ἡ φωνὴ του δὲν λιποθυμήσῃ εἰς τὴν εὐτυχίαν αὐτήν, ὅπως συμβαίνει εἰς τοὺς περισσοτέρους, εἰμπορεῖ κανεῖς νὰ ἐλπίζῃ ἀπὸ τὸν νέον τραγουδιστὴν ἓνα ἔσχατον πλουσιώτερον, πρωτοτυπώτερον καὶ μᾶλ-

λον ἁρμονικόν. Δὲν εἴπαμεν διὰ τὴν φωνὴν τοῦ Ἀποστόλου;...

Π. ΝΒ.

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ: Τὸ μυστικὸν τῆς Κοντέσσας Βαλέραινας, δράμα εἰς μέρη τρία ὑπὸ Γρηγορίου Ξενοπούλου.

Ἐπὶ τέλους ἡ «Νέα Σκηνή» μᾶς ἔδωκε ἐφέτος ἓνα ἔργον πρωτότυπον, «Τὸ Μυστικὸν τῆς Κοντέσσας Βαλέραινας» τοῦ κ. Ξενοπούλου. Ἄς ἐξάσωμεν τὸ γεγονός. Πνιγόμεθα μέσα εἰς τὴν ἀσφυκτικὴν θεατρικὴν ἀτμοσφαῖραν μας καὶ ζητοῦμεν εἰς μάτην, καὶ ἀπὸ τὴν «Νέαν Σκηνήν» ἀκόμη, ν' ἀναπνεύσωμεν ὀλίγην δροσιὰν τέχνης.

Εἴχαμεν γράφει ὀλίγας γραμμὰς περὶ τοῦ ἔργου τοῦ κ. Ξενοπούλου, ὅταν πρὸ δύο μηνῶν τὸ ἐδιάβασε εἰς τὰ γραφεῖα τῶν «Παναθηναίων». Τὰ προτερήματα ποῦ εἶδα τότε, ἀκούων αὐτὸ ἀπὸ τὸν συγγραφέα, τὰ εἶδα καὶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Μία ζωὴ καὶ μιὰ τραγικότης ἐσωτερικῇ, ποῦ κινεῖται μέσα εἰς ἓνα περιβάλλον φύσει φαιδρόν. Μία ἀπεικόνισις τῆς κοντέσσας Βαλέραινας ἀριστοτεχνικῇ, τόσον, ποῦ δύσκολα θὰ λησμονήσω τὴν ἀρχοντικὴν αὐτὴν μορφὴν τῆς Ζακύνθου. Εἶναι ἀπὸ ἐκεῖνας ποῦ μορῶν παντοτεινὰ μέσα μας, ὅταν μίαν φορὰν μᾶς τὰς παρουσιάσῃ ὁ καλλιτέχνης των. Ἡ εὐτυχισμένη ἐποχὴ, ἡ σχεδὸν σὰν παραμῦθι, ποῦ «οἱ Βαλεραῖοι ἐκάνανε τραπέζια στοὺς Ἀρχιανάρχους τῆς Βενετίας, περαστικούς ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο, μὲ χρυσὰ πιάτα καὶ μὲ χρυσὰ μαχαιροπήρουνα, καὶ ἔπειτα τὰ σηκόνανε ὅλα μὲ τὸ τραπεζομάντηλο, καὶ γιὰ τιμὴ τοῦ ξένου τους, τὰ πετοῦσανε στὴ θάλασσα», ἔπειτα ἡ σημερινὴ δυστυχία ποῦ πνίγει τοὺς Βαλεραίους, ἡ τόσον βαρεῖα καὶ καταθλιπτικὴ ὥστε ν' ἀναγκάζονται νὰ πουλήσουν καὶ τὰ τελευταῖα βιβλία τῆς βιβλιοθήκης των, εἶνε τόσαις ὥραιαις πινελιαῖς, τόσα ὥραϊα χρώματα ποῦ στολίζουν ἀριστοκρατικὰ τὸ δράμα, ἓνα δράμα ποῦ ἐξελίσσεται ἀπλοῦν, ἀπλού-

* Κατὰ τὴν δευτέραν τοῦ «Μυστικοῦ» ὁ συγγραφεὺς περιέκοψε διάφορα μέρη.

στατον, σὰν τὴν ἡμέραν, ποῦ ξημερώνει καὶ πηγαίνει σιγὰ σιγὰ πρὸς τὴν δύσιν της.

Μία πάλη τῆς παλαιᾶς ἀρχοντιᾶς μὲ τὴν Ἀνάγκην, μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τῆς Βαλέραινας. Ἡ μᾶλλον μία πάλη τῆς Ἀνάγκης κατὰ τῆς παλαιᾶς ἀρχοντιᾶς, ποῦ ἄσειστη δέχεται τὰ κτυπήματα καὶ ἥρεμη, ὥς ποῦ ἐξανίσταται ὑπερήφανη καὶ μεγάλη καὶ περιφρονητικὴ. Ὁ κόντε Μανώλης ὁ υἱὸς της, ἡ νύφη της ἡ Τασία, ἡ γραῖα ὑπηρέτριά της, ὁ ἔγγονός της ὁ Παυλάκης, αὐτοὶ ἐκπροσωποῦν τὴν Ἀνάγκην ἢ ὅποια ἔρχεται νὰ τὴν παρακαλέσῃ, νὰ τὴν συγκινήσῃ, νὰ τὴν ἀναγκάσῃ ν' ἀποκαλύψῃ τὸ μυστικόν, ποῦ θὰ ἔσωζε τὸ ἀρχοντικόν των. Νά: ἓνας παλαιὸς γνώριμος τοῦ κόντε Μανώλη, ὁ Τζώρτζης ὁ Πάπουζας, ποῦ ἔχει γυρίσει ὅλον τὸν κόσμον καὶ ξέρει τί θὰ πῇ χρῆμα καὶ τί ἀξίζει, θέλει ν' ἀγοράσῃ τὸ γιαντρικὸ αὐτὸ τῶν ματιῶν, ποῦ γιαντρεῖ ἀλάθειτα. ποῦ ἡ φήμῃ του ἔχει φθάσῃ ἔξω ἀπὸ τὴν Ζάκυνθον, εἰς τὰς Ἀθήνας. Καὶ ἐκεῖνος τότε νὰ τὸ ἐκμεταλλεῖται καὶ ἔτσι νὰ γίνῃ πολὺ μεγαλῆτερο τὸ καλὸ γιὰ αὐτὸς ποῦ ξέρει ἀπὸ δουλειᾶς, θὰ τὸ διαφημίσῃ παντοῦ.

Μὰ ἡ κοντέσσα τὸ ἀκούει ψυχρά. Τὰ χρήματα δὲν τὴν κλονίζουν. Τὸ γιαντρικὸ αὐτὸ πηγαίνει ἀπὸ Βαλέραινα σὲ Βαλέραινα καὶ τὸ Βαλερείκο τὸ δίνει, χρόνια καὶ χρόνια τώρα, γιὰ ψυχικόν. «Καὶ ψωμὶ νὰ μὴν εἴχαμε νὰ φᾶμε ἐγὼ καὶ τὰ παιδιὰ μου, οὔτε ἓνα κουταλάκι νὰ μὴ μᾶς ἔμνεσκε γιὰ νὰ τὸ πουλήσωμε ἢ νὰ τὸ βάλωμε σημάδι στὸ Μόντε, θὰ ἐπρωτιμοῦσα χίλιες φορὲς νὰ πεθάνωμε ὅλοι παρὰ νὰ δώσω τὸ γιαντρικὸ τῶν Βαλεραίων γιὰ λεφτὰ».

Τὸ γιαντρικὸ αὐτὸ τῶν ματιῶν εὐρίσκεται εἰς τὸ Βαλερείκο ἀπὸ τὸ 1620. «Ἐκεῖνο τὸ χρόνο, διηγείται ἡ Κοντέσσα στὸν Πάπουζα, ἦλθε στὴ Ζάκυνθο ἀπὸ τὸ Μωριά κατατρεγμένος γέρος, ἄρρωστος καὶ μισοπεθαμένος ἓνας καλὸς Κρητικὸς. Τὸν ἔλεγε ἀπὸ τὸν Πάπουζα. Ἡ Βαλέραινα τοῦ καιροῦ ἐκείνου, ἡ γυναῖκα τοῦ κόντε Νικόλα Ἀλιβίζου Βαλέρη, (σηκώνεται καὶ δείχνει μίαν εἰκόνα στὸν τοῖχο) ἐκείνου ἐκεῖ, ποῦ ἂν ἔχετε ἀκουστά, ἔλαβε καὶ μέρος μὲ δική του γαλέρα στὴ ναυμαχία τῆς Ναυπάκτου, ναί, ἡ Βαλέραινα τοῦ καιροῦ ἐκείνου ἐδέχθηκε τὸν ἅγιον ἄνθρωπο, τὸν ἐλέησε, τὸν ἐπεριποιήθηκε, τὸν ἐξαρώστησε, καὶ σὲ λίγες ἡμέρες—κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του—τὸν ἔστειλε στὸ μοναστήρι τῆς Ἀναφωνήτρας, ὅπου, ὕστερ' ἀπὸ καμπόσον

καιρὸ, ὁ καλὸς γέρος ἀπέθανε. Φεύγοντας ἀπὸ τὸ σπῆτι μας ὁ πάτερ' Ἀγάπιος, ἄφησε στὴν εὐεργέτρα του σημάδι εὐγνωμοσύνης ἐτοῦτο τὸ ἅγιον εἰκόνισμα τῆς Παναγίας τῆς Βατοπεδικῆς, καὶ μαζὶ μὲ τὴ χρυσὴ Παναγία, καὶ τὴ συνταγὴ τῆς σκόνης τῶν ματιῶν. Ἦταν κι' αὐτὴ κληρονομία, ἓνα παμπάλαιο μυστικόν, ποῦ δὲν τὸ ἔξερε ἄλλος ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν ἅγιον ἄνθρωπο. Τὸ παράδωσε λοιπὸν στὴ Βαλέραινα καὶ τῆς ἐπαράγγειλε καὶ τὴν ὥρμισε νὰ τὸ κρατῇ μυστικόν καὶ νὰ τὸ χαρίζῃ γιὰ τὰ μάτια τῶν χριστιανῶν καὶ γιὰ τῆς ψυχῆς τῶν πεθαμένων της. Πεθαίνοντας ἡ Βαλέραινα ἐκείνη παράδωκε τὸ εἰκόνισμα καὶ τὸ μυστικὸν στὴ νύφη της, αὐτὴ πάλι στὴ δική της, κι' ἔτσι ἀπὸ τὴ Βαλέραινα σὲ Βαλέραινα, μέσα σὲ τρακόσα σχεδὸν χρόνια, τὸ εἰκόνισμα καὶ τὸ μυστικὸν ἔφθασαν στὰ χέρια μου.

Πάπουζας.—Ὡ, τί ἄραϊο ποῦ εἶναι!

Βαλέραινα.—Μοῦ τὰ παράδωκε ἡ συχωρεμένη ἡ πεθερά μου. Λίγες ἡμέρες πρὶν νὰ πεθάνῃ μ' ἐκάθισε κοντά της, στὸ κρεβάτι, μοῦ διηγήθηκε ὅλη τὴν ἱστορίαν, μοῦ ἔδωσε τῆς ὁδηγίης τοῦ γιαντικοῦ, μαζὶ μὲ τὴ γραφτὴ συνταγὴ, καὶ στὸ τέλος μοῦ εἶπε: «Σ' ὀρκίζω φρικτὰ, νὰ μὴν τὸ φανερώσῃς, νὰ μὴν τὸ πουλήσῃς, νὰ μὴ γυρέψῃς ποτὲ νὰ ὠφεληθῇς στὸ παραμικρόν καὶ σ' ὅποια νὰ βρεθῇς περίστασι κι' ἀνάγκη. Εἶναι ψυχικόν! ἂν τὸ κάμῃς ἀλλοιῶτα, εἶνε γραπτὸ ἐτοῦτο τὸ σπῆτι νὰ μείνῃ δίχως Βαλέραινα καὶ νὰ ἐκκληρίσῃ. Πρόσεξε! Δὲν ἔχεις τὸ δικαίωμα νὰ φανερώσῃς σ' ἄλλον ἄνθρωπο γεννημένο τὸ μυστικόν, παρὰ ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα νὰ σὲ καλέσῃ καὶ σένα ὁ θεός, στὴ γυναῖκα ποῦ θὰ πάρῃ, μὲ τὸ καλόν, στεφάνι ὁ Μανώλης μας».

Ὁ Πάπουζας, πρὶν ἀναχωρήσῃ, διπλασιάζει τὴν προσφορὰν τοῦ εἰς τὸν κόντε Μανώλη καὶ τὴν Τασίαν, οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦν τώρα, ἀκόμη περισσότερον, νὰ πείσουν τὴν Κοντέσσαν νὰ παραδῶσῃ τὸ μυστικόν εἰς τὴν νύφην της, διότι δὲν ἔξευρε πότε θὰ πεθάνῃ καὶ ἂν ἀπέθανε ἔξαφνικὰ θὰ ἐχάνετο τὸ μυστικόν. Ἡ Βαλέραινα ἀρχίζει νὰ ὑποχωρῇ πρὸ τῆς λογικῆς. Καὶ θὰ τὸ παραδῶσῃ χωρὶς νὰ ὀρκίσῃ τὴν Τασίαν. Ἐστὶ θὰ εἶνε ἐκείνη ἐλεύθερη νὰ τὸ δώσῃ τοῦ Πάπουζα. Ἡ δυστυχία τῶν παιδιῶν της τὴν κάμνει νὰ ὑποκύβῃ. Ἀλλ' ἔχει ἓνα σχέδιον. «Ἡ ἀπόφασίς μου, γεννημένη ἀπὸ τὴν ὥραν ἐκείνην τὴ θλιβερὴν, ἀόριστη ἀκόμη καὶ ἀνάλωτη, ἔβαλε ὅσα δυνατὰ στὴν ψυχὴ μου.»

Τὸ μυστικὸν ἀποκαλύπτεται. Ἀλλ' ἡ προαγγελομένη καταστροφὴ δὲν ἐπέρχεται. Ὁ Πά-

πουζας, ένας πλαστογράφος, συλλαμβάνεται και φυλακίζεται. Ο κόντε Μανώλης διορίζεται αστυνομός.

Ἄν ἐπαίξετο ἀμέμπτως τὸ δράμα αὐτό, βεβαίως θὰ ἐκέρδιζε πολὺ. Ἐκτὸς τῆς κυρίας Παρασκευοπούλου ἡ ὁποία ἠσθάνθη τὸν ρόλον τῆς καὶ ἐνέκλεισε εἰς τὴν στάσιν τῆς, εἰς τὴν φωνὴν τῆς, εἰς τὴν ἐν γένει ὑπόκρισιν, (παραβλέπομεν τὰς μικρὰς ἐλλείψεις), τὴν μοναδικῆς ὁμορφίᾳς μορφὴν τῆς Βαλέραινας, καὶ ἡ ὁποία ἐσκόρπιζε γύρω τῆς τὴν ποίησιν τῆς ἀρχοντιᾶς, τῶν παραδόσεων, τοῦ σπιτιοῦ, οἱ ἄλλοι ἠθοποιοί, ποιοὺς λίγο ποιοὺς πολὺ, ἔμειναν ἔξω τοῦ δράματος. Ἐχρειάζετο τελείως καλὴ ἀπόδοσις διὰ νὰ μὴ χάνωνται οἱ λεπτοὶ χρωματισμοί, οἱ μὴ προσπίπτοντες ζῶηροὶ στὰ μάτια. Τί διαφορά, ἂν οἱ μύσται τῆς «Νέας Σκηνῆς» δὲν ἐπερίμεναν περὶ τὸ ὑποβόλειον τὴν ἐκ βάθους βοήθειαν!

Ἀπὸ «Τὸ Μυστικὸ τῆς Κοντέσσας Βαλέραινας» λείπουν ἡ χονδραῖς πινελιᾶς, ποὺ συνήθως ἀποτελοῦν καὶ τὴν σκηνικὴν ἐπιτυχίαν. Τὸ κοινὸν δὲν εἶνε ἕνας, δύο, πέντε ἄνθρωποι ποὺ θὰ προσέξουν καὶ θὰ εἰσδύσουν εἰς τὸ δράμα καὶ θὰ αἰσθανθοῦν τὰς λεπτὰς καλλονὰς ἐνὸς ἔργου φιλολογικοῦ. Χρειάζεται κάτι ἄλλο, ἰσχυρότερον. Ἡ δράσις βραδύνει, καὶ ἀκριβῶς εἰς τὴν βραδείαν αὐτὴν ἐξέλθιν ἔγκειται ἡ ὁμορφία τοῦ ἔργου τοῦ κ. Ξενοπούλου. εἰς τὰς λεπτομερείας, εἰς τοὺς ἐλαφροὺς τόνους, οἱ ὁποῖοι δυστυχῶς χάνονται ἐπάνω εἰς τὴν σκηνὴν καὶ ἀδυνατοῦν ἐπομένως νὰ δώσουν καλλιτεχνικὴν ἐντύπωσιν. Καὶ ὁ διάλογος μακραίνει τόσον πολὺ, ἐπ' ἀπειρον, κουραστικός. Ἰσως αὐτὴ ἡ ἐκτέλεσις, ἡ καλλιτεχνικὴ ἄλλως τε, ἡ ἐγκλείουσα καὶ χρῶμα καὶ πραγματικότητα καὶ μελέτην, ἔκαμε τὸν συγγραφέα νὰ λησμονήσῃ τὰ κύρια σημεῖα. Ἰσως ἕνας ἄλλος, ὀλιγότερον καλλιτέχνης τοῦ λόγου, θὰ ἐπρόσχε περισσότερον εἰς κάτι, θεμελιώδες, ποὺ ἐκίνησε καὶ τὴν ἰδικήν μου προσοχήν, εἰς τὸ ὅτι, ἀντὶ νὰ πλέκεται τὸ δράμα περὶ τὸ μυστικὸ τῆς Κοντέσσας, κατανατᾷ αὐτὸ τὸ μυστικόν, ἡ ἀποκάλυψις τοῦ δηλαδὴ, ν' ἀποτελῇ τὸ δράμα.

Ἐπειτα, πῶς θὰ ἤθελα νὰ ἐπὶ ῥοχοτο ἡ καταστροφὴ, ἡ νὰ λείψῃ τοῦλάχιστον ἡ φαιδρὰ λύσις του! Ἥμπορεῖ νὰ ἦναι ἀληθινὴ, πολὺ ἀληθινὴ, ἀλλὰ δὲν συγκινεῖ. Εἶναι σὰν μία παραφωνία μέσα εἰς τὴν τεχνοτροπίαν τῆς Κοντέσσας. Δὲν ἠθέλησε νὰ κάμῃ τραγωδίαν ὁ συγγραφεύς. Ἔστω. Ἀλλὰ πάλιν, ἡ ἐξαγγελλομένη δὴθεν λύσις διὰ τῆς αὐτοκτονίας τῆς Βα

λέραινας, δὲν εἶναι ὀλιγότερον ἐπιτυχής; Καὶ τὸ πραγματικὸν τέλος ποῦ ἐπέρχεται μετ' τὸν διορισμὸν τοῦ κόντε Μανώλη; Φοβοῦμαι μήπως οὔτε αὐτὸ δὲν ἱκανοποιῇ τελείως τὸ καλλιτεχνικὸν αἶσθημα τοῦ συγγραφέως. Τὸ ἰδικόν μου τοῦλάχιστον ὁμολογῶ ὅτι ὄχι.

KIMΩN MUXANHΛIΔHΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ

ΔΗΜΩΔΕΙΣ ΧΙΑΚΑΙ ΜΕΛΩΔΙΑΙ

Hubert Pernot : *Rapport sur une mission scientifique en Turquie. (Extrait des Nouvelles Archives des Missions scientifiques. t. XI).* Ἐν Παρισίοις (Imprimerie Nationale) 1903. Εἰς 8ον σ. 5-129 [117-241].

Ὁ ἀγαπητὸς φίλος κ. Hubert Pernot, ὁ περὶ τὴν μεσαιωνικὴν καὶ νεωτέραν ἑλληνικὴν εὐδόκιμος φιλόλογος, περιτῆλθεν ἐντολῇ τοῦ γαλλικοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας, κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1898 καὶ 1899, τὴν Χίον χάριν γλωσσικῶν καὶ λαογραφικῶν ἔρευνῶν. Καὶ τὸν μὲν γλωσσικὸν ἀμητόν, τὸν ἐκ τῆς ὥραιας τῆς Ἰωνίας νήσου ἀποκομισθέντα, ἐπεξεργάζεται ἤδη πρὸς ἔκδοσιν ὅλοι δὲ δικαιούμεθα νὰ προσδοκῶμεν ἀπὸ τὸν ἔκκριτον τοῦτον φιλόλογον συμβολὴν σπουδαίαν εἰς τὴν νεοελληνικὴν διαλεκτολογίαν. Τὰς δὲ πλήρεις ὑπὸ πολλὰς ἐπὶ ὄψεις ἐνδιαφέροντος ἐντυπώσεις τοῦ ταξιδίου του ἐξέδωκεν ὄχι πρὸ πολλοῦ εἰς πολυσέλιδον τόμον¹ γραμμένον μετ' ἡμέρας καὶ εὐφυΐας γαλατικῆς. Ἐν παραρτήματι τοῦ τόμου τούτου ἐδημοσίευσεν ὁ κ. Περνὸ καὶ 17 δημῶδεις Χιακὰς μελωδίας, ἐν δὲ τῇ τομίδι τοῦ ὁποίου τὸν τίτλον ἀναγράφωμεν ἀνωτέρω, ἀναδημοσιεύων τὰς 17 ταύτας, παρέχει καὶ 97 ἄλλας δημῶδεις μελωδίας ἐπίσης ἐν Χίῳ συλλεχθείσας.

Ἐν τῇ προτασσομένη τῆς συλλογῆς ταύτης τῶν 114 μελωδιῶν πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῆς Παιδείας ἐκθέσει του ἀνομολογῶν ὁ ἀγαπητὸς φίλος τὴν μεγάλην του ἀγνοίαν ὡς πρὸς τὴν μουσικὴν ἐκθέτει σαφῶς τὸν τρόπον μετ' τὸν ὁποῖον συνέλεξε τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθεῖσαν δημῶδη μουσικὴν ὕλην. Περιερχόμενος, λέγει, τὰ διάφορα τῆς Χίου χωρία ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ εὐμετακόμιστον γραμμόφωνον Columbia, βάρος ἐννέα χιλιogramμων, μὴ προτιμήσας καὶ ἔτι ἐλαφρότερον διὰ τὴν εὐκολίαν καὶ ἀκρί-

¹ Hubert Pernot : *En pays Turc. L'île de Chio. Avec 17 melodies populaires et 118 simili. gravures.* Paris 1903.

βειαν τῆς συνθέσεως. Εἰς τὸ γραμμόφωνον τοῦτο ὑπὸ διαφόρων χωρικῶν τῆς Χίου ἐνεψάλησαν καὶ ἀπετυπώθησαν αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος δημῶδεις μελωδίαί, τὰς ὁποίας ἐξαγγελομένας ἔπειτα ἐν Παρισίοις ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ γραμμοφώνου, ἀνέγραψε καὶ παρεσήμανε διὰ τῆς εὐρωπαϊκῆς παρασημαντικῆς ὁ κ. Paul Le Flem, ἀπόφοιτος τοῦ Παρισίου Ὁδείου. Ὁ κ. Περνὸ εἰσαγωγικῶς παρέχει μακρὰς οδηγίας περὶ τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ ὁργάνου τούτου πρὸς τὸν προκείμενον σκοπὸν. Καὶ τὸ παράδειγμα αὐτοῦ δύνανται κάλλιστα ν' ἀκολουθήσωσι καὶ τὰς οδηγίας του νὰ ἐπωφεληθῶσι καὶ οἱ ἀμοιρότατοι ἐκ τῶν ἡμετέρων πάσης μουσικῆς παιδείσεως, συλλέγοντες, καθ' ὃν τρόπον ὁ γάλλος ἑλληνιστὴς, τὰς ἐθνικὰς ἡμῶν μελωδίας καὶ μεγάλως οὕτω συντελοῦντες εἰς τὴν ἀποθησαύρισιν αὐτῶν, ὅπερ ἔργον πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι εἶναι ἐξ ἐκείνων τῶν ἀπαιτούντων οὐχὶ ἐνὸς μόνον προσώπου τὴν ἀφοσίωσιν ἀλλὰ πολλῶν τὴν συμβολὴν καὶ τὸν ἔρανον.

Ἡδὲ εὐχὴς ἔργον θὰ ἦτο νὰ γίνωσι συστηματικαὶ δοκιμαὶ τῆς χρήσεως τοῦ γραμμοφώνου πρὸς ἀποτύπωσιν καὶ διάσωσιν τῆς κατὰ χώρας προφορᾶς τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν γλώσσης, ὡς καὶ πρὸ ἡμῶν ὑπέδειξε τὸ πρᾶγμα ὁ κ. Σ. Λάμπρος¹. Ὡς εἶναι γνωστὸν ἐκ κοινῆς ἀντιλήψεως, τὸ σχολεῖον ἀφ' ἐνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ κακοζήλος μίμησις τῆς γλώσσης τῶν μεγάλων πόλεων ἀφανίζουσι τὰ διάφορα ἰδιώματα καὶ ἀποτρίβουσι ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰς διαλεκτικὰς διακρίσεις περὶ τὴν προφορὰν τῆς δημοτικῆς ἡμῶν γλώσσης. Ἐὰν δὲ τὸ γραμμόφωνον κατὰ ῥῥονε ν' ἀποτυπώσῃ πιστῶς καὶ ζωηρῶς τὰς διακρίσεις αὐτάς, πόσον σπουδαῖον ὑπὸ ἐπιστημονικὴν ἅμα καὶ ἐθνικὴν ἔποσιν θὰ ἦτο τὸ γεγονός τοῦτο, καθεὶς βεβαίως ἀντιλαμβάνεται.

Ἡ συλλογὴ τοῦ κ. Περνὸ περιλαμβάνει δύο μέρη. Τὸ πρῶτον περιέχει χορευτικὰ τραγούδια μετὰ τοῦ μέλους αὐτῶν ἢ ἀπλῶς σκοποὺς τῶν διαφόρων ἐν Χίῳ συνήθων χορῶν, ἐξ ὧν μνημονεύω τὸν *Βολισσιανόν*, τὸν *συριτῶδηλον* ὅτι τὸν ἐπιχωριάζοντα ἐν τῇ κώμῃ Βολισσῶν, τὸν *Παοβάντικον*, τὸν *μπάλλο μαστίχα*, ὁ ὁποῖος ὑπενθυμίζει χοροὺς τινὰς τῆς Νάξου καὶ τῆς Πάρου, τὸν *τρίπατον*, ὃν καὶ περιγράφει στοιχειωδῶς ὁ κ. Περνὸ, κλ. κλ. Τὸ δεύτερον δὲ μέρος περιλαμβάνει 56 μελωδίας τραγουδιῶν, ἐξ ὧν διακρίνονται τὰ *νανου-*

¹ «Νέος Ἑλληνομνήμων». Τόμ. Α', τευχὸς Α', σ. 116.

ρίσματα, τὰ μοιρολόγια, τὰ τραγούδια τοῦ γάμου, τοῦ *Μαγιοῦ*, καὶ ἄλλα διάφορα.

Βεβαίως δὲν εἶμαι ὁ κατάλληλος νὰ κρίνω περὶ τῆς μουσικῆς τελειότητος τῆς ἐκδόσεως τοῦ κ. Περνὸ. Παρατηρῶ μόνον τοῦτο, ὅτι αἱ πλείσται μελωδίαί τῆς συλλογῆς αὐτοῦ δὲν εἶναι ἑλληνικαί· εἶναι τουρκικαὶ καὶ ἐν γένει ἀνατολικάι, ἐκτελεσθεῖσαι δὲ κατὰ παρακλήσιν μου ὑπὸ διαφόρων φίλων δὲν μοῦ ἀνέμνησαν εἰμὴ ἐλαχίστας ἐξ ὧν μελωδιῶν ἤκουσα, καὶ ἤκουσα πλείστας ὅσας, εἰς διάφορα μέρη τοῦ Μωριά καὶ τῆς Ρούμελης. Τοῦτο εἶναι ἀπλῶς μία παρατήρησις μου ἄνευ οὐδεμιᾶς μομφῆς κατὰ τοῦ κ. Περνὸ, ὅστις ἐξέδωκεν ἀπλῶς δημῶδεις μελωδίας ἐκ Χίου χωρὶς ποσῶς νὰ τὰς χαρακτηρίσῃ. Ἦτο ἀδιάφορος, ἴσως ἐκ μουσικῆς ἀγνοίας, ἂν τὸ συλλεγόμενον ὑπ' αὐτοῦ μουσικὸν ὕλικόν ἦτο τουρκικῆς ἢ ἑλληνικῆς γενέσεως. Αἱ τοιαῦται διακρίσεις εἶναι ἔργον τῶν περὶ τὰ εἰδικὰ ταῦτα ζητήματα ἀσχολουμένων μουσικῶν καὶ οὐχὶ τοῦ φιλολόγου ἐκδότου, ὁ ὁποῖος εἶναι ἄξιος εὐχαριστιῶν διὰ τοὺς μόχθους καὶ τὰς μετ' αὐταπαρνησίας φροντίδας του.— Ἀξία πάσης προσοχῆς βεβαίως εἶναι τὸ μέλος τοῦ τραγουδιοῦ τοῦ *Χαρτζανῆ*, (σ. 52, ἀρ. 37) ἄγνωστον ἀλλαχόθεν καθ' ὁλοκληρίαν, καὶ τὸ μέλος τοῦ τραγουδιοῦ τοῦ καλουμένου τοῦ *νεκροῦ ἀδελφοῦ* (σ. 62, ἀριθ. 46)¹.

Τὸ δεύτερον τοῦτο τραγούδι παρ' ὅλην τὴν τραγικὴν ὑπόθεσίν του εἶναι ἐν Χίῳ χορευτικόν. Ἐν Πελοποννήσῳ ἡ σχεδὸν λησμονημένη μελωδία αὐτοῦ ἀνάγεται εἰς τὰς ἐπιτραπέζιους. Καίτοι ἐν Μετιτίνῃ καὶ ἐν ἄλλοις τῆς Λακεδαιμόνος δήμοις ἔχει τὸν θρηνῶδη ἐκείνον μονότονον τύπον τῶν μοιρολογίων καὶ ἀκριβῶς κατήντησε νὰ ψάλλεται ἐπὶ τῶν τάφων τῶν νεκρῶν. Ἐν Ἀθήναις, ταῖς παλαιαῖς ἐννοῶ τῆς τουρκοκρατίας, κατελέγετο τὸ ἄσμα τοῦ *νεκροῦ ἀδελφοῦ*, τῆς *Ἀρετῆς*, ὡς κοινότερον λέγεται, εἰς τὰς *παραλογές*, τὰ τραγούδια ἐκεῖνα τὰ ἀπαγγελλόμενα μόνον ἀλλὰ μὴ ἁδόμενα². Ἡ Πελοποννησιακὴ μελωδία τοῦ ἁσματος αὐτοῦ εἶναι ὅλως διάφορος τῆς Χιακῆς. Τὰ δὲ δύο μέλη τὰ ἐν Χίῳ τοῦ τρα-

¹ Jean Psichari : *La Ballade de Lénore en Grèce.* Ἐν τῇ Revue de l'Histoire des religions, τόμ. IX σ. 27-64 καὶ ἐν ἰδίῳ τεύχει. Paris 1884. Ε. Leroux. 8ον σ. 40—N. Γ. Πολίτου : *Τὸ δημοτικὸν ἄσμα περὶ τοῦ νεκροῦ ἀδελφοῦ.* Ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τόμ. Β' σ. 193-261 καὶ 552-557.

² Δ. Γρ. Καμπούρογλου. *Ἱστορία τῶν Ἀθηναίων.* Τουρκοκρατία. Τόμ. Α' σελ. 289 καὶ 299 κ. ἔ.

γουνδιοῦ τῆς Σούσας, (σ. 116 ἀριθ. 107 καὶ 118 ἀρ. 109) εἶναι τὰ αὐτὰ σχεδὸν καὶ ἐν Κυνουρίᾳ, ὡς ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως γνωρίζω, καὶ διάφορα πολλὰ τῆς Κρητικῆς μελωδίας. Καθ' ὅλου δὲ ἰδιόμελα εἶναι τὰ Χιακὰ ἄσματα τ' ἀδόμενα παρὰ τὸ ἄπνουν σῶμα προσφιλοῦς νεκροῦ. Αἱ ἀρμονίαι τῶν χιακῶν μοιρολογίων, γλυκεῖαι ἀδιαπτῶς καὶ τρόπον τινὰ δνειρώδεις, δὲν ὀαγίζουν τὸν ἀκροώμενον, δὲν πληροῦσι τὰ στήθη του συγκινήσεως ἐκσπώσης εἰς δάκρυα καὶ ὀλοφυρισμούς, ἀλλ' ἐμβάλλουν κάποιαν ῥέμβην εἰς τὴν ψυχὴν, τὴν μεταφέρουν εἰς τὰ ὑπερκόσμια, εἰς τοὺς οὐρανούς. Εἰς ἐμὲ τουλάχιστον τοιαύτην ἐντύπωσιν ἀφῆκαν, ἐντύπωσιν λίαν ζωηράν.

Ὁ κ. Περνὸ δὲν δημοσιεύει μόνον μελωδίας, παραθέτει συνήθως καὶ τὸ κείμενον τοῦ εἰς ἐκάστην ἐξ αὐτῶν ἀντιστοιχοῦντος ἄσματος ἢ παραπέμπει καταλλήλως ἂν τὸ ἄσμα εἶναι ἤδη ἀπαρραλλάκτως ἐκδεδομένον. Ἀμέσως δὲ διακρίνει τις τὴν μεγάλην, τὴν ἐξαίρετον προσοχὴν τὴν ὁποίαν κατέβαλεν ὁ γλωσσολόγος ἐκδότης ἐπὶ τὴν ἀκριβῆ παρὰστασιν τῶν ἀκονομένων φθόγγων. Καὶ τὰ κοινότατα, καὶ τὰ κατ' ἐπανάληψιν ἐκδεδομένα ἄσματα, παρὰ μύθια ῥίμες, κλ. κλ. δημοσιεύονται ὅπως ἀκριβῶς ἐκασταχοῦ προφέρονται εἶναι σπουδαιότατα γλωσσικὰ μνημεῖα. Δυστυχῶς περὶ τοῦτο, τὴν ἀκριβῆ παρὰστασιν τῆς προφορᾶς, μετ' ἧς τόσα, ὡς γνωστόν, ἐθνολογικὰ καὶ ἱστορικὰ ζητήματα στενῶς συνδέονται, χωλαίνουν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἡμέτεροι ἐκδότης λαογραφικῆς ὕλης, καὶ δὴ χωλαίνουν, ἄλλοι πολὺ, ἄλλοι ὀλίγον, οἱ κυρίως τοιαύτην Χιακὴν ὕλην ἐκδόντες κ. κ. Δ. καὶ Π. Φέρμπος¹, Π. Ζαρόλντης², Κ. Κανελλάκης³, ὡς καὶ ὁ μακαρὶς τῆς Α. Πασπάτης⁴.

Ὁ κ. Περνὸ συνοδεύει καὶ μετὰ τινὰς σημειώσεις τὰ τραγούδια καθὼς καὶ τὰς μελωδίας του. Εἶχα παρατηρήσεις τινὰς νὰ κάμω ἐπὶ τῶν σημειώσεων του τούτων καὶ πρὸ παντὸς ἤθελα νὰ ὑποδείξω εἰς αὐτὸν μετ' ἀγάπης καὶ ἄλλας ἐκδεδομένας ἐκ διαφορῶν μερῶν παραλλαγὰς τῶν ἁσμάτων, ἅτινα

¹ Νεοελληνικά Ἀνάλεκτα... τοῦ Φιλογικοῦ Συλλόγου «Παρνασσοῦ». Τόμ. Α' (1870) σελ. 96 ἀριθ. 33, 97 ἀριθ. 34, 100 ἀριθ. 38, 101 ἀριθ. 39, 40 καὶ σελ. 94 ἀριθ. 30, 95 ἀριθ. 31, 96 ἀριθ. 32, 97 ἀριθ. 35, 98 ἀριθ. 36, 99 ἀριθ. 37, 101 ἀριθ. 41, 102 ἀριθ. 42, 103 ἀριθ. 43, 114 ἀριθ. 59, 115 ἀριθ. 60, 199 ἀριθ. 66, 120 ἀριθ. 67, 68.

² Αὐτόθι σελ. 93 ἀριθ. 29, 121 ἀριθ. 69.

³ Χιακὰ Ἀνάλεκτα. Ἐν Ἀθήναις 1890. Εἰς 80ν

⁴ Χιακὸν Γλωσσάριον Ἐν Ἀθήναις 1888. Εἰς 80ν

ἐδημοσίευσεν, καὶ μάλιστα ἐξ Αἰγαίου Πελάγους πολὺν πλησιαζούσας πρὸς τὰς Χιακὰς. Ἀλλὰ τοῦτο θὰ ἦτο ἐξ ἁπαντος μία μεγάλη κατάχρησις τῆς φιλικῆς ἐξείας τῶν «Παναθηναίων». Ὁ δὲν περιορίζομαι νὰ δημοσιεύσω ἐνταῦθα μόνον Χιακὴν παραλλαγὴν τοῦ ἄσματος τοῦ κάστρου τῆς Ὠριᾶς, πολὺ διαφέρουσας τῆς παρὰ Περνὸ (σελ. 63 κ. ἐ.), καὶ ἣν ἀρῶμαι ἐκ μικρᾶς εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν διασώσεως χειρογράφου γλωσσικῆς ὕλης ἐπιγραφομένης: *Χιακαὶ λέξεις, φράσεις, δοξασίαι καὶ ἄσματα*, κατηρητισμένης ὑπὸ τοῦ ἐν Σύρῳ λογίου Ἀνδρέου Χούμη, τὸν ὁποῖον πρὸ μηνῶν ἐκάλυψεν ἡ ψυχρὰ τοῦ τάφου πλάξ. Ὁ μακαρίτης. Χῖος μόνον ἐκ καταγωγῆς, εἶγεν ἀποβάλλη καὶ ἀπομάθη, ὡς ἐλέγχεται, τὴν ἐν τῇ προγονικῇ του νήσῳ προφορὰν, ἢ, τὸ πιθανώτερον εἰς ἐμὲ, δὲν ἐφρόντισε ποσῶς νὰ παραστήσῃ αὐτὴν ἀρκούντως. Τοῦτο ἀμέσως θ' ἀντιληφθῶσιν οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν ἐκ τῆς παρατιθεμένης παραλλαγῆς τοῦ κάστρου τῆς Ὠριᾶς¹:

*Σ' ὄλον τὸν κόσμον, πῆγα σ' ὄλην τὴν Φραγκιάν.
Ὅλα τὰ κάστρα τὰδα, ὅλα τὰ τὰδεῖρα,
σὸν τῆς Ὠριᾶς τὸ κάστρο, κάστρο δὲν εἶδά.
Σαράντα ὄργιες τοῦ ψήλου, δώδεκα φαροῦ,
μὲ ἀσημένιους πύργους καὶ χρυσὰ κλειδιά.
Τοῦρκοι τὸν πολεμοῦσαν χρόνους δεκοχτώ,
μὰ γὰρ νὰ νὸ πατήσουν δὲν ἐδύνοντο,
κ' ἓνα μικρὸ Τουρκάκι, παιδί ἀμούστακο,
στὰ πόδια τοῦ Βεζύρη πάει προσκυνῇ.
— Ἐγὼ εἶμαι ἀξίος, ἀφέντη, ἄξιος δυνατός,
τὸ κάστρο νὰ πατήσω τὸ ἀπάτητο—
Τάκουσεν ὁ βεζύρης κ' εὐχαριστήθηκε
καὶ σὸ Τουρκάκι λέγει καὶ τοῦμολογᾷ.
— Χίλια φλωριά σου τάζω γὰρ ζαμέτι σου,
καὶ δώδεκα κορίτσια τὰμορφότερα,
ἂν πάταγες τὸ κάστρο τὸ ἀπάτητο—
Γυναικας ὁῦχα βάνει, ἡτύθη σὰν Ῥωμῆά,
προσκεφαλὰκι ἔζωσθη κ' ἐγκαστροῦθηκε,
τὸ κάστρο τριγυρίζει, κλαίει, δέρονται,
— Ἀνοίξ' τε μου γὰρ νάμβω, ἡ κακότηχη,
ποῦμαι κ' ἐγκαστρομένη καὶ σὸ μῆνα μου,
μὴν πέση τὸ παιδί μου κ' εἶναι κρίμα σας—
Ὅσο ν' ἀνοίξῃ ἡ πορτὰ χίλιοι μπήκανε,
κ' ὅσο νὰ καλοκλείσῃ, τὸ κάστρο πάρηκε.*

Ἐν τέλει ὁ κ. Περνὸ θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ καὶ μίαν ἄλλην παρατήρησιν αὐτὴν ἐπὶ μιᾶς περι-

¹ Διετήρησα καθ' ὅλας τὰς γραφὰς τοῦ μακαρίτου Χούμη. Ἐτέραν παραλλαγὴν ἄσματος δημοσιευθέντος ὑπὸ τοῦ κ. Περνὸ δὲν περιέχει ἡ συλλογὴ ἐκείνου.

κοπῆς τῆς ἐκθέσεώς του, τὴν ὁποίαν πραγματευομένην περὶ ζητημάτων σχετικῶν πρὸς τὴν συλλογὴν τοῦ τῶν Χιακῶν μελωδιῶν ἀπευθύνει πρὸς τὸν Γάλλον Ὑπουργὸν τῆς Παιδείας καὶ ἐν εἵδει προλόγου προτάσσει, ὡς ἐλέγχι μεν καὶ ἀνωτέρω τοῦ βιβλίου του. *Il existe à Athènes, λέγει ἐν σελ. 7 μετὰ πραγματικού πόνου καὶ ἀληθοῦς ἐνδιαφέροντος ὁ καλὸς τοῦ ἔθνους μας φίλος, il existe à Athènes, depuis assez longtemps déjà, un Conservatoire qui forme, paraît-il, des bons élèves. N'en sortira-t-il pas un jour quelque Hellène qui se consacrerait à l'étude des airs de son pays? Ce serait une belle tâche.* Δυστυχῶς τὸ Ἀθηναϊκὸν Ὁδεῖον, ἡ πικρὰ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἐνῶ τόσον εὐδοκίμως ἐργάζεται πρὸς διάδοσιν παρ' ἡμῖν πάσης εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, οὐδόλως μέχρι τοῦδε ἐσκέφθη περὶ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν τοιαύτης. Καὶ βεβαίως τοῦ ἐλληνικοῦ Ὁδεῖου πρὸ παντὸς ἦτο τὸ ἔργον νὰ καταιβάσῃ τὴν μουσικὴν τῶν δημοτικῶν μας ἁσμάτων ἀπὸ τὰ βράχια καὶ τὰς ρεμματιῆς τῶν ἐλληνικῶν βουνῶν, ἵνα δι' αὐτοῦ, τοῦ Ὁδεῖου διαδοθῇ εἰς τὰ σχολεῖα, τὰ γυμναστήρια, τοὺς στρατώνας καὶ τὰς ἀριστοκρατικὰς αἰθούσας Εὐτυχῶς, καὶ ἐδῶ ἐγκείται ἡ παρατήρησίς μου εἰς τὸν κ. Περνὸ, τὸ ἐθνικὸν αὐτὸ ἔργον τῆς συναγωγῆς καὶ μελέτης τοῦ δημώδους ἡμῶν μουσικοῦ ὕλικου, ἐνεκοιπώθησαν μετὰ ζηλευτῆς ἀγάπης φιλόμουσοι πατριῶται οὐδεμίαν σχέσιν ἔχοντες πρὸς τὸ Ὁδεῖον. Δὲν πρόκειται βεβαίως περὶ τοῦ κ. Ἀραμῆ. Τὸν γλυκόφωνον τραγουδιστὴν μόνον διὰ τὸν βαθὺν ἔρωτά του πρὸς τὴν δημώδη μουσικὴν καὶ τὰς ἐν μέρει ὥραιάς δι' αὐτὴν ἰδέας του ἐπικροτῶ Ἀλλ' ἡ φωνὴ αὐτοῦ ψάλλοντος τὰ δημοτικὰ μας τραγούδια, ἡ φωνὴ του ἡ ἀντηχήσασα εἰς τὴν ἡλεκτροφώτιστον αἶθουσαν τοῦ Παρνασσοῦ καὶ ὑπὸ τοὺς θόλους τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου, εἰς ἐν περιβάλλον ὅλως ἀφύσικον δι' αὐτάς, μοῦ ἐπροξένησε παρ' ὅλην τὴν γλυκύτητά της μίαν ἀγανάκτησιν βαθεῖαν.

Τὰ δημοτικὰ μας τραγούδια, ὡς τὰ ἐπανεφωρεν ἐκ τῆς ξένης ὁ κ. Ἀραμῆς, εἶναι ἡλλοιομένα, εἶναι βοστρηχισμένα μετὰ ξένην τέχνην, δὲν εἶναι πλέον ἐλληνικά. Καὶ εἶναι ἡλλοιομένα οὐχὶ μόνον εἰς τὴν μελωδίαν, ἀλλ' ἀκόμη καὶ εἰς στίχους. Διότι πρέπει νὰ γνωρίζῃ κανεὶς ὅτι ἡ ἀλλοίωσις τῶν δημοτικῶν ἡμῶν ἁσμάτων ὡς πρὸς τὴν μελωδίαν συνεπάγεται ἀναγκαίως καὶ τὴν ἀλλοίωσιν τῆς ποιήσεως καὶ τὰν ἀπαλιν. Ἐπίσης ἡλλοιομέ-

ναι καὶ παραχαραγμέναι εἶναι αἱ πλείσται τῶν πρὸς συνοδείαν κλειδοκιμβάλου ἢ βιολίου ὑπὸ τῶν διαφορῶν ἐν Ἀθήναις ἐκδοτῶν δημοσιευθεῖσαι δημώδεις μελωδίαί, ὥστε καὶ περὶ αὐτῶν δὲν ἀξίζει νὰ γίνεταί λόγος ὡς ἐργασίας σοβαρᾶς, ἐθνικῆς. Ἐν δὲ τῇ μουσικῇ ἐφημερίδι τοῦ φίλου κ. Τσιώκλη ἡ «Φόρμιγξ» καὶ ἰδίως ἐν τοῖς παραρτήμασιν αὐτῆς, γίνεται μία συστηματικὴ ἐργασία φιλοτίμως ὑπὸ διαφορῶν μουσικῶν πρὸς παρασήμερον δημοτικῶν ἁσμάτων κατὰ τὸν λειτουργικὸν τρόπον, ὡς εἶναι καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Περνὸ μνημονευομένη συλλογὴ τοῦ κ. Ἀντωνίου Σιγάλα¹. Ἀλλ' ὁ λειτουργικὸς τρόπος τῆς παρασημάνσεως, ἀφήνω ὅτι εἶναι ἥμισυ γνωστός εἰς τοὺς ἐν Εὐρώπῃ μάλιστα μουσικούς, ἀνομολογεῖται ὑπὸ πολλῶν ἐδικῶν ὡς μὴ δυναμένη ν' ἀποδώσῃ ἐπακριβῶς τοὺς δημοτικὸς ἡχοὺς. Ἐκεῖνοι οὔτινες, ἀφωσιώθησαν εἰς τὴν συναγωγὴν, μελέτην, καὶ ἔκδοσιν τῶν δημοτικῶν μας μελωδιῶν ἀνευ τινὸς διαφθορᾶς καὶ ἀλλοιώσεως, ὡς ἀκριβῶς ἀντηχοῦσιν ἀνὰ τὰς φάραγγας τοὺς λόγγους καὶ τὰς ἀκρωρείας τῆς ἐλληνικῆς πατρίδος, εἶναι ἀφ' ἐνὸς ὁ γνωστὸς φιλόλογος κ. Δ. Παχτίκος, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ κ. Θεόδωρος Δ. Κληρονόμος. Ἀγνωστος ἀκόμη ὁ δεύτερος εἰς τὸ πολὺ κοινόν μόνον δύο ἢ τρία μεμελισμένα δημώδη ἄσματα ἐξέδωκεν μέχρι τοῦδε, ἀλλ' ἔχει συλλογὴν ἀνέκδοτον πεντακοσίων καὶ πλέον δημοτικῶν μελωδιῶν, ἐξ ὧν αἱ πλείσται ἀνήκουσιν εἰς λησμονημένα παλαιὰ τραγούδια τοῦ Ἀκριτικοῦ καὶ Ἀπελατικοῦ κύκλου καὶ εἰς ἐκεῖνα τῶν πρώτων ἀρματωλικῶν χρόνων. Ἡ πολὺτιμος αὕτη συλλογὴ περιμένει ἀπὸ ἡμέραν εἰς ἡμέραν τὸν χορηγὸν ὅπως ἔλθῃ εἰς τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος.

Ἐὰν τὸ παράδειγμα τοῦ κ. Περνὸ, τοῦ κ. Παχτίκου, τοῦ κ. Κληρονόμου μιμηθῶσι καὶ ἄλλοι, ἐφαρμοζόντες μάλιστα τὴν μέθοδον τῆς συλλογῆς τοῦ φιλέλληνος Γαλάτου, θὰ κατορθώσωμεν ταχέως νὰ διασώσωμεν τὰς καθ' ἡμέραν φθειρομένας ἢ καὶ παντελῶς ἐξαφανιζόμενας ἐθνικὰς ἡμῶν μελωδίας. Ἀς διασώσωμεν κατ' ἀρχὴν αὐτὰς ἀναλλοιώτους, ἀμολύντους, ὡς ἀκριβῶς τὰς ἐνέπνευσαν τοῦ βουνοῦ τὸ ἀγέρι καὶ ἡ γαλήνη τοῦ ἀγροῦ, κ' ἔπειτα ἀπὸ τὸν μουσικὸν

¹ Συλλογὴ ἐθνικῶν ἁσμάτων περιέχουσα τετρακόσια ἄσματα τονισθέντα ὑπὸ τοῦ ἐκ Θήρας μουσικοδιδασκάλου Ἀντωνίου Ν. Σιγάλα. Ἐν Ἀθήναις 1890. σελ. 28 + 513. Εἰς 80ν. — Οὐτεδὲ τὰ ἐν αὐτῇ ἄσματα εἶναι δημώδη οὔτε αἱ ὅλαι μελωδίαι ἔχουσι χροῦμα δημοτικόν.

τούτον θησαυρόν, ὃν τόσον ἄφθονον ἐκληροδό-
τησαν εἰς ἡμᾶς οἱ πατέρες, θὰ δυνηθῶμεν
ποτέ νὰ δημιουργήσωμεν μίαν καθαρῶς ἐθνι-
κὴν μουσικὴν.

Βεβαίως τώρα εἶναι ὄνειροπόλημα ἡ γένεσις
μῆς ἰδίας ἑλληνικῆς μουσικῆς· ἀλλ' ἔπειτ' ἀπὸ
χρόνια, ἀπὸ καιροὺς;

Ὅ,τι σήμερον εἶναι σκῶληξ κυλιόμενος εἰς
τὰ χώματα ποῖος ἀρνείται ὅτι μεθ' αὐτοῦ δὲν
δύναται ν' ἀποκτήσῃ περὶ, ὑπὸ τὸν θερμὸν
μᾶλιστα τῆς χώρας μας ἥλιον, καὶ νὰ καταστῇ
ὥραία χρυσάλλις περὶ γλυσσοῦσα ἐδῶ κ' ἐκεῖ καὶ
ἀναζητοῦσα τὴν γλυκύτητα καὶ τὸ ἄρωμα τῆς
μουσικῆς αὐτῆς, ἡ ὁποία ἀγνὴ καὶ ἀληθινὴ ἀνέ-
βλυσεν ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν φύσιν, ἡ ὁποία εἰς
τοὺς φευγαλέους τόνους τῆς ἀποδίδει τὰ βα-
θύτατα μουσικὰ συναισθήματα τοῦ ἑλληνικοῦ
λαοῦ;

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΖΩΗ *

ΦΟΒΟΠΑΘΕΙΑ ὑπὸ Ε. Β. Βαρδακουλά ἱατροῦ
Ἀθήναι. Τυπογραφεῖον ὁ «Φοῖνιξ» 1904.

Ἡ σπουδὴ τῶν νευρικών καὶ φρενικών νό-
σων ἐν Ἑλλάδι δὲν χρονολογεῖται ἀπὸ
πολλοῦ. Ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς ἑδρας τῆς Νευ-
ρολογίας καὶ Ψυχιατρικῆς, τὴν ὁποίαν κατέ-
χει ἐπαξίως ὁ καὶ πρῶτος εἰσηγητὴς εἰς τὸ
Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν τοῦ εὐρυτάτου
τούτου κλάδου καθηγητῆς κ. Κατσαράς καὶ τῆς
δημοσιεύσεως ἔκτοτε ἀραιῶν τινῶν κατὰ δια-
στήματα σχετικῶν ἐργασιῶν, κάποια κίνησις
ἤρχισε καὶ παρ' ἡμῖν περὶ τῶν κλάδων τοῦ-
τον, τὸν ὁποῖον σήμερον ὑπηρετεῖ καὶ εἰδικὸν
ἀξιόλογον ὄργανον, ἡ «Ψυχιατρικὴ καὶ Νευ-

ρολογικὴ Ἐπιθεώρησις» τοῦ ἀγαπητοῦ συνα-
δέλφου κ. Σ. Βλαβιανοῦ.

Ἡ «Φοβοπάθεια» τοῦ κ. Βαρδακουλά ἀπο-
τελεῖ ἀξίαν λόγου συμβολὴν εἰς τὴν κλινικὴν
σπουδὴν τῶν ψυχοπαθειῶν. Ὁ κ. Βαρδακου-
λᾶς δὲν εἶνε γνωστὸς ἐκ προγενεστέρων ἐρ-
γασιῶν εἰς τὸν κλάδον τούτον, ὅστις δὲν τὸν
ἀπασχολεῖ ὑποθέτω εἰδικῶς, ὥς θὰ ἡδύνατο
τις νὰ συναγάγῃ ἄλλως καὶ ἐκ τοῦ ὅλου ὕφους
τοῦ βιβλίου καὶ ἐκ ποιᾶς τινος ἀφελείας καὶ
ἀπλότητος, μεθ' ἧς ἀντιμετωπίζει ἡ ἐρμηνεύει
περίπλοκα ψυχολογικὰ καὶ ψυχοπαθολογικὰ
φαινόμενα, ἀφελείας χαρακτηριστικῆς ὅλων τῶν
ξένων εἰς τὰς εἰδικότητας, ἦτις ἀπεδόθη εἰς
περιπτώσεις τινὰς καὶ εἰς πολὺν μεγαλειέτους
ἀπὸ τὸν κ. Βαρδακουλᾶν, ὅπως εἰς ἓνα Σπέν-
σερ π. χ. καὶ ἄλλους. Ἐὰν ὅμως ὁ συγγρα-
φεὺς δὲν ἔχη ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν εἰδικότητα, ἦτις
ἡθελεν ἴσως προσανατολίσει αὐτὸν ἀκριβέστε-
ρον πρὸς τὸ θέμα του, ἔχει ὑπὲρ αὐτοῦ ἐν
ἄλλο πολῦτιμον προσόν. Εἶναι ὅπως λέγομεν
κοινῶς παθός. Ὑποστάς ὁ ἴδιος μορφᾶς τινὰς
τοῦ παθολογικοῦ φόβου, προσειλκύσθη πρὸς
τὸ θέμα του ἐξ ἰδίου ἐνδιαφέροντος, τὰ δ'
ἐξαγόμενα τῆς αὐτοπαρητήσεως τοῦ συγγρα-
φέως, τὰ ὁποῖα θὰ ἐπεθυμοῦμεν πληρέστερα,
ἀκριβέστερα καὶ ἐπιστημονικώτερα, εἶνε πάν-
τοτε πολῦτιμα ὑπὸ κλινικὴν ἔποψιν.

Ὁ συγγραφεὺς ὑπὸ τὸν εἵστοχον γενικὸν
τίτλον: Φοβοπάθεια, περιλαμβάνει ὅλας τὰς
μορφὰς τοῦ παθολογικοῦ φόβου, ἐκ τῆς εἰδι-
κῆς περιγραφῆς τῶν ὁποίων οἱ διάφοροι συγ-
γραφεῖς ἀπετέλεσαν μίαν ἀπειρίαν παθολογι-
κῶν ὄντοτήτων, μετὰ τὴν ἔλλειψιν ἐκείνην τῆς
ἐνόητος, ἦτις χαρακτηρίζει δυστυχῶς ἀκόμη
τὴν τόσον ἀτελὴ καὶ συγκεχυμένην καὶ λαβυ-
ρινθώδη ταξινόμησιν τῆς φρενολογικῆς ὕλης.
Διότι, ὅπως παρατηρεῖ καὶ ὁ Janet, δὲν ὑπῆρξε
συγγραφεὺς, ὅστις νὰ μὴ ἀνεκάλυψε ἰδιαιτέραν
μορφὴν παθολογικοῦ φόβου καὶ νὰ μὴ τὴν
ἐβάπτισε μ' ἐν ἑλληνικὸν ὄνομα· ὁ δὲ ἀπέραν-
τος κατάλογος ὁ ἀριθμῶν ἕως τώρα τὴν ἀγο-
ραφοβίαν, νοσοφοβίαν, κυνοφοβίαν, ὕποφοβίαν,
κλεισσοφοβίαν, νεοφοβίαν, μονοφοβίαν, σιδη-
ροδρομοφοβίαν, ἀστροποροβίαν, ἐρευθοφοβίαν,
μικροφωνοφοβίαν, ἀμαξοφοβίαν, δυσμοροφο-
βίαν, μικροβιοφοβίαν, καὶ... τρισκαίδεκαφοβίαν
(φόβον τοῦ ἀριθμοῦ 13) εὐνόητον εἶναι ὅτι θὰ
ἡδύνατο νὰ ἐπεκταθῇ ἐπ' ἀπειρον. Πολλὰς τῶν
μορφῶν τούτων δι' ἰδίων παρατηρήσεων, ἐρευνᾶ
καὶ περιγράφει ὁ συγγραφεὺς.

Ἀντὶ τῆς τάσεως ὅμως ταύτης καὶ τῆς ἐπι-

μονῆς εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν ἰδιαιτέρων μορ-
φῶν τοῦ παθολογικοῦ φόβου καὶ ἀναλύειν
νέων, εἰς τὴν ὁποίαν ἀφιερῶνται τὸ μέγιστον
μέρος τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Βαρδακουλά, φρονῶ
ὅτι πολυτιμότερα θὰ ἦτο, διὰ τὴν ἐρευναν
καὶ τὴν σπουδὴν τῶν ψυχοπαθολογικῶν τού-
των καταστάσεων, ἡ γενικώτερα σπουδὴ τῆς
ψυχοφυσιολογίας καὶ ψυχοπαθολογίας τοῦ φό-
βου καὶ ἡ νοσογραφικὴ ταξινόμησις τῶν δια-
φόρων αὐτοῦ μορφῶν, κατὰ τρόπον συνθετι-
κώτερον, εἰς τὴν ὁποίαν ὑστερεῖ ἡ ἄλλως πλου-
σία μονογραφία τοῦ κ. Βαρδακουλά. Διότι εἶνε
ἀναντίρρητον ὅτι εἰς τὰς πλείστας τῶν μέχοι
τοῦδε γενομένων σχετικῶν ἐργασιῶν, οὔτε ἡ
ψυχολογικὴ φύσις τοῦ αἰσθήματος τοῦ φόβου
ἐμελετήθη ἐπαρκῶς οὔτε ἡ ἐντεῦθεν ἐρμηνεία
τῶν παθολογικῶν φόβων ἔλαβε τὴν ἀρμόζου-
σαν ἀνάπτυξιν καὶ σαφήνειαν, αἱ δὲ ἀπόπει-
ραι τῶν ταξινομήσεων, αἱ γενόμεναι μέχρι
τούδε, ὡς αἱ τοῦ Freud, Regis, Marrel,
Jannet καὶ ἄλλων, τὰς ὁποίας οὐδόλως φαί-
νεται ἔλαβε ὑπ' ὄψιν ὁ κ. Βαρδακουλᾶς, δὲν
κατώρθωσαν νὰ ἐπιβληθῶσιν εἰς τὴν ἐπιστη-
μονικὴν συνείδησιν οὔτε νὰ ἱκανοποιήσωσι τε-
λείως.

Ὅ,τι ἐλλείπει ἐπομένως ἀπὸ τὴν μελέτην
τοῦ κ. Βαρδακουλά καὶ ὅ,τι θὰ ἐπεθυμοῦμεν
νὰ συναντήσωμεν εἰς μίαν πρωτότυπον εἰδι-
κὴν ἐργασίαν, εἶνε ἡ συστηματικότης εἰς τὸ σύ-
νολον, εἰδικώτερον δὲ ἡ ἀπαραίτητος ψυχοφυ-
σιολογικὴ ἐρευνα τοῦ φαινομένου τοῦ φόβου,
φαινομένου ὃχι τόσον ἀπλοῦ ὅσον θὰ ὑπέ-
θετέ τις, ἀποτελουμένου ἀπὸ τόσον σύνθετον
ἐπιπλοκὴν καταστάσεων τῆς συνειδήσεως, καὶ
ἐντεῦθεν πάλιν ἡ ἰδιαιτέρα σπουδὴ τῆς ψυχο-
παθολογίας τοῦ φόβου, κατὰ τὴν ἐφικτὴν νο-
σογραφικὴν καὶ παθογενετικὴν τάξιν. Ὅ,τι ἐν
συνόψει ἐλλείπει ἀπὸ τὴν ἐργασίαν ταύτην εἶνε
ἡ μέθοδος καὶ ἡ ἔλλειψις τῆς μεθόδου, εἶναι
συνήθως ὡς γνωστὸν ἡ ἐπαυξάνουσα τὸ χάος,
τὸ ὑφιστάμενον ἀτυχῶς εἰς τὴν σφαῖραν τῆς
ψυχοπαθολογίας.

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Βαρδακουλά εἶνε ἄλλως
πλούσιον εἰς κλινικὴν ὕλην ἐκ παρατηρήσεων
ἀτομικῶν καὶ ξένων, μετὰ τῶν ὁποίων συ-
ναντῶμεν καὶ δύο περιπτώσεις τοῦ ἡμετέρου
κ. Βλαβιανοῦ θεραπευθέντος διὰ τοῦ ὑπνωτι-
σμοῦ. Ἰδιαιτέρον κεφάλαιον ἀφιερῶναι ὁ συγ-
γραφεὺς εἰς τὴν ἀνατομικὴν ἐρμηνείαν τοῦ
φαινομένου. Τοῦτο εἶνε ἴσως τὸ ἀσθενέστερον
μέρος τοῦ βιβλίου. Ἡ ἐντόπισις τοῦ φόβου,
φαινομένου ἀποτελουμένου κατὰ τὴν γνώμην

ὅλων τῶν φυσιοψυχολόγων ἐκ περιπλόκου συν-
θέσεως καταστάσεων τῆς συνειδήσεως, εἰς τὸν
προμήκη μυελόν, φαίνεται λίαν παρακινδυνευ-
μένη, οὐδὲ δύναται νὰ ληφθῶσιν ὡς σοβαρὸν
ἐπιχείρημα φαινόμενά τινα ἐκ διαχύσεως παρα-
κολουθοῦντα τὸν φόβον, γνωστοῦ ὄντος ὅτι
ὅλα τὰ ἱσχυρὰ αἰσθήματα κατὰ τὸν νόμον τῆς
διαχύσεως, τὸν μελετηθέντα ὑπὸ τοῦ Bain καὶ
Spencer ἀκολουθοῦνται ὑπὸ ἀναλόγων φαι-
νομένων. Ἄλλως τε ὁ συγγραφεὺς ἔδει νὰ ἔχη
ὑπ' ὄψιν ὅτι, ἐν τῇ παρουσίᾳ καταστάσει τῶν
γνώσεών μας, ἡ ἀνατομικὴ ἐρμηνεία τῶν ψυ-
χολογικῶν φαινομένων, εἶνε ἐπιχειρήσις πολὺ
ἐπισημῆς, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἡγάγασκε ἓνα
τῶν μεγαλειτέρων συγχρόνων ψυχιάτρων νὰ
εἴπῃ, ὅτι ἐὰν ὠφείλαμεν νὰ σκεπτόμεθα ἀνα-
τομικῶς, προκειμένου περὶ ψυχιατρικῆς, καλλί-
τερον θὰ ἦτο νὰ μὴν ἐσκεπτόμεθα καθόλου.

Μεθ' ὅλα ταῦτα τὸ βιβλίον τοῦ κ. Βαρδα-
κουλά ἀποτελεῖ συναγωγὴν κλινικοῦ ὕλικου
ἀξίαν προσοχῆς, ἡ δὲ ἱστορικὴ προεισήγησις,
μεθ' ὅλην τὴν ἀτέλειάν της, αἱ περὶ παθογε-
νείας καὶ αἰτιολογίας τῆς νόσου σύντομοι πα-
ρατηρήσεις καὶ τὸ ἐπιτασσόμενον θεραπευτικὸν
μέρος, δὲν στεροῦνται ἐνδιαφέροντος. Ὁ κ.
Βαρδακουλᾶς μᾶς δίδει ὅ,τι καλλίτερον ἡδυνήθη
νὰ μᾶς δώσῃ ὡς ἱατρὸς καὶ ὡς παθός.

Δρ. Π. Ἀπ.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ὁ Τολστόι ἐρωτηθεὶς ὑπὸ συντάκτου τῆς ἐφημερί-
δος Ρους· τί φρονεῖ περὶ τοῦ πρὸ ὀλίγου ἀπο-
θανόντος ῥώσσοι συγγραφέως Τσέχοφ εἶπε: Ὁ Τσέ-
χοφ εἶνε καλλιέχνης ἀμίμητος, τὸν ὅποιον ἡμπο-
ροῦν νὰ ἐννοήσωσι ὁ μόνον οἱ Ῥώσοι ἀλλὰ καὶ
ἄνθρωπος. Εἶνε ἓνας ἀπὸ τοὺς σπανίους συγγραφείς
ποῦ εἶνε δυνατόν νὰ διαβασθῶν περισσότερον ἀπὸ
μίας φορὰν. Τὸ ὅρος του καθ' ὁλοκληρίαν νέον καὶ
πρωτότυπον. Ὁ θάνατος τοῦ Τσέχοφ εἶνε μεγίστη
ἀπώλεια δι' ἡμᾶς. Ἐκτὸς τοῦ μοναδικοῦ καλλιτέχ-
νου ἔχασαμεν ἓνα εὐλακρὴν, τίμιον καὶ χαριτωμένον ἄν-
θρωπον.

Ἡ ἰδία ἐφημερίς δημοσιεύει τὰς γνώμας διαφόρων
ξένων πρεσβετῶν ἐν Πετρούπολει περὶ τοῦ Τσέ-
χοφ κατὰ πόσον δηλαδὴ εἶνε γνωστὸς ὁ ῥώσσοι συγ-
γραφεὺς ἐκτὸς τῆς Ῥωσσίας. Ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλ-
λάδος κ. Ἀργυρόπουλος ἐρωτηθεὶς ἀπήντησε: «Δὲν
γνωρίζω σχεδὸν καθόλου ῥωσικά καὶ διὰ τοῦτο δὲν
ἐδιάβασα τὰ ἔργα τοῦ Τσέχοφ εἰς τὸ πρωτότυπον. Δὲν
ὑπάρχουν καθόλου ἑλληνικαὶ μεταφράσεις τῶν ἔργων
του· μόνον εἰς τὰς ἐφημερίδας καὶ τὰ περιοδικὰ ἀπαν-
τᾶται κάποτε τὸ ὄνομα του. ἔχουν δημοσιευθῇ ἀπο-
σπάσματα τῶν ἔργων του ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ διὰ
νὰ εἴπῃ κανεὶς ὅτι ὁ ῥώσσοι συγγραφεὺς εἶνε γνωστὸς

* Εἰς συμπλήρωσιν τῆς κριτικῆς τοῦ φύλλου μας,
εἰς τὴν ὁποίαν μέχρι τοῦδε οἱ εἰδικοί συντάχται μᾶς
προσεπάθησαν νὰ διαφωτίσωσι πάντοτε μετ' ἀμερολη-
ψίας καὶ ψυχρότητα τὸ κοινὸν τῶν Παναθηναίων·
ἐπὶ τῆς φιλολογικῆς καὶ τῆς καλλιτεχνικῆς παραγωγῆς
τοῦ τόπου ἐγκαινίζομεν ἀπὸ τὸ τεῦχος αὐτὸ ὑπὸ τὸν
τίτλον: «Ἐπιστημονικὴ Ζωή», κριτικὴν τῶν ἐπιστημο-
νικῶν βιβλίων, δι' εἰδικῆς καὶ πεφωτισμένης συνεργα-
σίας. Ἀτυχῶς ἐπιστημονικὴ κριτικὴ εἶνε ἀκόμη ἀνύ-
παρκτος εἰς τὸν τόπον μας. Μεταξὺ τῶν τυπικῶν
ἐγκωμιαστικῶν ἀρθρῶν καὶ τῶν προσωπικῶν ἀντεγκλί-
σεων μερικῶν ἐπιστημόνων, διὰ τὰ ἔργα τῆς σκέ-
ψεως, τῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς ἐρευνῆς, δὲν ὑπάρ-
χει μία κριτικὴ ἐκ περιωπῆς ἐφορῶσα καὶ διαφωτί-
ζουσα. Τὴν ἔλλειψιν αὐτὴν θὰ προσπαθήσωμεν νάνα-
πληρώσωμεν κατὰ τὸ ἐνὸν τὰ «Παναθηναία», φιλοδο-
ξοῦντα νάντικατοπερῶσιν εἰς τὰς σελίδας τῶν ὅλων
τὴν πνευματικὴν κίνησιν τοῦ τόπου. Σ. Τ. Δ.

εις τὸ ἀναγινώσκον κοινόν μας. Ὁ Τσέχοφ εἶνε γνωστός μόνον εἰς τοὺς συγγραφεῖς καὶ δημοσιογράφους, εἰς ἐκείνους ποὺ παρακολουθοῦν τὴν σύγχρονον φιλολογίαν ἀλλ' οἱ πλείστοι τὸν ἀγνοοῦν.

Εἰς τὴν ἰδίαν ἐφημερίδα ἐν τούτοις ἕνας συμπατριώτης μας ἀνέλαβε νὰ εἰπῇ τὰ πράγματα ἀκριβέστερον, ἀναφέρων εἰκοσι περίπου ἔργα τοῦ Τσέχοφ μεταφρασθέντα ἑλληνιστὶ ἐντὸς τῶν τελευταίων πέντε ἐτῶν. Κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν, τὴν ἰδίαν ἀπάντησιν, μετὰ τὰς ἰδίας σχεδὸν φράσεις, ἔδωκε καὶ ὁ κινέζος πρεσβευτής.

ΘΕΑΤΡΟΝ

Η «Νέα Σκηνὴ» ἐτοιμάζει νέον ἑλληνικὸν ἔργον, τὴν *Κατοχὴν* τοῦ κ. Γ. Βώκου. Μία ἱστορικὴ σκηνογραφία, ὅπως τὴν ὀνομάζει ὁ συγγραφεὺς, πολὺ ἐνδιαφέρουσα. Πρωταγωνιστοῦντα πρόσωπα ὁ Ὁθων καὶ ἡ Ἀμαλία. Ἐπὶ τῆς σκηνῆς κυριεύουν οἱ ἄνδρες τῆς ἐποχῆς ὁ ναύαρχος Ἀντώνιος Κριεζῆς πρωθυπουργός, ὁ Σκαρλάτος Σούτσος, ὁ Πήλλικας, ὁ Προβελέγγιος κλπ., ὁ στρατιωτικὸς οἶκος τοῦ Βασιλέως μετὰ τὸν Γαρυδιώτην Γρίβαν, τὸν Χατζηπέτρον, αἱ κυραὶ τῆς τιμῆς τῆς Ἀμαλίας Φωτεινὴ Μαυρομυχάλη καὶ ἄλλαι.

Ἡ υπόθεσις ἀρχίζει κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ρωσσο-τουρκικοῦ πολέμου τὸ 1854 καὶ λήγει τὴν ἡμέραν τῆς κατοχῆς τοῦ Πειραιῶς ὑπὸ τῶν Ἀγγλο-Γάλλων. Ἡ ὑπέροχος ψυχὴ τῶν βασιλέων καθ' ὅλην τὴν ἐξέλιξιν τῶν γεγονότων ζωγραφίζεται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως καὶ ἀπαιεῖ ὅλον τὸ ἔργον ἀγνὸν πατριωτισμὸν.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

ΜΕΤ' ὀλίγας ἡμέρας τίθεται εἰς κυκλοφορίαν τὸ νέον ἔργον τοῦ κ. Γ. Σβορώνου «Τὰ νομίσματα τοῦ κράτους τῶν Πτολεμαίων» ἐκδιδόμενον ὑπὸ τῆς Βιβλιοθήκης Μαρασλῆ. Ἡ ἐκδοσις αὕτη ἀποτελεῖ μεγάλην ἐπιτυχίαν τῆς ἐν λόγῳ Βιβλιοθήκης. Ὁ κ. Σβορώνος, ὁ ἀκαταπόνητος ἐργάτης τῆς ἑλληνικῆς ἐπιστήμης, ὁ τιμὴν τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα, εἰργάσθη ἐπὶ ἑτὶ ὀλόκληρα εἰς τὴν συγγραφὴν τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ἀφοῦ πρῶτον ἐπισκέφθη καὶ ἐμελέτησε πλείστας δημοσίας καὶ ἰδιωτικὰς συλλογὰς εἰς τὴν Εὐρώπῃν, τῶν ὁποίων λεπτομερὴ κατάλογον δίδει εἰς τὸν πρόλογον τοῦ ὀγκώδους καὶ πολυτελοῦς βιβλίου του. Τὸ ὄνομα μόνον τοῦ κ. Σβορώνου εἶναι τίτλος ἐπαρκῆς περὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἔργου αὐτοῦ. Ἡ νομισματολογία ἀποκτᾷ οὕτω σπάνιον καὶ μοναδικὸν σύγγραμμα, ἡ ἐργασία τοῦ ὁποίου βασίζεται ἐπὶ νέου ὅλως συστήματος, σύγγραμμά τοῦ ὁποίου θὰ χύσῃ φῶς εἰς τὴν σκοτεινὴν αὐτὴν σελίδα τῆς νομισματολογίας. Ἰδοὺ τί λέγει μετὰ τὴν ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατον Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου σχηματισθέντων ἑλληνικῶν κρατῶν τῶν Διαδόχων, μέγιστον, κραταιότατον καὶ πλουσιώτατον ἐγένετο, ὡς γνωστόν, τὸ τῶν Λαγιδῶν Πτολεμαίων, οὗ κέντρον ἡ ὀλβία Ἰγυπτος. Ὁ ἀμύθητος πλοῦτος τῶν Πτολεμαίων, οὗ δειγμα καταπληκτικὸν ἔχει νὰ παρασχη ἡμῖν καὶ μόνῃ ἡ παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ περιγραφὴ ἡ περιφάνεια πομπῆς Πτολεμαίου τοῦ Β', πομπῆς ἧς ὁμοίαν κατὰ τὸν πλοῦτον οὐδέποτε ἴσως ἄλλοτε εἶδεν ἡ οἰκουμένη, κατοπτρίζεται καὶ ἐν τῇ νομισματικῇ. Ἀληθῶς οὐδεμία ἄλλη χώρα ἡ δύνασται τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἀφῆκεν ἡμῖν τοσαῦτα τὸ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος χρυσᾶ, ἀργυρᾶ, καὶ χαλκᾶ νομίσματα, ὧν πλήρεις εἰσιν αἱ δημόσιαι καὶ ἰδιωτικαὶ συλλογαί, πληθεῖς οἱ οἰκοὶ τῶν ἐμπόρων τῶν ἀρχαιοτήτων, εἰς οὓς διαρκῶς συρρέουσιν ἐκ καταπληκτικῶν τῶν ἀριθμῶν καὶ τῶν πλοῦτον εὐρημάτων.

Δυστυχῶς ἡ ἐπιστημονικὴ σπουδαιότης τοῦ νομισματικοῦ τούτου θησαυροῦ οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον ἐγένετο ἀνάλογος πρὸς τὸ μέγεθος αὐτοῦ, παραμένει δὲ μέχρι τοῦ νῦν ὑποδεστέρα οἰασθῆναι ἅλλης σειρᾶς ἀρχαίων νομισμάτων. Ἀληθῶς ἐνῷ πᾶν ἀρχαίον νόμισμα εἶναι πηγὴ πολὺτιμος καὶ ἀψευδὴς πλήθους σπουδαίων ἀρχαιολογικῶν εἰδήσεων, ἀ τῶν Πτολεμαίων νομίσματα ἐλάχιστον δύνανται νὰ παράσχωσιν ἡμῖν ἐπιστημονικὸν φῶς ἐνεκα πολλῶν λόγων ἰδιαίτερός χαρακτῆριζόντων τὴν σειρὰν ταύτην.

Κυριώτατος τῶν λόγων τούτων εἶναι ἡ εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἐπικρατήσασα συνήθεια τῶν Λαγιδῶν τοῦ νὰ μὴ ἀλλάσσωσι τοὺς τύπους καὶ τὰς ἐπιγραφὰς τῶν νομισμάτων αὐτῶν, ἀλλὰ νὰ διατηρῶσιν αὐτοὺς στερεοτύπως ἀφ' ὅτου τὸ πρῶτον εἰσῆχθησαν μέχρι τοῦ τέλους τῆς ἐπὶ τρεῖς ὅλους αἰῶνας διαρκείας δυναστείας αὐτῶν. Οὕτω π. χ. πάντα σχεδὸν ἀνεξαιρέτως τὰ ἀργυρὰ τετράδραγματῶν Πτολεμαίων φέρουσι τοὺς ὑπὸ Πτολεμαίου Α', Σωτήρος, εἰσαχθέντας τύπους, ἥτοι ἐφ' ἑνὸς μὲν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ πρὸς δεξιὰ, ἐφ' ἑτέρου δὲ ἀετὸν μετὰ κλειστῶν πτερύγων ἱστάμενον ἐπὶ κεραυνῷ πρὸς ἀριστερὰ καὶ ἔχοντα πέριξ τὴν ἐπιγραφὴν ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ἢ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ. Ὁμοίως τὰ περίφημα Ἀρσινόεια χρυσὰ ὀκτάδραγμα φέρουσι μέχρι τέλους τῆς δυναστείας τοὺς τὸ πρῶτον ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Β', Φιλαδέλφου. ἅμα τῷ θανάτῳ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ ἀδελφῆς Ἀρσινόης Β' Φιλαδέλφου, εἰσαχθέντας τύπους αὐτῆς, ἥτοι ἐφ' ἑνὸς τὴν μετὰ τῆς καλύπτρας προτομὴν αὐτῆς πρὸς δεξιὰ καὶ ἐφ' ἑτέρου τὸ δικεραὶ καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ΑΡΣΙΝΟΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ. Τὸ αὐτὸ δυνάμει νὰ εἰπωμεν καὶ περὶ πάντων σχεδὸν τῶν λοιπῶν χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν νομισμάτων τῶν ἐκαστοτε νῶν τύπων, κατὰ μείζονα δὲ λόγον καὶ περὶ τῶν αὐτόχρημα καταπληκτικῶν πλήθους χαλκῶν νομισμάτων τῶν σχεδὸν ἀνεξαιρέτως φερόντων πάντοτε τὴν ἐπιγραφὴν ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

Οὕτως ὁ μὲν ἀριθμὸς τῶν τύπων καὶ ἐπιγραφῶν τῶν ἐπὶ τρεῖς αἰῶνας κοπέντων Πτολεμαϊκῶν νομισμάτων εἶναι μηδαμινός, ὁ δὲ ἐπὶ τῇ βάσει μόνον αὐτῶν ἐπιχειρῶν νὰ κατατάξῃ αὐτὰ ὑφίσταται φοβερὰς πλάνας.

Ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα, ἅτινα παρέχουσιν ἡμῖν τὰ νομίσματα ταῦτα, ἐλάχιστα βοηθοῦσι πρὸς ἀναγνώρισιν τοῦ χρόνου τῆς κοπῆς ἐνὸς ἐκαστοῦ. Ἡ μὲν τεχνολογία αὐτῶν εἶναι πάντῃ δυσδιάκριτος καὶ δυσεξέλεγκτος, ὡς ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀδήλων τόπων, ἐν οἷς ἐκόπησαν καθ' ἅπαν τὸ εὐρύτατον καὶ ἐπὶ τριῶν ἡπείρων, Ἀφρικῆς, Ἀσίας καὶ Εὐρώπης, ἐκτεινόμενον κράτος τῶν Λαγιδῶν, καὶ ὡς ἐκ τῆς συνηθείας τῆς πολλάκις ἐπὶ μακρὰ ἔτη χρησιμοποίησεως τῆς αὐτῆς σφραγίδος πρὸς κοπὴν τῶν στερεοτύπων τύπων, ἰδίως τῶν τῆς κυρίας ὄψεως τοῦ νομίσματος. Αὕτη δὲ ἡ μετρολογία τῶν Πτολεμαϊκῶν νομισμάτων, μάλιστα δὲ τῶν χαλκῶν, ὑπὸ πολλοῦ σκότους περιβαλλομένη, ἐλάχιστα βοηθεῖ πρὸς διάκρισιν τῶν διαδοχικῶν ἐκδόσεων. Τέλος τὰ εὐρήματα, σπανιώτατα ὑπὸ τῶν ἐπαίωντων ἐπιστημονικῶς μελετηθέντα, οὐδεμίαν σχεδὸν ἔδωκαν ἡμῖν μέχρι τοῦδε τῶν πολυτίμων ἐκείνων πληροφοριῶν, ἃς ἡδύναντο ἀσφαλῶς νὰ παράσχωσιν, ἀν συστηματικῶς ἐμελετώτο.

Τούτων πάντων ἐνεκεν ἀφ' ὅτου ἤρξαντο αἱ νομισματικαὶ μελέται μέχρι τοῦ νῦν, ἡ νομισματικὴ τῶν Πτολεμαίων ἐθεωρήθη, καὶ θεωρεῖται δικαίως ὡς τὸ μέγιστον καὶ σκοτεινότερον τῶν νομισματικῶν προβλημάτων οὗ τὴν λύσιν μάτην ἐπεχειρήσε σπουδαῖος ἀριθμὸς σοφῶν τολμηρῶν καὶ εὐφυῶν νομισματογνομόνων, ἐν ᾧ οἱ λοιποὶ αὐτῶν μετὰ ματαίας τινὰς ἀπειράς κατατάξεως ἤρχοντο καὶ ἀρκοῦνται μέχρι τοῦ νῦν ὁμολογοῦντες ὅτι τὸ πρόβλημα τοῦτο εἶναι ἀνεπίδεκτον πάσης ὀριστικῆς λύσεως.

Οἱ ἀρχαιότεροι τῶν νομισματολόγων μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 17ου αἰῶνος ἤρχοντο περιγράφοντες ἀπλῶς τὰ νομίσματα ταῦτα, κατὰ φαντασίαν δὲ καὶ ὅλως αὐθαίρετως κατατάσσοντες αὐτὰ εἰς ἕνα οἰονδήποτε τῶν Πτολεμαίων, εἰς τὸτόπον ὥστε ἐν καὶ τὸ αὐτὸ νόμισμα ἀπεδόθη παρὰ διαφόρων, ἐνίοτε δὲ καὶ παρὰ τῶν αὐτῶν προσώπων, εἰς δεκάδα διαφόρων Πτολεμαίων!

Ὀλίγον λοιπὸν μόνον φῶς ἐπεχύθη τοσαύτη δὲ ἀβεβαιότης ἐπικρατεῖ καὶ νῦν ἐπὶ τῶν κυριωτέρων, ὥστε οἱ ἐπιφανέστεροι τῶν νομισματολόγων ὁμολογῶσιν ὅτι ἡ σειρὰ αὕτη εἶναι ἡ δυσκολωτάτη πρὸς κατάταξιν σειρὰ τῆς ἑλληνικῆς νομισματολογίας καὶ ὅτι καθὲς πρὸς τοῦτο ἐργασία εἶναι ματαία.

Τὸ ὄρθον τῆς κρίσεως ταύτης ἡδυνήθη κατὰ τοὺς τελευταίους τοὺς χρόνους ἴσως παντὸς ἄλλου συναδέλφου περισσότερον. Διότι ἐν πρώτοις, πρὸ τινων ἐτῶν, ἔλαχέ μοι τὸ εὐχάριστον ἄλλα δυσχερὲς καθήκον νὰ εἰσαγάγω καὶ κατατάξω ἐν τῷ Ἑθνικῷ νομισματικῷ Μουσείῳ τῶν Ἀθηνῶν, ὅπερ διεύθυνω, τὴν περίφημον συλλογὴν, ἣν ἐδωρήσατο τῷ Ἑλληνικῷ Κράτει ὁ ἀοιδίμος Ἰωάννης Δημητρίου, ὁ ἐκ Λήμνου, ἥτις εἶναι ἡ πλουσιωτάτη πασῶν τῶν ὑπαρχουσῶν συλλογῶν Πτολεμαϊκῶν νομισμάτων. Κατόπιν παρεκλήθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ι. Δημητρίου καὶ τοῦ κ. F. Feuardent ἵνα παραβάω πρὸς τὰ νομίσματα ταῦτα τὸ χειρόγραφον τῆς δευτέρας ἐκδόσεως τοῦ καταλόγου τῆς συλλογῆς ταύτης, ὅπερ συνέγραψε πρὸς ἐκδοσιν ὁ κ. Feuardent, εἰς τὰς μακρὰς καὶ ἐπιμόνους προσπάθειας καὶ μελέτας τοῦ ὁποίου ἀκριβῶς ὀφείλετο ἡδη ὅτι τινὲς τῶν σειρῶν τῶν Λαγιδῶν ἐξήχθησαν ἐκ τοῦ τελείου χάους, εἰς ὃ εὐρίσκοντο μέχρι τοῦ 1869. Ἡ νέα κατάταξις τῆς παρμενίστης ταύτης σειρᾶς, εἰς ἣν ἐδέχθη νὰ προβῶ ἐν τῷ Ἑθνικῷ Νομισματικῷ Μουσείῳ, παρεμβάλλων ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Ι. Δημητρίου πάντα τὰ πολυάριθμα Πτολεμαϊκὰ νομίσματα, ἅτινα κατεῖχεν ἡδη πρότερον τὸ Ἑθνικὸν ἡμῶν Μουσεῖον, καὶ Ἀρχαιολογικῇ Ἐταιρείᾳ καὶ τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν, πρὸς δὲ λεπτομερὲς μελέτη τῶν κατατάξεων καὶ περιγραφῶν τῶν κ. κ. Feuardent, Poole, Six, κλπ., καὶ ἣν ἡναγκάσθη νὰ προβῶ, κατέδειξάν μοι τὸ χάος καὶ τὸ ἀποκλειστικὸς σκοτεινὸν τοῦ ζητήματος τούτου. Ἐπὶ μακρὰ ἔτη μοι ἦτο ἐντελὴς ἀδύνατον νὰ ἐξέλθω τοῦ λαβυρίνθου τούτου, τὸ μόνον δὲ ὅπερ ἐκέρδαινον ἐκ τῶν ἀγρῶν προσπάθειών μου καὶ τῆς συγχρόνου μελέτης τῶν πρὸς τὰ νομίσματα ὑπαρχουσῶν λοιπῶν ἀρχαίων τῶν περὶ τῶν Πτολεμαίων, ἦτο τὸ νὰ ἀνακαλύπτω καθ' ἑκάστην νέας δυσκολίας καὶ κωλύματα, καὶ ἐκεῖ ἀκριβῶς ἐνθα, ἐνίοτε, οἱ νομισματολόγοι ἐνόμιζον ὅτι εὗρον ἡδη τὴν ὀριστικὴν λύσιν προβλήματός τινος τῆς νομισματικῆς τῶν Πτολεμαίων. Ἐν τούτοις δὲν ἀπέβαλον τὴν ἐλπίδα τοῦ ν' ἀνακαλύψω τὴν κλειδὸν τῆς νομισματικῆς ταύτης τῶν Πτολεμαίων, σκεπτόμενος ὅτι ἀδύνατον ἢ κλεῖς αὕτη νὰ μὴ ὑπῆρχε θὰ ἦτο ἀληθῶς παράδοξον—ἐσκεπτόμην—βασιλεῖς τηλικαύτης διοικητικῆς καὶ οἰκονομικῆς δεξιότητος, οἱ οὗτοι ὑπῆρχαν οἱ πρῶτοι τῶν Πτολεμαίων νὰ ἔκοψαν τὰ νομίσματα αὐτῶν ἀνε συστήματός τινος ἐπιτρέποντος εἰς τοὺς οἰκονομικοὺς ὑπαλλήλους αὐτῶν, εἰς τοὺς τραπεζίτας, εἰς τοὺς ἐμπόρους καὶ εἰς πάντα ἐν γένει πολίτην, νὰ ἀναγνωρίζωσιν εὐκόλως τὴν ἀκριβὴ χρονολογίαν τῆς ἐκδόσεως ἐκαστοῦ νομίσματος, τὴν σειρὰν εἰς ἣν τοῦτο ἀνήκε, τὴν ἀξίαν ἣν παρίστα κτλ.

Εἶχον δὲ δίκαιον ἐπὶ ἑτὶ ἐπιμένον εἰς τὴν πεποίθησιν ταύτην. Εὐτυχῶς ἦλθε τέλος ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν κατενόησα εἰς τί συνίστατο τὸ σύστημα, ἐφ' οὗ ἐρείδεται ἡ νομισματοκοπία αὕτη τῶν Πτολεμαίων. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἡ πρώτη μουφροντὶς ὑπῆρξε νὰ προβῶ εἰς τὴν ἐκ νέου κατάταξιν, κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο, συμπάσης τῆς πλουσιωτάτης Πτολεμαϊκῆς σειρᾶς τοῦ

Μουσείου τῶν Ἀθηνῶν. Ὅτε δὲ ἐπεράτωσα τὴν ἐργασίαν ταύτην, κατενόησα ὅτι, ἀντὶ τῆς ἀδυνάτου πλέον καταστάσεως ἀπλῆς ἐξελέγξεως τῆς ἀκριβείας τῶν περιγραφῶν τοῦ χειρογράφου τοῦ κ. Feuardent, ἐπεβάλλετο μοι ἕτερον πολλῶ μείζον, ἐπιπυνώτερον καθήκον, χάριν τῆς ἐπιστήμης, πρὶν ἢ προβῶ εἰς τὴν δημοσίευσιν τοῦ νέου συστήματός μου, ὅπερ νομίζω ὅτι τὴν δυσκολωτάτην πασῶν τῶν νομισματικῶν σειρῶν τοῦ ἀρχαίου κόσμου θὰ καταστήσῃ τοῦλάχιστον ἐν τοῖς πλείστοις, τὴν εὐκολωτάτην ἴσως καὶ πασῶν ἀσφαλέστερον κατατεταγμένην. Τὸ καθήκον δὲ τοῦτο ἦτο νὰ ἐξετάσω μὴ τυχὸν ἐν πάσαις ταῖς λοιπαῖς νομισματικαῖς συλλογαῖς τῆς Εὐρώπης εὐρίσκοντο νομίσματα ἀγνωστά μοι, εἴτε ἀντιτιθέμενα εἰς τὰς λεπτομερείας τοῦ νέου συστήματός μου, εἴτε μᾶλλον δυνάμενα νὰ πληρώσωσι τὴν κενὰ αὐτοῦ. Ἐν μᾶ ἔλξει, κατενόησα ὅτι ἀντὶ ἀπλοῦ καταλόγου τῶν ἐν τῷ Μουσείῳ τῶν Ἀθηνῶν νομισμάτων ἐπεβάλλετο μοι ἡ συγγραφὴ καὶ δημοσίευσιν ἐνός *Corpus* τῆς νομισματικῆς τῶν Λαγιδῶν.

ΔΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΜΑΣ γράφει φίλος μας ἀπὸ τὴν Νεμέαν: Ἐπάνω εἰς τὸ βουνὸν Πολυφύγγι ὑπάρχει τὸ μοναστήρι τῆς Παναγίας Πολυφύγγου. Τὸ ὄνομα ἔτσι ἀναγράφεται εἰς τὴν σφραγίδα τῆς μονῆς: «Μοναστήρι Παναγίας Πολυφύγγου τοῦ βράχου 1633». Ἡ παράδοσις λέγει ὅτι ἡ ἐν λόγῳ μονὴ ἐκτίσθη μετὰ τὴν ἄλυσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως 1453-1500. Εἰς τὸ μοναστήρι ὑπάρχει καὶ εἰκὼν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου θαυμασίας τέχνης ἔργον, κατὰ τὸν κ. Λαμπάκη, 400 τοῦλάχιστον ἐτῶν. Ἡ κυρία εἰκὼν τῆς Παναγίας εἰς τὸ μοναστήρι αὐτὸ λέγεται ὅτι ἐστάλη ἐξ Ἀθηνῶν. Ἡ δὲ οἰκονομία ἡ ὁποία τὴν ἐδώρησε ἤρχετο κατ' ἔτος τὴν 15 Αὐγούστου πρὸς ἑορτασμόν της. Μερικοὶ ἀποδίδουν εἰς τὴν εἰκὼνα θαυματοργὸν δύναμιν καὶ λέγουσιν ὅτι ἦλθε ἀπὸ τὰς Ἀθῆνας μόνῃ της καὶ ἀόρατος ἀνευρέθη δὲ ἐπάνω εἰς τὸν βράχον τοῦ Πολυφύγγου ἐπὶ τοῦ ὁποίου καὶ ἐκτίσθη ἡ φερώνυμος μονή.

ΔΙΑΦΟΡΑ

ΣΠΑΝΙΑΣ φησὶ ὁ φιλόσοφος εἰκόνα δίδει εἰς ἕνα ἄρθρον τοῦ τελευταῖος τὸ «Νέον Ἀστὺ» ἀπὸ τὴν πολιορκίαν τοῦ Πόρτ. Ἀρμούρ, κατὰ τὴν πολυέχρονον τριήμερον μάχην. «Μίαν θέσιν δυσάλωτον δις καὶ τρίς ἐκυριεύσαν, ἔχασαν, καὶ πάλιν ἐπανακυριεύσαν οἱ Ἰάπωνες. Ἡ τελευταία αὕτη ἐφοδος, μετὰ τὴν λόγην ἐφ' ὅπλου, ἄγων ἐκ τοῦ συστάδην, μονομαχία ἡρωϊσμοῦ καὶ λύσεως, προσεῖλκυσε τὴν προσοχὴν ὅλων τῶν μαχομένων. Σχεδὸν ἀνεστάλη εἰς τὰ ἄλλα σημεῖα ὁ ἄγων καὶ παρηκολούθουν μετ' ἀγωνίας ὅλοι τὴν πάλιν ἐκείνην τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς ὁρμῆς. Ἐν συνταγμα ἰαπωνικῶν, σαρονόμενον κυριολεκτικῶς ἀπὸ τὰς ρωσικὰς ὀβίδας ἐπροχώρει ἐν τούτοις ἀκράτητον. Ἐκ 500 ἢ 600 ἀνδρῶν, μετ' ἀγῶνα ἀπεριγραπτον, ἔπασαν οἱ πλείστοι. 200 μολὶς ἐφθασαν ἐπὶ τοῦ λόφου καὶ ἡ ἰαπωνικὴ σημαία ἐκνέμασεν ἐπ' αὐτοῦ αἱματόβρεκτος, νικηφόρος.

«Γοτε συνέβη κατὰ ἔξοχον καὶ σπάνιον. Αὐτοὶ οἱ Ρῶσοι, βλέποντες τὸ γενναίον συντάγμα, τὸ ἀποδεκτικὸν καὶ νικητικὸν, δὲν ἠμύνησαν νὰ συγκρατηθῶν. Ἐξενετίκτου, ὥσει ἐξαίρουντες ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ ἀγῶνος, ὑπομένοντες ἀπὸ δικαιομένων εἰς δικαστὰς καὶ διατητὰς, ἤρχισαν παταγῶδες χειροκροτοῦντες καὶ ἀνευφημοῦντες».

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Περιοδικά:

Η «*Εστία*» του Ιουλίου εξαίρουσα τὰς εὐεργετικές ιδιότητας τῆς ἀτμοσφαίρας ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος γράφει ὅτι ἀπὸ τινος δημιουργεῖται ῥεῦμα ἀερολουσίας, φωτολουσίας καὶ ἡλιολουσίας. Ἡ καθημερινὴ ἐκθεσις τοῦ σώματος γυμνοῦ εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἀέρος, τοῦ φωτός καὶ τοῦ ἡλίου ἀποτελεῖ ἀπαραίτητον ὄρον ὑγείας. Ὑπὸ ἐποψιν θεραπευτικὴν ὁ Πρίστις εἶπε: ἡ ἰσὺς κατορθοῦται διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν δεινότητων τῆς ἀφαιρέσεως εἰς τὴν ζωτικὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ ἀέρος, τοῦ ἡλίου, τοῦ φωτός, τῆς κινήσεως, καὶ τῶν ὁποίων ὡς τοσούτης. Μὲ ἄλλας λέξεις ἡ ἐπεξεργασία αὐτὴ προκαλεῖ θερμανσιν τοῦ ὁργανισμοῦ καθιστῶσαν τὸ ἱαματικὸν ἔργον τῆς φύσεως ἀπρόσκοπτον καὶ ἀναπόδραστον. Τὸ φῶς δρᾷ ἐπὶ τῶν νεύρων διὰ τῆς ἐπιδερμίδος. Εντεῦθεν ἡ ἀνακάλυψις ὅτι ἡ περιοδικὴ καὶ ἐπὶ μικρὸν ἐκθεσις ὁλοκλήρου τοῦ σώματος γυμνοῦ εἰς τὸν ἀέρα καὶ τὸ φῶς ἢ τὸς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, ἔχει ἀλάνθαστον θεραπευτικὴν ἀξίαν. Σκοπὸς τῆς ἀερολουσίας εἶναι νὰ κανονίσῃ τὸ ἔργον τῆς ἐπιδερμίδος. Συνέπεια δὲ ἡ στερέωσις τῶν λειτουργιῶν τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Πόρισμα ἐπομένως πρακτικὸν διὰ τὴν ζωὴν εἶναι: διαμονὴ εἰς τὸ ὑπαίθριον, βαθεῖα εἰσπνοαί, περίπατος μὲ ἀσκεπὴ κεφαλὴν καὶ πόδια γυμνά, ἐσώρροχα πορῶδη, παράθυρα ἀνοικτά, ἰδίως τοῦ κοιτῶνος, κατάργησις τῶν παραπετασμάτων.

Ἐφημερίδες:

Εἰς τὸ «*Νέον Ἀστὺ*» τῆς 31 Ἰουλίου καὶ 1 καὶ 2 Αὐγούστου ἐδημοσιεύθη μετάφρασις ἄρθρου τοῦ Μωρεᾶς ἀπὸ τὸν παρισίνων *Χρόνον* περὶ τῆς θεατρικῆς κινήσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ συγγραφεὺς ὁμιλῶν περὶ τῆς τελευταίας χειμερινῆς περιόδου τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου, τῆς τῶσον ταραχώδους ἐνεκα τῆς παραστάσεως τῆς «*Ὀρεστίας*» καταλήγει ἀναγκαίως εἰς τὸ γλωσσικὸν ζήτημα.

Τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, λέγει, κυριαρχεῖ ὅλων τῶν ἄλλων φιλολογικῶν ζητημάτων ἐν Ἑλλάδι. Καὶ τὸ ζήτημα εἶναι σπουδαιότατον διὰ τὴν Ἑλλάδα ἢ δι' ἄλλα Κράτη. Ἡ γλῶσσα ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν κινδύνων τῆς μακραίωνος δουλείας. Διὰ τῆς γλώσσης θὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἐθνικὴν τῆς ὑπαρξιν. Διὰ τῆς γλώσσης δύναται νὰ ἐπιτίξῃ εἰς πλήρη ἀναγέννησιν. Οὕτως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἀναμιγνύονται ἐκεῖ κάτω εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο. Οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων, βεβαίως πρῶτοι. οἱ ἀμαθεῖς, ὁ λαὸς, ἡ αὐλή, αἱ ὠραῖαι κυρίαί τῆς κοινωνίας. Φιλονεικούν μετὰ πάντους μετὰ πείσματος. Καὶ ἀκούετε συζητήσεις παντοῦ περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος, εἰς τὴν οἰκίαν, εἰς τὰ δημόσια κέντρα, εἰς χορὸν, εἰς ξαχαροπλαστεία, εἰς τοὺς κήπους τοῦ Κηφισοῦ, εἰς τὸ Φάληρον, παντοῦ, παντοῦ.

Μόλις εἰκόσιν ἔτη περίπου εἶναι ἀφ' ἧς ἤρχισαν νὰ γίνωνται συζητήσεις καὶ φιλονεικίαι ζωηραὶ περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος, φθάσαι ἤδη εἰς τὰς παρεκτροπὰς περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλήσαμεν. Ἄλλοτε ὁ πόλεμος μετὰ τῆς «*καθαρευούσης*» καὶ τῆς «*δημοτικῆς*» δὲν ἦτο κηρυγμένος φανερώς. Τί ἔκτοτε συνέβη μετὰ τῶν Ἑλλήνων; Ἐξεληθόντες ἐκ τοῦ συροῦ ἐσκέπτοντο νὰ προσεγγίσουν διὰ τῆς γλώσσης πρὸς τοὺς προγόνους των. Τοῦτο ἦτο πολὺ λογικὸν καὶ πολὺ φυσικόν. Καὶ παρατηρήσατε, παρακαλῶ, ὅτι τὸ δημοτικὸν ἰδιῶμα δὲν ἦτο καθόλου περιφρονημένον, ἀλλ' ἐγίνετο χρῆσις αὐτοῦ εἰς τὴν ποίησιν τὴν λυρικὴν, ὅπου εἶναι ἐξαισιον, ἰδίως εἰς τὰ λυρικά κλέφτικα τραγούδια καὶ εἰς τὰς δημοτικὰς παραδόσεις.

Οἱ περισσότεροι τῶν ποιητῶν μετεχειρίζοντο καὶ

τὰ δὲ ἰδιῶματα, γράφοντες ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τοῦ θέματος. Οἱ ἐπτανήσιοι μόνον ἀποκλειστικῶς ἔγραφον εἰς τὴν δημοτικὴν πάντοτε. Δυστυχῶς λείπει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν μία μεγαλοφυΐα ἰσχυρὰ διὰ τὴν ἰδρύσιν καὶ παγίωσιν καὶ μορφώσιν τῆν γλῶσσαν κατὰ τρόπον σταθερὸν καὶ ἀμετάβλητον.

Ἀπὸ εἰκαστίας λοιπὸν ἤρχισεν ὁ ἀγὼν μετὰ τῶν δύο ἀντιπάλων γλωσσῶν. Ἡ μεγάλη ἀδελφὴ ἡ καθαρεύουσα προσεπάθει νὰ ἐπανακτήσῃ ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν παλαιὰν τῆς δόξαν. Οἱ ὑπεράγαν διασῶνται καὶ θανύσονται τοῦ συστήματος αὐτοῦ, οἱ «*πληβείους*» ἀποκαλοῦντες ὅλους τοὺς μὴ ἀποδεχομένους τὰς ἰδέας των ἐνόμισαν, ὅτι ἔφθασαν εἰς τὴν τελικὴν νίκην. Ἀλλ' ὁ λαὸς δὲν τοὺς ἠκολούθησε. Σήμερον δὲ χάνουσιν ἔδαφος κατὰ πᾶσαν ὥραν ἀκόμη.

Ἀναμφιβόλως δὲν πρέπει οἱ Ἕλληνες νὰ κηρυχθῶν ἐχθροὶ τοῦ δημοτικοῦ τῶν ἰδιώματος ἀπολύτως. Πρέπει μόνον νὰ κάμωσι χρῆσιν αὐτοῦ ἐν δέοντι. Ὡμίλησα ἀνωτέρω περὶ τῆς λυρικῆς ποιήσεως καὶ εἶπα ὅτι ἡ δημοτικὴ εἶναι θανύσασα προκειμένη περὶ τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν περὶ τῶν λυρικῶν ποιημάτων. Συμβιβάζεται ἀκόμη μὲ τὸν διάλογον τῶν κομψῶν, καὶ ἐν μέρει μὲ τὸ διήγημα καὶ μὲ τὸ τὸ μυθιστόρημα. Ἀλλ' ἡ γλῶσσα αὐτὴ εἶναι πλέον ἢ ἀνεπαρκὴς προκειμένου περὶ τῆς ἱστορίας ἢ τῆς ἐπιστήμης. Ὁ κ. Ψυχάρης εἰργάσθη ἐπιστημονικῶς καὶ λογογραφικῶς πρὸς ὑποστήριξιν ἡς δημοτικῆς, ἡ μάλ' ὅν τῆς «*ἰδικῆς*» τοῦ δημοτικῆς». Διότι καὶ αὐτὸς δὲν συμφωνεῖ μὲ τοὺς πολλοὺς ἐκ τῶν δημοτικιστῶν. Τὰ παραδείγματά του εἶναι ἀξία λόγου. Βεβαίως Ἀλλ' οἱ συλλογισμοὶ του καὶ τὰ ἐπιχειρήματά του μὴ ἐνθυμίζοντες μίαν φράσιν τοῦ Σαίξπηρ, τὴν ὁποίαν παρ' ὁδοῦντες δυνάμεθα νὰ τῷ εἰπώμεν:

— Ὑπάρχουν περισσότερα πράγματα εἰς τὴν τύχην μίαν γλώσσης παρὰ εἰς ὅλην τὴν φιλολογίαν σας!

Ὁ καλὸς ποιητὴς κ. Παλαμᾶς δημοσιεύει καθημερινῶς περὶ καλογραμμένα, ζωηρὰ, πλούσια, ἀπολαυστικά. Ἀλλὰ τὸ γλωσσικὸν τοῦ σύστημα περιλαμβάνει πολλὰ ἀνακατωμένα πράγματα. Καὶ εἰς χεῖρας ἀναξίων συγγραφέων τὸ σύστημα τοῦτο ναυαγεῖ. Ὁ κ. Παλαμᾶς καὶ οἱ φίλοι του ἀνεδίφησαν μερικὸς μεσαιωνικὸς ποιητὴς Ἕλληνας. Οἱ ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς οὗτοι ἔλεγαν σοβαρῶς παιδαριώδη πράγματα. Ἀλλ' οἱ νεοφώτιστοι ὁπαδοὶ ἐνεθουσιάζοντες τῶσον ὥστε διεκήρυξαν ὅτι ἡ ἀρχαῖος δὲν ἀξίζει τίποτε. Αἱ πλάναι αὗται εἶναι κοινότητες καὶ παρατηροῦνται εἰς πλείστας φιλολογίας. Ἀλλὰ καλὸν καὶ φρόνιμον θὰ ἦτο νὰ μείνουν τὰ πράγματα εἰς τὴν θέσιν των. Ὁ Σοφοκλῆς εἶναι Σοφοκλῆς καὶ ὁ δραματογράφος τῆς «*Θυσίας τοῦ Ἀβραάμ*», τὴν ὁποίαν διηγείται ὁ κ. Παλαμᾶς εἶναι ὁ, τι ἠμποροῦσε νὰ εἶναι. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ κ. Παλαμᾶς ἀναγνωρίζει ὅλην τὴν μεγαλειότητα τοῦ ποιητοῦ τῆς «*Ἀντιγόνης*».

Πρὸς τί λοιπὸν ὅλα αὐτά; Καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἐγοητεύθην καὶ εἶμαι ἀκόμη γοητευμένος ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ γαλλικοῦ μεσαιωνοῦ. Ἀλλὰ ποτὲ δὲν μοῦ ἤλθεν ἡ ἰδέα νὰ θυσιάσω εἰς τὴν ἰδιοτροπίαν μου αὐτήν, τὴν τέχνην ἐνὸς Ρακίνα καὶ ἐνὸς Βοσσουέτου. Ἀλλὰ παρατηρῶ, ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν φοιτητῶν καὶ τῶν συγγραφέων, οἵτινες πρὸς στιγμὴν ὀνομάσθησαν ἐν Ἑλλάδι «*μαλλιανοὶ*» δὲν ἀκολουθοῦσι τὰς πλάνας ταύτας. Ἄλλοι ἐξ ἐναντίας ἐπιμένουν εἰς τὸ πεπλανημένον σύστημά των.

Δυνάται τις νὰ φαντασθῇ, ὅτι τὸ πρόβλημα τῆς γλώσσης ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλλάδι θὰ εὖρη ἐντὸς ὀλίγου τὴν εὐτυχὴ λύσιν, χάρις εἰς τὸν σημερινὸν διεξαγόμενον πόλεμον. Μέχρι τοῦδε οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν καθαρολόγων ποιητῶν «*ἐπεξογράφων*» ὁμοιοκαταληκτοῦντες καὶ ὁμοιοκαταληκτοὶ πεζογραφοῦντες. Οὔτε τὸ ὕψος των ἀκόμη δὲν ἦτο ἄσπορον. Ἡ δημοτικὴ θὰ κατέλθῃ καὶ θὰ καταλάβῃ τὴν θέσιν τῆς. Καὶ ἡ καθαρεύουσα τὴν ἰδικήν τῆς. Ἐέλως, δύναμαι νὰ εἰπῶ: Τὸ γλωσσικόν

κὸν ζήτημα ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἀδύνατον νὰ λυθῇ. Ὅμοι' ἄξει πρὸς τὸν γόρδιον ἐκείνον δεσμόν τὸν ὁποῖον ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἔκοψε διὰ τοῦ ξίφους του.

Πότε ἀρὰ γε ἡ ἑλληνικὴ φιλολογία θὰ εὕρῃ τὸν Ἀλέξανδρόν της;

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Διαμένει εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ ἡμερῶν ὁ ἐν Μόσχᾳ συνεργάτης μας κ. Μιχαὴλ Λυκαρδόπουλος.

Εἰς τὸ φιλολογικὸν παράρτημα τῆς ρωσικῆς ἐφημερίδος «*Πριαξόβσκη Κράτι*» μετεφράσθη *Στὴς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ* τοῦ κ. Παύλου Νιρβάνα, εἰς δὲ τὸ «*Κουριέρ*» ὁ *Μαλὴς* τοῦ κ. Ζ. Α. Παπαντωνίου, δημοσιευμένα καὶ τὰ δύο εἰς τὰ «*Παναθήναια*».

Ἀπέθανε ὁ διευθυντὴς τῆς ἑλληνικῆς σχολῆς Ὁδισσοῦ καὶ ἐπόπτης τῆς Μαρασλείου Βιβλιοθήκης Λυσανδρὸς Χατζηκωνσταντῆς.

Ἡ ἐν Τεργέστη ἐπιτροπὴ τοῦ κληροδοτήματος Δ. Οἰκονόμου προκηρύττει τρία βραβεῖα ἐκ 2000 φράγκων ἑκάστον διὰ τὴν ἐφετεινὴν περίοδον. Αἰτήσεις ὑποβάλλονται μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1904. Διεύθυνσις: Comunita Greco-Orientale, Trieste.

Αἱ εἰς τὸ Ἄργος ἀνασκαφαί, αἱ γινόμεναι ὑπὸ τοῦ ἀρχαιολόγου κ. Φολγράφ, ἀπεκάλυψαν τὸν ναὸν τοῦ Δειραδιώτου Ἀπόλλωνος ἡτοι τρεῖς μικροὺς βωμοὺς καὶ τὸ παρ' αὐτοὺς φρεῖον, περιέχον πλείστα μικρὰ ἀγγεία. Αἱ ἐργασίαι ἐξακολουθοῦν.

Αἱ ἰταλικά ἐφημερίδες πλέκουν καὶ πάλιν τὸ ἐγκώμιον τοῦ Ἑλλήνος ὑμῳφόνου Γ. Σ. Χατζηλοῦκα, ὁ ὁποῖος τελευταίως ἐπαίξε τοὺς «*Πουριτανούς*» τοῦ Μπελλίνι.

Τὸ γαλλικὸν περιοδικὸν «*Γενικὴ Ἐπιθεώρησις τῶν Ἐπιστημῶν*» διοργανώνει διὰ τὴν 14 Σεπτεμβρίου ἐκδρομὴν ἐκ Μασσαλίας διὰ τοὺς Ἁγίους Τόπους, Κύπρον, Ρόδον καὶ Ἀθήνας. Εἰς τὰς Ἀθήνας θὰ φθάσουν τὴν 5 Ὀκτωβρίου ε. ν. θὰ ἐπισκεφθῶν τὰ μνημεῖα καὶ θὰ ἐκδράμουν κατόπιν εἰς Τύρινθα, Μυκῆνας, Ἄργος κλπ.

Εἰς τὸ Ἱστορικὸν Μουσεῖον τῆς Μόσχας θ' ἀφιερωθῇ μία αἰθουσα εἰς τὸν ἀποθανόντα φιλόλογον Ἰσέχοφ. Ἡ αἰθουσα Ἰσέχοφ θὰ περιλάβῃ τὰ χειρόγραφα του, τὰ ἔργα του καὶ μεταφράσεις αὐτῶν, καὶ ὅ, τι σχετίζεται μὲ τὴν τέχνην καὶ τὸν βίον τοῦ συγγραφέως.

Ὁ Ἰάπων θέλων νὰ ἐκδικηθῇ τὸν ἐχθρόν του, αὐτοκτονεῖ ἐμπρὸς εἰς τὴν θύραν του.

Εἰς τὰς Ἰνδίας ὑπάρχει δένδρον, τὸ ὁποῖον ἀνθίζει καθεὶ ἑκατὸν χρόνια.

Ἡ ἐν Ἰαπωνίᾳ ἐκδοτικὴ κίνησις υπερβάλλει τὴν ἐν Γερμανίᾳ κατὰ 3-4000 τόμους ἐτησίως.

Τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Τόκιο κάμνει τὰς ἐκδόσεις τῶν ἀνακοινώσεών του καὶ εἰς τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν.

Ἐν ἀπὸ τὰ αἷτια τῆς τῶσον διαδεδομένης σχοληκοειδῆτος εἶναι ἡ κρεαφαγία.

Ὁ γάλλος ἱατρός Δυμπουσὲ ἐφαρμόσας τὴν μέθοδον τῶν ἀκτίνων X εἰς ἓνα του ἀσθενὴ ἔχοντα ἐπὶ δέκα ἔτη ἀπόστημα κακοήθους φύσεως εἰς τὸ πρό-

σωπον, κατάρθωσε νὰ τὸν θεραπεύσῃ ἐντὸς τριῶν μηνῶν. Ἡ πληγὴ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐπουλώθη τελείως.

Εἰς τὴν νεκρόπολιν τῆς Ταρκυνίας ἀνεκαλύφθη τελευταίως διάδημα τριῶν χιλιάδων ἐτῶν κατὰ τοὺς εἰδήμονας. Τὸ ἐν λόγῳ διάδημα, χρυσοῦν, καὶ διάφορα ἄλλα ἀντικείμενα δείχνουν ὅτι ὁ τυρρηνικὸς πολιτισμὸς ἦτο ὄχι μόνον κατὰ πολὺ ἀρχαιότερος ἀλλὰ καὶ περισσότερον προηγμένος τοῦ ρωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Εἰς τὸ Λονδίνον γίνονται πειράματα νέας φωτογραφικῆς μεθόδου. Ἡ φωτογραφία γίνεται ἐπάνω εἰς φωτολινὸλ. Ἡ εἰκὼν ἐπ' αὐτὴν εἰς τὸ φωτολινὸλ εἶναι ἐντελὲς διαφανής. Ὅταν τὴν βλέπωμεν μὲ φῶς ἀνακλαστικὸν ἢ εἰκὼν δίδει τὴν ἐντύπωσιν ἐλαιογραφίας. Τὸ φωτολινὸλ εἶναι ἀδιάβροχον καὶ δὲν καταστρέφεται. Ἡ φωτογραφία δὲν κιτρινίζει εἰς τὸ φῶς καὶ φαίνεται ὑφασμένη εἰς τὸ φωτολινὸλ. Ἡ μεγέθυνσις τῆς φωτογραφίας γίνεται ὅπως καὶ μέχρι τοῦδε. Ἡ νέα μέθοδος τηρεῖται μυστική. Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἠμπορεῖ νὰ παράσχῃ μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὸν διάκοσμον τῶν οἰκιῶν, τοῦ θεάτρου κλπ.

Ἐγινε τελευταίως ἡ τριακοστὴ ἐκδοσις τοῦ ἔργου τοῦ Ἐδμόνδου δὲ Ἀμίτσι *Il Cuore*, δημοσιευθὲν πρῶτην φορὰν τὸ 1886 καὶ μεταφρασθὲν εἰς ἑικοσι δύο γλώσσας, μετὰξὺ ἄλλων εἰς τὴν ἀραβικὴν καὶ τὴν ἀρμενικὴν.

Ὁ Σιγκιέβιτς γράφει τριλογίαν ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς δόξης*. Ὁ ἥρωὸς τῆς τριλογίας θὰ εἶναι ὁ βασιλεὺς Σοβιέσκι. Εἰς τὸν πρῶτον τόμον ὁ Σοβιέσκι ἀναχωρεῖ διὰ τὴν Κρακοβίαν ἀνευφημούμενος ὑπὸ τοῦ λαοῦ του. Εἰς τὸν δεύτερον τόμον θὰ περιλάβῃ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Σοβιέσκι. Εἰς τὸν τελευταῖον, ὁ Σοβιέσκι ἐπιστρέφει δοξασμένος εἰς τὴν πατρίδα του.

Τὸ τελευταῖον δράμα τοῦ Σνίτσερ *Ὁ ἔρμος δρόμος* ἐπαίχθη εἰς τὴν Πετρούπολιν ὑπὸ γερμανικοῦ θιάσου καὶ λέγεται τὸ καλλίτερον ἔργον τοῦ βιενναίου συγγραφέως.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἐξεδόθησαν κατὰ τὸ τρέχον ἔτος 1904 ἕως τώρα 1859 μυθιστορήματα. Σκέψις γίνεται νὰ φορολογηθῇ τὸ φιλολογικὸν αὐτὸ εἶδος.

Ἡ κυρία Ζολᾶ ἐδώρησε εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην τῶν Παρισίων τὰ χειρόγραφα τοῦ συζύγου τῆς. Μόνον τὰ χειρόγραφα τῆς *Nana* καὶ τῆς *Alphée* δὲν εὐρέθησαν.

NEA BIBLIA

Ὁ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ ὑπὸ Π. Καρολίδου. — Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων. — Ἀθήναι 1904. Βασιλικὴ Τυπογραφία Ραφτάνη-Παπαγεωργίου σ. 160ν σελ. 87 δρ. 040.

Τὸν Ἡράκλειον, μίαν τῶν ἐπιβλητικωτέρων φυσιογνωμιῶν τοῦ Βυζαντίου, ζωγραφίζει γεμάτον ἀπὸ φῶς ὁ κ. Καρολίδης εἰς τὰς ὀλίγας σελίδας τοῦ βιβλίου τούτου. Ὁ ἀπὸ ἀπλοῦ πολίτου ἀνελθὼν τὸν θρόνον καὶ ἀγωνισθεὶς ὑπὲρ τοῦ ἔθνους του μὲ συνέσιν καὶ φιλοπατίαν, κατέκτησε διὰ τῶν σπανίων του ἀρετῶν ὡς βασιλεὺς, ὡς στρατιώτην, ὡς ἄνθρωπον, τὴν ὑψηλὴν θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν τάσσεται ἐν τῇ ἑλληνικῇ αὐτοκρατορίᾳ.

ΤΑ ΛΥΡΙΚΑ ΑΠΑΝΤΑ ὑπὸ Φωκίωνος Πανᾶ μετὰ

γλωσσολογικῆς μελέτης. Τόμος Α'. 'Εν 'Αθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΑΙ ΕΛΛΗΝΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ὑπὸ Αλεξάνδρου Ν. Γεωργακοπούλου. 'Αθήναι 1904 τυπογραφεῖον «Νομικῆς» Λ. Χ. Βεργιανίτου σ. 80ν σελ. 62 δρ. 2.

ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑΙ ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ μετὰ σχετικῶν ἀρχαιολογημάτων ὑπὸ Νίκου Α. Βέη. [Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Δελτίου τῆς Ἰστ. καὶ Ἑθν. Ἐταιρίας τῆς Ἑλλάδος]. Τυπογραφεῖον Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΝΑΥΠΑΛΙΟΥ ΚΑΙ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ ΛΑΤΙΝΙΚΑΙ ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΤΗΣ ΕΝΕΙΟΚΡΑΤΙΑΣ κριτικῶς ἐκδιδόμεναι ὑπὸ Νίκου Α. Βέη. 'Αθήναι τυπογραφεῖον Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ τεύχος 20ον περιέχον διπλοῦν πίνακα τῆς Τραπεζεύσης καὶ ἀρθροῦ ἀπὸ τοῦ Μεσσηνίου ἀρτηρίας μέχρι τοῦ Μόσταρ, ἐξ ὧν ἐκτενέστερα τὰ ἐξῆς: Μετάγγις, Μετάλλα, Μετάλλευμα, Μηλιαράκης, Μηνιγγαιομορραγία, Μηρυκαμός, Μητσάκης, Μισαήλ, Μιστράς. Ἐκαστον τεύχος τιμᾶται λεπτὰ 80, εἰς τὰς ἐπαρχίας λεπτὰ 90 εἰς τὸ ἑξωτερικὸν δρ. 1 Ἐκδότης Μπέκ καὶ Μπαρτ 'Αθήναι.

ΑΓΟΡΕΥΣΙΣ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐπὶ τῆς αἰτήσεως ἀναίρεσεως ἀλλοδαπῶν καταδικασθέντων ἐπὶ πολιτικῶν ἐγκλημάτων τιμωρουμένων ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 134 ἐδ. 2 Ποιν. Νόμου, ὑπὸ Δημοσθένους Τσιβανοπούλου, εἰσαγγελέως παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ. 'Εν 'Αθήναις 1904 τυπογραφεῖον Ἀποστολοπούλου.

ΤΟ ΔΑΣΜΟΛΟΓΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ ὑπὸ Γ. Μαρκέτη. - 'Αθήναι τυπογραφεῖον «Εστία», Κ. Μάιναρ καὶ Ν. Καργαδούρη 1904, σ. 16ον, σελ. 42 δρ. 1.

Ο ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΩΝ ὑπὸ Πολυβίου Ι. Κωνσταντινίδου, μετατύπωσις ἐκ τοῦ «Νέου Ἑθνους»,... - Ἐκ τοῦ ἐν Λάρνακι τυπογραφείου «Η Φιλοκαλία», 1904 σ. 16ον σελ. 9 δρ. 2.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΑΙ ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ὑπὸ Δημητρίου Χ. Δανιήλ. 'Εν 'Αθήναις 1904.

ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ὑπὸ Ρήγα Νικολαΐδου. Τόμος δεύτερος - Αἱ ἐνέργειαι τοῦ ζωικοῦ ὁργανισμοῦ. 'Εν 'Αθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΝΕΑ ΟΔΟΣ εἰς τὰ αἰώνια καὶ σπουδαῖα τῆς ἀν-

θρωπότητος ζητήματα Ὑπὸ Νικολάου Κ. Βασιλείου 'Εν 'Αθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΝ τῆς ἀνωνύμου μεταλλευτικῆς Ἐταιρίας «Ἡ Δοκίμ», 'Εν 'Αθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Τόμος Α. μέρος τρίτον ὑπὸ Ἰωάννου Α. Βαλαωρίτου καὶ Β. Δούκα. 'Εν 'Αθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΝ τῆς Τραπεζῆς Ἀθηνῶν. 'Εν 'Αθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ τριμηνιαῖον περιοδικὸν σύγγραμμα ὑπὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου τόμος πρῶτος-τεύχος Βον 30 Ἰουνίου 1904. 'Αθήνησιν, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

Η ΥΓΙΕΙΝΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ὑπὸ Γεωργίου Α. Βλάμου ἱατροῦ-Βιβλιοθήκη Μαρασλή - 'Εν 'Αθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΧΗΜΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ. Ἐκθεσίς τῶν πεπραγμένων κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1902-1903 ὑπὸ Ἀν. Κ. Χρηστομάνου. 'Εν 'Αθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΥΡΙΩΝ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος τῆς βασιλέως. Ἐκθεσίς τῶν πεπραγμένων κατὰ τὰ ἔτη 1901, 1902 καὶ 1903 Ἀθήνησιν, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑΣ πρὸς χρῆσιν τῶν Γυμνασίων ὑπὸ Ἰωάννου Ν. Λατζίδα. 'Εν 'Αθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

EINE NEUE HANDSCHRIFT DES DIGENIS AKRITAS von Karl Krumbacher, mit zwei Tafeln. München 1904 Verlag der K. B. Akademie der Wissenschaften in Commission des G. Franz'schen Verlags J. Roth).

BULLETIN DE CORRESPONDANCE HELLENIQUE - Δελτίον Ἑλληνικῆς Ἀλληλογραφίας - I - VI. Vingt-huitième Année-Janvier-Juin 1904. Ἀθήνησιν, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

LE PORTUGAL LITTÉRAIRE D'AUJOURD'HUI par Philéas Lebesgue Paris 1904 Bibliothèque Internationale d'édition E. Sansot et Cie 53 Rue Saint-André-des-Arts, fr. 1

ANNUAIRE 1904. - Ecole pratique des hautes études, Section des sciences historiques et Philologiques. - Paris Imprimerie Nationale 1904.

ΕΙΣ ΤΟ

ΕΙΔΙΚΟΝ

ΤΑ ΚΑΠΕΛΛΑ ΣΑΣ

21 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 21

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ «ΕΛΛΑΣ»

(Ἐφημερίς οικονομολογική καὶ πολιτική)

Ἐκδίδεται κατὰ Σάββατον

Δημοσιεύουσα πλουσίαν καὶ ἐπὶκαιρον οικονομολογικὴν ὕλην καὶ χρηματιστικὸν πίνακα.

Ἰδιοκτῆτης καὶ Διευθυντής: Γ. ΚΑΤΣΕΛΙΔΗΣ

Συνδρομὴ ἔτησί: Ἑσωτερικοῦ Δραχ. 20
Ἐξωτερικοῦ Φρ. Χρ. 20

Γραφεῖον: 'Εν 'Αθήναις, δόδος Σταδίου 54.

„NEON ASTY“

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Διευθυντής: Δ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ

Δέκα συντάχται καὶ δόκλῃρον ἐπιτελεῖον συνεργατῶν.

Ἀρθρα ἐπὶ ὅλων τῶν ζητημάτων τῆς ἡμέρας,

εἰδήσεις ἀκριβέσταται,

Τηλεγραφήματα ἐξ Εὐρώπης

Τὸ ποικιλώτερον Ἀθηναϊκὸν φύλλον.

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἑσωτερ. Τρίμηνος Δρ. 8. - Ἐξάμηνος Δρ. 15. - Ἐτησί Δρ. 30.

Ἐξωτερικοῦ. Ἐξάμηνος Χρ. φρ. 25. - Ἐτησί Χρ. φρ. 45.

Αἱ συνδρομαὶ ἀποστέλλονται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν
(δόδος Βουλῆς ἀριθ. 6).

„ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΣ“

(Εἰκονογραφημένον ναυτικὸν περιοδικὸν)

Τὸ μόνον καθ' ὅλην τὴν Ἀνατολὴν

ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

Συνδρομὴ ἔτησί Ἑσωτερικοῦ δραχ. 10

» » Ἐξωτερικοῦ φρ. χρ. 10

Αἱ συνδρομαὶ ἀποστέλλονται

κ. Κ. Αὐγέρην Ἀθῆνας.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΙ ΖΑΧΑΡΙΟΥ

ΕΔΩΔΙΜΑ ΚΑΙ ΠΟΤΑ

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 21

ΟΙΚΙΑ ΒΟΥΡΟΥ ΑΘΗΝΑΙ

ΤΑ ΚΑΛΙΣΤΕΡΑ ΚΑΙ ΝΟΠΟΤΕΡΑ ΕΙΔΗ

ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

Γ. Ι. ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΥ & ΣΑΣ

Ὁδὸς Γ'. Σεπτεμβρίου 22

ΟΛΑ ΤΑ ΓΑΛΑΚΤΕΡΑ ΕΙΔΗ

ΓΑΛΑ ΑΓΝΟΤΑΤΟΝ

ΠΡΟΣ 80 ΛΕΠΤΑ Η ΟΚΑ

ΜΙΑ ΔΟΚΙΜΗ ΑΡΚΕΙ

ΔΙΑ ΝΑ ΣΑΣ ΠΕΙΣΗ

EA. KAZANH

ΔΩΡΑ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΤΩΝ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ»

Πᾶς συνδρομητὴς τῶν «Παναθηναίων» ἐγγράφων ΕΝΑ συνδρομητὴν ἐτήσιον καὶ συναποστέλλων τὸ τίμημα τῆς ἐγγραφῆς του λαμβάνει ὡς δῶρον, ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν, βιβλία ἀξίας 8 δραχμῶν ἐκ τοῦ ἐπομένου καταλόγου. Οὕτω ἐκτὸς τοῦ δώρου τὸ ὅποῖον λαμβάνουν, συμβάλλουν οἱ συνδρομηταὶ μας εἰς μεγαλειτέραν διάδοσιν καὶ ὑποστήριξιν τοῦ περιοδικοῦ.

Ἐκδόσεις τῆς Βιβλιοθήκης Μαρασλή.

<i>Βαλερὺ-Μαυέ</i> (Valery-Mayet). Τὰ βλαπτικὰ ἔντομα τῶν ἀμπέλων. μετάφρ. Ν. Κ. Γερμανοῦ. Τεύχη 2	δραχ.	3.—
<i>Βλάχου Ἀγγ.</i> Ἀναλεκτα. Τόμοι 2.	»	8.—
<i>Δρούσεν Γ.</i> Ἱστορία τῶν Διαδόχων, μετάφρ. Ι. Πανταζίδου. Τεύχη 4	»	6.—
<i>Τοῦ αὐτοῦ.</i> Ἱστορία τῶν Ἐπιγόνων, μετάφρ. Γ. Δελλίου. Τεύχη 6	»	9.—
<i>Τοῦ αὐτοῦ.</i> Ἱστορία τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, μετάφρ. Ι. Πανταζίδου. Τεύχη 4	»	6.—
<i>Ἰδρωμένου Α. Μ.</i> Ἰωάννης Καποδίστριας Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος	»	1.50
<i>Καντοῦ Κ.</i> Ἱστορία τριάνοντα ἐτῶν (1848—1878), μετάφρ. Ἰωάννου Περβάνογλου. Τεύχη 4	»	6.—
<i>Κουμανοῦδη Στ. Α.</i> Στρατῆς Καλοπλῆρους	»	2.50
<i>Κρουμβάχερ Κ.</i> Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς λογοτεχνίας μετάφρ. Γ. Σωτηριάδου. Τόμοι 3 (τεύχη 14).	»	21.—
<i>Δαγγλοῦ-Σενζομπτό</i> Εἰσαγωγή εἰς τὰς ἱστορικὰς μελέτας, μετάφρ. Σ. Π. Λάμπρου. Τεύχη 2.	»	3.—
<i>Δέσσιγγ</i> Δασκὸν ἢ περὶ τῶν δόξων τῆς ζωγραφικῆς καὶ τῆς ποιήσεως, μετάφρ. Α. Προβελεγγίου.	»	1.50
<i>Πολίτου Ν. Γ.</i> Μελέται περὶ τοῦ βίου καὶ γλώσσης τοῦ Ἑλλ. λαοῦ. <i>Παροιμίαι.</i> Τόμ. 4. Ἐκαστος	»	8.—
<i>Πούσκην Ἀλεξ. Σ.</i> Εὐγένιος Ὀνέγκιν, ἔπος, μετάφρ. Ι. Βουλοδήμου	»	1.50
<i>Σαίξπηρ</i> Κυμβελίνος. Τραγωδία εἰς πράξεις πέντε, μετάφρ. Μ. Ν. Δαμιράλη	»	1.50
<i>Τοῦ αὐτοῦ</i> Χάμλετ. Τραγωδία εἰς πράξεις 5, μετάφρ. Ν. Ν. Δαμιράλη	»	2.50
<i>Σμιτ</i> (Leopold Schmidt) Ἡθικὴ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, μετάφρ. ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ Δ. Ἰωαννίδου Ὀλυμπίου Τόμοι 2 (τεύχη 6)	»	9.—
<i>Σολωμοῦ Διον.</i> Ἀπαντα τὰ εὐρισκόμενα	»	2.50
<i>Σούχοβο Κομπύλιν Α.</i> Ὁ γάμος τοῦ Κονταίνσκη Ν. Γογὼλ Πανδρολογήματα. Κωμῳδαὶ μετάφρ. ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ ὑπὸ Ἀγ. Γ. Κωνσταντινίδου	»	1.50
<i>Τομπάζη Ι. Ν.</i> Οἱ ἀδελφοὶ Ἰάκωβος καὶ Μανώλης Τομπάζης	»	3.—
<i>Χατζιδάκι Γ. Ν.</i> Ἀκαδημικὰ Ἀναγνώσματα. Ἑλληνικὴ, Λατινικὴ καὶ Ἰνδικὴ γραμματικὴ. Τόμ. Α'	»	8.—
<i>Διάφοροι ἐκδόσεις.</i>		
<i>Σ. Δοβέρδου</i> Ἡ Ἁγία Πόλις. Ἀξίας δρ. 1.50	»	1.—
<i>Γρ. Ξενοπούλου</i> Δηγήματα. Δύο τόμοι ἀξίας δρχ. 6	»	5.—
<i>Μ. Μαλακᾶση.</i> Ὄρες, συλλογὴ ποιημάτων ἀξίας δρχ. 3	»	2.—
<i>Γ. Στρατήγη.</i> Τραγοῦδια τοῦ σπιτοῦ ἀξίας δρχ. 3	»	2.—
<i>Ι. Πολέμη</i> Ἀλάβαστρα (συλλογὴ ποιημάτων) ἀξίας δρχ. 3	»	2.—
<i>Proust et Ballet</i> Περί νευρασθενίας. Ὑγιεινὴ καὶ θεραπεία αὐτῆς μετάφρ. Δαλεξίου ἀξίας δρχ. 4	»	3.—
<i>Νικόλαος Γύζης</i> ὑπὸ Δ. Κακλαμάνου μὲ 30 καλλιτεχνικοτάτας εἰκόνας ἀξίας δρχ. 4	»	3.—
<i>Μία ἐτησίᾳ ἐγγραφῇ</i> εἰς τὸν «Ρωμὸν» τοῦ Σουρή	»	8.—
» εἰς τὴν «Διάπλασιν τῶν Παίδων» ἀξίας δρχ. 7 καὶ φρ. χρ. 8	»	7.—
<i>Ἀνύκωμα τῶν Παναθηναίων</i>	»	2.—
<i>Ἀντ. Μηλιαράκη.</i> Ἱστορία τοῦ βασιλείου τῆς Νικαίας καὶ τοῦ δεσποτάτου τῆς Ἡπείρου (1204-1261) ἀξίας δρχ. 12	»	8.—
(Ἐρραβευθὴ ὑπὸ τοῦ ἐν Γαλλίᾳ Συλλόγου πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλλ. γραμμάτων.		
Γεωγραφία πολιτικὴ νέα καὶ ἀρχαία τοῦ Νομοῦ Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, μετὰ γεωγραφικοῦ πίνακος. 1886 ἀξίας δρχ. 5		
Γεωγραφία πολιτικὴ νέα καὶ ἀρχαία τοῦ Νομοῦ Κεφαλληνίας. (Κεφαλληνία, Ἰθάκη, Ἄντικος, Ἀρκοῦδι, Κάλαμος, Καστὸς καὶ Ἐχινάδες). Μετὰ γεωγρ. πίνακος 1890. ἀξ. δρ. 5		
Μελέτη περὶ τῆς θέσεως τοῦ Ἰονίου Πελάγους ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ νέᾳ γεωγραφίᾳ 1888.		
<i>Βιβλιοθήκη τῆς «Διαπλάσεως τῶν Παίδων».</i>		
<i>Ὁ Ἀγγελος τῆς Ἀγάπης</i> ὑπὸ L. T. Meade. Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ, Ὑψηλὴ Ἐπιθυμία τῆς Α.Μ. τῆς Βασιλέσσης ὑπὸ Ἰουλίας Α. Σωμάκη. Πολυτελέστατος τόμος μετὰ 60 εἰκ. ἀξίας δρχ. 7	»	4.50
<i>Ὑπὲρ πατρίδος</i> μυθιστορία ὑπὸ Henri Malin. ἥς ἡ σκηνὴ ἐν Παρισίοις κατὰ τὴν Πολιορκίαν, καὶ ὃ ἦρωὲς νεαροὶ μαθητῆς ἀγωνιζόμενοι καὶ προκινδυνεύον ὑπὲρ πατρίδος. Μετάφρ. Χ. Ἀννίνου. Τόμος ὀγκώδης μετὰ 25 ὁλοσελίδων εἰκονογραφιῶν ἀξίας δρχ. 3.50	»	2.50
<i>Ἐκδόσεις Π. Α. Σακελλαρίου.</i>		
<i>Λεξικὸν Λατινοελληνικὸν</i> μετὰ συνοπτικῆς λατινικῆς γραμματολογίας ὑπὸ Εὐστρατίου Δ. Τσακαλώτου, δ. φ. καὶ καθηγ. τῶν λατινικῶν ἀξίας δραχμῶν 10	»	8.—
<i>Λεξικὸν Γαλλοελληνικὸν</i> μετὰ τριῶν ἀλφαριθμητικῶν παραρτημάτων περιεχόντων Α'. ἀνωμαλίας τῆς Γαλλικῆς γλώσσης, Β'. φράσεις λατινικὰς καθιερωθεῖσας ὑπὸ τῆς συνθεσίας, Γ'. κατάλογον τῶν κυρίων ὀνομάτων, ὑπὸ Νικολ. Κοντοπούλου καθηγ. ἀξίας δρχ. 10	»	8.—
<i>Λεξικὸν Ἑλληνογαλλικὸν</i> πλουτισμένον διὰ παντοίων λέξεων, τεχνικῶν, ἐπιστημονικῶν κλπ., διὰ καταλόγου ἀνωμαλιῶν καὶ καταλόγου πληρεστεροῦ τῶν κυρίων ὀνομάτων χρονολογικῶς καὶ γεωγραφικῶς ἐν πολλοῖς σαφηνιζομένων ὑπὸ Ν. Καντοπούλου καθηγ. τῆς γαλλικῆς ἐν τοῖς ἐν Ἀθήναις γυμνασίοις. Ἐκδόσις Β'. σελ. 1100 ἀξίας δραχμῶν 10	»	8.—
<i>Λεξικὸν Γερμανοελληνικὸν</i> μετὰ εἰσαγωγῆς περὶ προφορᾶς καὶ πίνακος τῶν ἀνωμάτων ὀνομάτων κατὰ τὴν νέαν γερμανικὴν ὀρθογραφίαν ὑπὸ Ἀντωνίου Ν. Γιάνναρη (ἄλλως Γιανναράκη) σχ. 16ον σελ. 1146 ἀξίας δραχμῶν 11	»	8.—
<i>Λεξικὸν Ἀγγλοελληνικὸν</i> μετὰ εἰσαγωγῆς περὶ προφορᾶς τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης, πίνακος τῶν ἀνωμάτων ὀνομάτων καὶ ἀναγραφῆς τῶν συντεταγμένων λέξεων ὑπὸ Ἰωάννου Περβάνογλου ἀξίας δραχμῶν 11	»	8.—
<i>Λεξικὸν Ἑλληνοαγγλικὸν</i> μετὰ εἰσαγωγῆς, πίνακος καὶ συνοπτικῆς γραμματολογίας τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης ὑπὸ Π. Περβάνογλου 1894 σχ. 16ον σελ. 1000 ἀξίας δραχμῶν 10	»	8.—